

**Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Zakład Seksuologii Społecznej i Klinicznej**

Katarzyna Pilarczyk – Parchanowicz

**ZDOLNOŚĆ DO ROZPOZNAWANIA STANÓW
AFEKTYWNYCH NA PODSTAWIE EKSPRESJI
MIMICZNEJ W GRUPIE SPRAWCÓW
WYKORZYSTUJĄCYCH SEKSUALNIE DZIECI**

**ABILITY TO IDENTIFY AFFECTIVE STATES ON THE BASIS OF
FACIAL EXPRESSIONS IN A GROUP OF CHILD SEX OFFENDERS**

**Rozprawa doktorska
napisana pod kierunkiem
prof. dr hab. Marii Beisert**

Poznań 2022

Dziękuję

Pani Profesor dr hab. Marii Beisert

za wprowadzenie mnie w świat nauki i motywowanie do podejmowania kolejnych wyzwań, a w trakcie powstawania tej pracy za uczenie mnie trudnej sztuki łączenia teorii z badaniami i wyciągania wniosków z wrażliwością, by wśród liczb nie tracić nigdy z oczu człowieka.

Mężowi,

za towarzyszenie mi w każdym wyzwaniu, którego się podejmuję i przypominaniu mi zawsze o tym, co w życiu najważniejsze.

Rodzinie,

za zapewnienie mi dobrej podstawy do rozwoju i ogromną wiarę w moje możliwości.

Wszystkim Współpracownikom,

za liczne rozmowy, cenne rady i wsparcie.

***Zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej
w grupie sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci***

Słowa kluczowe: wykorzystanie seksualne dziecka, sprawcy przestępstw seksualnych, etiologia przestępczości seksualnej, rozpoznawanie emocji, emocjonalna kongruencja z dziećmi

Problem: Celem projektu badawczego było określenie, jaką rolę w mechanizmie wykorzystania seksualnego dziecka pełni zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych innych osób. Dokonano porównania sprawców wykorzystania seksualnego dziecka z grupami kontrolnymi – sprawcami przestępstw przeciwko mieniu oraz mężczyznami niekaranymi – pod względem zdolności do rozpoznawania emocji innych oraz emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Określono także kilka etapów działania tej zdolności, które zostały osadzone w szerszym kontekście etiologicznym, w oparciu o Zintegrowaną Teorię Przestępczości Seksualnej (Ward i Beech, 2006; 2008). Sprawdzone, w jaki sposób doświadczanie przemocy w dzieciństwie wiąże się z trudnościami w zakresie rozpoznawania emocji i emocjonalną kongruencją. Zweryfikowano, jak rozpoznawanie emocji i emocjonalna kongruencja łączą się ze sobą oraz jak wiążą się z cechami popełnionych przestępstw seksualnych.

Metoda: Zbadano 96 mężczyzn: 33 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 30 sprawców przestępstw przeciwko mieniu, 33 mężczyzn niekaranych. Trafność i tempo rozpoznawania emocji innych oceniano za pomocą stworzonej na potrzeby badania Metody Komputerowej (Pilarczyk i Pilarczyk-Parchanowicz, 2020; na podst.: Stala, 2018). Uwzględniono także poziom aleksytymii, mierzony za pomocą skali TAS-20 (Taylor i in., 1994; Zdankiewicz-Ścigała i in., 2020). Pomiaru emocjonalnej kongruencji z dziećmi dokonano za pomocą przetłumaczonego narzędzia – Skali Identyfikacji z Dzieckiem (CIS-R, Wilson, 1999). Do zebrania informacji o doświadczaniu przemocy w dzieciństwie wykorzystano Kwestionariusz wykorzystania seksualnego dziecka (Beisert, 2012) oraz Kwestionariusz przemocy fizycznej i emocjonalnej (Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska,

2020). Dane o cechach czynu i otoczenia oraz o recydywie pochodziły z Akt Penitencjarnych. Czyny oceniano przy użyciu Skali Przemocy (Beisert, 2012).

Wyniki: Wyniki przeprowadzonych badań wskazują przede wszystkim, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, w porównaniu z mężczyznami skazanymi za przestępstwa przeciwko mieniu i mężczyznami niekaranymi, z mniejszą trafnością i w wolniejszym tempie rozpoznają emocje innych osób. Wewnątrz grupy sprawców nie zaobserwowano różnic w trafności rozpoznawania emocji ze względu na wiek czy płeć osób prezentujących emocje. Zaobserwowano, że badani, którzy w dzieciństwie sami byli ofiarami przemocy cechują się niższą trafnością i wolniejszym tempem rozpoznawania emocji. Co zaskakujące, nie wykryto żadnych związków między doświadczaniem przemocy w dzieciństwie a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, którzy z większą trafnością rozpoznawali emocje u dzieci charakteryzowali się niższym poziomem kongruencji. Okazało się także, że w grupie sprawców dłuższy czas reakcji, potrzebny na rozpoznanie emocji, wiązał się także z niższym poziomem emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Zarówno trafność, jak i tempo rozpoznawania emocji okazały się istotne dla cech popełnionego czynu. Większości z zakładanych hipotez dotyczących związku między emocjonalną kongruencją a cechami czynu nie udało się potwierdzić.

Wnioski: Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka mają trudności w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych innych osób. Potwierdza to wcześniejsze doniesienia badaczy (Hudson i in., 1993; Gery i in., 2009; Elsegood i Duff, 2010) o deficytach w funkcjonowaniu emocjonalnym w tej grupie sprawców. Funkcjonowanie emocjonalne sprawców i ich zdolność do adekwatnego rozumienia emocji innych osób, a także rozpoznawania własnych kompetencji w tym zakresie, wydają się istotne z perspektywy tak prowadzenia dalszych badań, jak i skutecznego rozpoznawania deficytów i wdrażania odpowiednich oddziaływań terapeutycznych.

Ability to identify affective states on the basis of facial expressions in a group of child sex offenders

Key words: child sexual abuse, sex offenders, aetiology of sexual offending, emotion recognition, emotional congruence with children

Problem: The aim of this research project was to determine what role the ability to recognise the affective states of others plays in the mechanism of child sexual abuse. A comparison was made between child sex offenders and control groups – property offenders and men with no criminal record – in terms of their ability to recognise the emotions of others and their emotional congruence with children. Possible mechanisms have been identified and set in a broader aetiological context, based on the Integrated Theory of Sexual Offending (Ward and Beech, 2006; 2008). It was examined how experiencing childhood violence is associated with emotion recognition difficulties and emotional congruence. It was verified how emotion recognition and emotional congruence are related to each other and how they are related to characteristics of committed sexual offences.

Method: 96 males participated in this study: 33 child sex offenders, 30 property offenders and 33 men with no criminal record. The accuracy of recognition of others' emotions was assessed using the Computer Method created for the study (Pilarczyk and Pilarczyk-Parchanowicz, 2020; based on: Stala, 2018). The level of alexithymia was measured using the TAS-20 scale (Taylor et al., 1994; Zdankiewicz-Ścigała et al., 2020). Emotional congruence with children was measured using a translated instrument, the Child Identification Scale – Revised (CIS-R, Wilson, 1999). The Child Sexual Abuse Scale (Beisert, 2012) and The Child Physical and Emotional Abuse Scale (Pilarczyk-Parchanowicz and Węglerska, 2020) were used to collect information on the experience of violence in childhood. Data on act and environment characteristics and recidivism were taken from the Penitentiary Files. Acts were assessed using the Violence Scales (Beisert, 2012).

Results: The results of the study mainly indicate that child sex offenders recognise other people's emotions with lower accuracy and at a slower rate compared to property offenders and men with no criminal record. Within the group of child sex offenders, no differences were observed in the accuracy of emotion recognition by age or gender of the persons presenting the emotion. It was observed that participants who had themselves been victims of violence in childhood were characterised by lower accuracy and slower speed of emotion recognition. Surprisingly, no associations were detected between experiencing violence in childhood and emotional congruence with children. Perpetrators of child sexual abuse who recognised emotions in children with higher accuracy were characterised by lower levels of congruence. It also appeared that in the group of child sex offenders, longer reaction times needed to recognise emotions were also associated with lower levels of emotional congruence with children. Both accuracy and speed of emotion recognition appeared to be significant for the characteristics of the committed act. Most of the hypothesised relationships between emotional congruence and characteristics of the committed act could not be confirmed.

Conclusion: The results of this study indicate that child sex offenders have difficulties in recognising the affective states of others. This confirms previous reports by researchers (Hudson et al., 1993, Gery et al., 2009, Elsegood and Duff, 2010) of deficits in emotional functioning in this group of perpetrators. The emotional functioning of perpetrators and their ability to adequately understand the emotions of others and to recognise their own competences in this area appear to be important from the perspective of conducting further research, effectively identifying deficits and implementing appropriate therapeutic interventions.

Spis treści

WPROWADZENIE	13
Rozdział 1. Wykorzystanie seksualne dziecka – charakterystyka zjawiska	15
1.1. Przestępstwo wykorzystania seksualnego dziecka – definicje i pojęcia pokrewne.....	15
1.2. Etiologia przestępczości seksualnej – przegląd koncepcji.....	23
1.2.1. Zintegrowana Teoria Przestępczości Seksualnej (ITSO) – opis koncepcji	24
Rozdział 2. Rozpoznawanie stanów afektywnych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka	28
2.1. Rozpoznawanie stanów afektywnych – konceptualizacja.....	28
2.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych - charakterystyka zjawiska w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka	30
2.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi - związek z rozpoznawaniem stanów afektywnych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka	34
2.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych i emocjonalna kongruencja z dziećmi – związki z wczesnodziecięcą traumą.....	41
Rozdział 3. Udział rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka – model teoretyczny	43
3.1. Udział rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o Zintegrowaną Teorię Przestępczości Seksualnej (ITSO).....	43
Rozdział 4. Metodologiczne podstawy badań własnych	48
4.1. Problemy i hipotezy badawcze.....	48
4.2. Zmienne i ich operacjonalizacja.....	54
4.2.1. Zmienne niezależne.....	54
4.2.1.1. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie.....	54
4.2.1.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej.....	54
4.2.1.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi.....	56
4.2.2. Zmienne zależne.....	56
4.2.2.1. Cechy popełnionego przestępstwa seksualnego.....	56
4.3. Struktura zmiennych.....	58
4.4. Zastosowane narzędzia do pomiaru zmiennych.....	60
4.4.1. Toronto Alexithymia Scale TAS-20 (Taylor i in., 1994; Zdankiewicz-Ścigała i in., 2020).....	60
4.4.2. Metoda komputerowa do rozpoznawania emocji na podstawie zdjęć twarzy (Pilarczyk i Pilarczyk-Parchanowicz, 2020; na podst. Stala, 2018).....	60
4.4.3. Skala Identyfikacji z Dzieckiem (Wilson, 1999; tłum. Pilarczyk-Parchanowicz, 2018).....	61
4.4.4. Kwestionariusz wykorzystania seksualnego dziecka (CSA - Child Sexual Abuse Scale; Beisert, 2012)	65

4.4.5. Kwestionariusz przemocy fizycznej i emocjonalnej (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse Scale; Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2020).....	65
4.4.6. Ankieta Informacji z Akt Penitencjarnych (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013).....	66
4.4.7. Skala Przemocy Seksualnej (Beisert, 2012).....	66
4.4.8. Skala Przemocy Fizycznej (Beisert, 2012).....	66
4.4.9. Skala Przemocy Emocjonalnej (Beisert, 2012).....	67
4.5. Plan i organizacja badań.....	67
4.5.1. Reorganizacja planu badawczego związana z występowaniem pandemii SARS-Cov-2.....	69
4.6.1. Charakterystyka socjodemograficzna.....	70
4.6.2. Charakterystyka czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.....	71
ROZDZIAŁ 5. Wyniki badań własnych.....	73
5.1. Wprowadzenie.....	73
5.2. Weryfikacja hipotez.....	73
5.2.1. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 1.: Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych?.....	73
5.2.2. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 2.: Jaki jest udział zdolności rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co kształtuje tę zdolność i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?.....	90
5.2.3. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 3.: Jaki jest udział emocjonalnej kongruencji z dziećmi w wykorzystaniu seksualnym dziecka – co ją kształtuje i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?	119
5.3. Podsumowanie.....	128
ROZDZIAŁ 6. Dyskusja wyników i wnioski.....	134
6.1. Rozpoznawanie stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej – różnice zewnętrz- i wewnętrzgrupowe.....	134
6.2. Wpływ rozpoznawania stanów afektywnych na przestępstwo wykorzystania seksualnego dziecka.....	135
6.3. Podsumowanie.....	138
6.4. Ograniczenia zastosowanej procedury badawczej.....	140
6.5. Aplikacyjne znaczenie uzyskanych wyników.....	142
6.6. Kierunki dalszych badań.....	143
BIBLIOGRAFIA.....	145

Spis tabel

Tabela 1 Przegląd najważniejszych definicji wykorzystania seksualnego dziecka.....	15
Tabela 2 Przegląd dotychczasowych badań nad zdolnością do rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców przestępstw seksualnych.....	31
Tabela 3 Przegląd definicji emocjonalnej kongruencji z dziećmi.....	35
Tabela 4 Przegląd badań nad emocjonalną kongruencją z dziećmi.....	38
Tabela 5 Pozycje i kategoryzacja Kwestionariusza CIS-R.....	64
Tabela 6 Etapy realizacji projektu badawczego.....	67
Tabela 7 Charakterystyka socjodemograficzna zbadanych mężczyzn.....	70
Tabela 8 Cechy ofiar i relacji z nimi.....	72
Tabela 9 Międzygrupowe różnice w trafności rozpoznawania stanów afektywnych.....	75
Tabela 10 Różnice międzygrupowe w zakresie rozpoznawania emocji prezentowanych przez dorosłych i dzieci.....	76
Tabela 11 Międzygrupowe różnice w tempie rozpoznawania stanów afektywnych.....	78
Tabela 12 Różnice międzygrupowe w tempie rozpoznawania emocji prezentowanych przez dorosłych i dzieci.....	79
Tabela 13 Międzygrupowe różnice w aleksytymii na podstawie skali TAS-20.....	81
Tabela 14 Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od wieku osób prezentujących emocje w grupie SWSD.....	82
Tabela 15 Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od płci osób prezentujących emocje w grupie SWSD.....	82
Tabela 16 Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od rodzaju emocji w grupie SWSD.....	84
Tabela 17 Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od wieku osób prezentujących emocje w grupie SWSD.....	86
Tabela 18 Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od płci osób prezentujących emocje w grupie SWSD.....	86
Tabela 19 Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od rodzaju emocji w grupie SWSD.....	88
Tabela 20 Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych.....	90
Tabela 21 Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....	91
Tabela 22 Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie – test Spearmana.....	92
Tabela 23 Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych.....	93
Tabela 24 Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....	93

Tabela 25 <i>Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie – test Spearmana.....</i>	94
Tabela 26 <i>Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych.....</i>	95
Tabela 27 <i>Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....</i>	95
Tabela 28 <i>Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie – test Spearmana.....</i>	97
Tabela 29 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta.....</i>	98
Tabela 30 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....</i>	99
Tabela 31 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie.....</i>	99
Tabela 32 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie – test Spearmana.....</i>	100
Tabela 33 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta.....</i>	101
Tabela 34 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....</i>	101
Tabela 35 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie</i>	102
Tabela 36 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie – test Spearmana.....</i>	102
Tabela 37 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta.....</i>	103
Tabela 38 <i>Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya.....</i>	104
Tabela 39 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie.....</i>	104
Tabela 40 <i>Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie – test Spearmana.....</i>	105
Tabela 41 <i>Trafność rozpoznawania emocji a płeć ofiar.....</i>	106
Tabela 42 <i>Trafność rozpoznawania emocji a liczba ofiar.....</i>	107
Tabela 43 <i>Trafność rozpoznawania emocji a wiek ofiar.....</i>	107
Tabela 44 <i>Trafność rozpoznawania emocji a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą.....</i>	108
Tabela 45 <i>Trafność rozpoznawania emocji a krotkość czynu ofiar.....</i>	109
Tabela 46 <i>Trafność rozpoznawania emocji a planowanie czynu.....</i>	110
Tabela 47 <i>Trafność rozpoznawania emocji a poziom przemocy.....</i>	112
Tabela 48 <i>Tempo rozpoznawania emocji a płeć ofiar.....</i>	113
Tabela 49 <i>Tempo rozpoznawania emocji a liczba ofiar.....</i>	114
Tabela 50 <i>Tempo rozpoznawania emocji a wiek ofiar.....</i>	114
Tabela 51 <i>Tempo rozpoznawania emocji a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą.....</i>	115
Tabela 52 <i>Tempo rozpoznawania emocji a krotkość czynu.....</i>	116
Tabela 53 <i>Tempo rozpoznawania emocji a planowanie czynu.....</i>	117
Tabela 54 <i>Tempo rozpoznawania emocji a poziom przemocy.....</i>	118
Tabela 55 <i>Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya.....</i>	119
Tabela 56 <i>EK a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie.....</i>	120
Tabela 57 <i>Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya.....</i>	120
Tabela 58 <i>EK a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.....</i>	121

Tabela 59 <i>Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya</i>	122
Tabela 60 <i>EK a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie</i>	122
Tabela 61 <i>EK a płeć ofiar</i>	123
Tabela 62 <i>EK a liczba ofiar</i>	123
Tabela 63 <i>EK a wiek ofiar</i>	124
Tabela 64 <i>EK a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą</i>	124
Tabela 65 <i>EK a krotkość czynu</i>	125
Tabela 66 <i>EK a planowanie czynu</i>	125
Tabela 67 <i>EK a poziom przemocy</i>	126
Tabela 68 <i>Trafność rozpoznawania emocji a emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka</i>	127
Tabela 69 <i>Tempo rozpoznawania emocji a emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka</i>	128
Tabela 70 <i>Podsumowanie weryfikacji hipotez</i>	129

Spis rysunków

Rysunek 1 <i>Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej (ITSO)</i>	27
Rysunek 2 <i>Etapy udziału rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w ITSO</i>	44
Rysunek 3 <i>Struktura zależności między przedstawionymi zmiennymi</i>	59
Rysunek 4 <i>Podsumowanie wyników badań</i>	139

Spis skrótów

Skrót	Rozwinięcie skrótu
Ch i Dz	Chłopcy i Dziewczynki (płeć ofiary)
E-M	System emocjonalno-motywacyjny w koncepcji ITSO
EK	Emocjonalna kongruencja z dziećmi
ID	Identyfikacja z dzieckiem (wskaźnik emocjonalnej kongruencji z dziećmi)
ITSO	Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej (ang. Integrated Theory of Sexual Offending)
MN	Mężczyźni niekarani
OD	Oderwanie od dorosłości (wskaźnik emocjonalnej kongruencji z dziećmi)
PIp	System percepcji i pamięci w koncepcji ITSO
RSA	Rozpoznawanie stanów afektywnych
SPM	Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu
SWSD	Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka
ZD	Zatrącenie w dzieciństwie (wskaźnik emocjonalnej kongruencji z dziećmi)

WPROWADZENIE

Rozwijanie wiedzy na temat etiologii zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka stanowi ogromne wyzwanie dla współczesnych badaczy i klinicystów. W 2020 roku w Polsce wszczęto 2367 postępowań z art. 200 k.k. (seksualne wykorzystanie małoletniego; Policja, 2022). Wyniki badań retrospektywnych, realizowanych na próbach dorosłych Polaków, oraz wśród dzieci i młodzieży ukazują znacznie większą skalę problemu. Na ich podstawie wiadomo, że przemoc seksualnej w dzieciństwie doświadcza od kilku do kilkunastu procent badanych. Wspomniane różnice wynikają między innymi z przyjętych definicji i zastosowanej metodologii (Sajkowska, 2011; Włodarczyk i Sajkowska, 2013). Uważa się, że dane te są zaniżone i nie reprezentują rzeczywistej skali zjawiska (Włodarczyk, 2016). Trwają poszukiwania efektywnych oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych wobec sprawców przestępstw seksualnych, które doprowadzą do zmniejszenia tej skali.

Jednym z obszarów prowadzonych współcześnie badań są te związane z emocjonalnym funkcjonowaniem sprawców. Z jednej strony badacze próbują określić, jakie deficyty w zakresie funkcjonowania emocjonalnego sprawców odróżniają ich od mężczyzn popełniających innego rodzaju przestępstwa oraz mężczyzn niekaranych. Z drugiej strony, badaniom tym towarzyszą pytania o to, jakie oddziaływania terapeutyczne mogą polepszyć funkcjonowanie sprawców w opisanym zakresie i w jaki sposób wpłynie to na podejmowanie przez nich zachowań przestępczych.

Założenia prezentowanej pracy odnoszą się do wspomnianych powyżej uwag. Podstawowym celem badawczym jest określenie czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty, w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych. W celu określenia udziału deficytów we wspomnianym zakresie w etiologii wykorzystania seksualnego dziecka odwołano się do Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej (ITSO, Ward i Beech, 2006; 2008). Dzięki takiej konceptualizacji możliwe było określenie ich związków z innymi czynnikami etiologicznymi.

W rozdziale pierwszym przedstawiono definicje wykorzystania seksualnego dziecka, ujęte w perspektywie klinicznej i prawniczej. Przedstawiono także teorie wyjaśniające etiologię sprawstwa wykorzystania seksualnego dziecka. Rozdział drugi zawiera omówienie zdolności do rozpoznawania stanów afektywnych innych oraz emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Przedstawiono także przegląd dotychczasowych badań nad tymi zjawiskami w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Rozdział trzeci zawiera opis przyjętego w badaniach modelu teoretycznego. W rozdziale czwartym zaprezentowano pytania i hipotezy badawcze oraz plan realizacji projektu, a w rozdziale piątym przedstawiono wyniki badań własnych. Rozdział szósty obejmuje dyskusję i wnioski.

Rozdział 1. Wykorzystanie seksualne dziecka – charakterystyka zjawiska

1.1. Przestępstwo wykorzystania seksualnego dziecka – definicje i pojęcia pokrewne

Kontakt seksualny dorosłego z dzieckiem jest w literaturze opisywany za pomocą kilku różnych terminów. Są to między innymi: wykorzystanie seksualne dziecka, molestowanie seksualne dziecka, nadużycie seksualne dziecka, wyzyskiwanie seksualne, krzywdzenie seksualne, pedofilia. Określenia te bywają traktowane jako pojęcia zbliżone, ale nie są one identyczne (choć bywają stosowane zamiennie). Zamęt terminologiczny wynika między innymi z nakładania się na siebie dwóch perspektyw: profesjonalnej, czyli klinicznej i prawniczej, oraz potocznej, nazywanej też społeczną. W rozumieniu ekspertów perspektywa kliniczna stara się opisać pewną dyspozycję człowieka, jaką jest zaburzenie preferencji seksualnych pod postacią pedofilii. Ujęcie prawnicze z kolei określa grupę zdarzeń wskazując ich uczestników – czyli osobę sprawcy i osobę ofiary – oraz pewien rodzaj zachowania – czyli czyn przestępczy.

W literaturze przedmiotu znaleźć można także wiele definicji wykorzystania seksualnego dziecka (Beisert, 2012). Zestawienie najważniejszych propozycji zebrano w tabeli 1.

Tabela 1

Przegląd najważniejszych definicji wykorzystania seksualnego dziecka

Źródło definicji	Opis ofiary	Opis sprawcy	Opis aktywności
Standing Committee On Sexually Abused Children (za: Kowalczyk, 2014, s. 164).	Jednostka w wieku bezwzględnej ochrony.	Jednostka dojrzała seksualnie.	Świadome lub wynikające z zaniedbania społecznych obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko, dopuszczenie do zaangażowania dziecka w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej.
ICD-10 (2007)	Dziecko w wieku przed pokwitaniem.	Osoba, która ma co najmniej 16 lat, i jest co najmniej 5 lat starsza od dziecka.	Aktywność seksualna z dzieckiem lub dziećmi w wieku przed pokwitaniem.

Źródło definicji	Opis ofiary	Opis sprawcy	Opis aktywności
ICD-11	Dziecko w wieku przed pokwitaniem.	Osoba, która nie jest w zbliżonym wieku do wieku dziecka.	Utrwalony, określony i intensywny wzorzec podniecenia seksualnego, przejawiający się w uporczywych myślach, fantazjach, pragnieniach lub zachowaniach angażujących dzieci w wieku przed pokwitaniem.
DSM-5 (2013)	Dziecko w wieku przed pokwitaniem (na ogół w wieku 13 lat lub młodsze).	Osoba, która ma co najmniej 16 lat, i jest co najmniej 5 lat starsza od dziecka.	Nawracające, silne podniecające seksualnie fantazje, seksualne impulsy lub zachowania obejmujące aktywność seksualną z dzieckiem lub dziećmi.
WHO (za: Sajkowska, 2002).	Dziecko.	Dorosły bądź dziecko, jeśli te osoby (sprawca i ofiara) ze względu na wiek bądź stopień rozwoju pozostają w relacji opieki, zależności, władzy.	<p>Włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie jest ono w stanie w pełni zrozumieć i udzielić na nią świadomej zgody i/lub na którą nie jest dojrzałe rozwojowo i nie może zgodzić się w ważny prawnie sposób i/lub która jest niezgodna z normami prawnymi lub obyczajowymi danego społeczeństwa. Celem takiej aktywności jest zaspokojenie potrzeb innej osoby.</p> <p>Aktywność taka może dotyczyć:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) namawiania lub zmuszania dziecka do angażowania się w prawnie zabronione czynności seksualne; 2) wykorzystywania dziecka do prostytucji lub innych prawnie zakazanych praktyk o charakterze seksualnym; 3) wykorzystywania dziecka do produkcji materiałów lub przedstawień o charakterze pornograficznym.

Źródło definicji	Opis ofiary	Opis sprawcy	Opis aktywności
Child Abuse Prevention and Treatment Act (CAPTA; za: Sajkowska, 2002)	Dziecko.	Osoba odpowiedzialna za opiekę nad dzieckiem bądź spokrewniona z dzieckiem.	Niewłaściwe zachowanie seksualne z udziałem dziecka takie jak: dotykanie genitaliów dziecka i doprowadzanie do dotykania przez dziecko genitaliów innej osoby, stosunek seksualny z dzieckiem, kazirodztwo, gwałt, sodomia, ekshibicjonizm i komercyjna eksploatacja dziecka.
Finkelhor, 1994 (za: Sajkowska, 2002)	Dziecko.	Nieokreślono.	<p>Aktywność, której celem jest stymulacja seksualna. Nie dotyczy kontaktu z genitaliami dziecka w celach związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem.</p> <p>Zachowania takie dzielą się na;</p> <p>a) zachowania z kontaktem fizycznym, związanym z dotykiem genitaliów lub/i odbytu dziecka lub piersi dziewczynek oraz dotykiem tych części ciała partnera przez dziecko. Wyróżnia się dwa typy zachowań z kontaktem fizycznym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – penetracja, gdy wagina, odbył lub usta dziecka są penetrowane przy użyciu penisa, palca lub przedmiotów, – kontakt bez penetracji – dotykanie intymnych części ciała dziecka, całowanie o charakterze seksualnym oraz dotykanie przez dziecko intymnych części ciała partnera; <p>b) zachowania bez kontaktu fizycznego, takie jak ekshibicjonizm, voyeurism (podglądanie, doprowadzenie do eksponowania genitaliów przez dziecko) oraz włączanie dziecka w oglądanie lub produkcję materiałów pornograficznych.</p> <p>Ta forma wykorzystywania zawiera również składanie dziecku propozycji o charakterze seksualnym i werbalne molestowanie dziecka (np. lubieżne komentarze nt ciała dziecka).</p>
Faller, 1988 (za: Sajkowska, 2002)	Osoba na niższym stopniu rozwoju.	Osoba na wyższym stopniu rozwoju.	Akt, którego celem jest seksualna gratyfikacja osoby na wyższym stopniu rozwoju.

Źródło definicji	Opis ofiary	Opis sprawcy	Opis aktywności
Kodeks karny art. 200 § 1	Osoba poniżej 15 r.ż.	Każdy, kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania.	Obcowanie płciowe, inne czynności seksualne, doprowadzenie małoletniego do poddania się takim czynnościom lub ich wykonania. Dla oceny bytu przestępstwa nie mają znaczenia cel działania sprawcy, jego pobudka (np. zakochanie w ofierze) oraz motyw, którymi się kierował. Wyrażenie przez małoletniego zgody na poddanie się czynnościom seksualnym nie stanowi okoliczności łagodzącej przy kształtowaniu sądowego wymiaru kary.

Źródło: opracowanie własne.

Wydaje się, że najpełniejszą i najbardziej precyzyjną propozycję określania zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka przedstawia Standing Committee On Sexually Abused Children (SCSAC). Definicja ta posłuży w związku z tym za podstawę niniejszej pracy. Podana przez SCSAC interpretacja wyjaśnia: 1) kim jest ofiara zdarzenia – wskazując tutaj bezwzględnie na dziecko; 2) kim jest sprawca – wskazując na osobę dojrzałą seksualnie; 3) na czym polega czyn – obejmując wszelkie działania polegające na zaangażowaniu dziecka w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej.

W tym miejscu należy wyraźnie podkreślić negatywny charakter opisywanego zachowania – wykorzystanie seksualne dziecka jest zawsze zachowaniem o charakterze awersyjnym, niekorzystnym z perspektywy rozwojowej¹. Jest to też zachowanie jednoznacznie wykraczające poza normy prawne, za które sprawcy grozi określona sankcja. Równocześnie jednak konsekwencje tego zachowania nie są tak jednoznaczne. W badaniach Baker i Duncan (1985, za: Izdebska, 2009) 54% dorosłych ofiar wykorzystywania w dzieciństwie subiektywnie oceniło wpływ tego wydarzenia jako negatywny, a odsetek ten wzrastał do 67%, gdy zdarzenie miało miejsce w rodzinie i do 75% kiedy sprawcą był ojciec. W badaniach tych 4% osób natomiast stwierdziło, że doświadczenie wykorzystania poprawiło ich jakość życia. Wyniki badań prowadzonych w tym zakresie pozwalają stwierdzić, iż skutki wykorzystania seksualnego w dzieciństwie zależą od czynników, które pogrupować można w cztery główne kategorie: 1) czynniki dotyczące ofiary; 2) czynniki dotyczące sprawcy; 3)

¹ Beisert i Izdebska (2012) pisząc o niekorzystnych skutkach wykorzystania seksualnego dziecka podkreślają, że dotyczą one zarówno dziecka, jak i dorosłego. Por. Beisert (2012, 2020).

czynniki dotyczące samego doświadczenia; 4) czynniki dotyczące jego kontekstu (Beisert, 2004; Izdebska, 2009).

Można zatem stwierdzić, że w sytuacji jaką jest wykorzystanie seksualne dziecka, w proces zaangażowane są osoby o jasno określonych rolach: sprawca – czyli agresor, na którym spoczywa cały ciężar winy za zaistniałą sytuację – i ofiara – niewinna temu, co się wydarzyło. Przy tak jasno zakreślonych sylwetkach sprawcy i ofiary zachodzą między nimi różnego rodzaju interakcje. Określone cechy i zachowania ofiary wpływają na zachowanie sprawcy. Takie rozumienie opisywanego zjawiska pozwala zauważyć, że tym, co jest pobudzające dla sprawcy, jest niedojrzałość ofiary. Pojęcie pedofilii przedstawiane w klasyfikacjach ICD-10, ICD-11² i DSM-5 mówi tu o niedojrzałości biologicznej (wskazując na to, że dziecko-ofiara jest w wieku przedpokwitaniowym lub we wczesnym okresie dojrzewania; Carson i in. 2003; za: Beisert, 2012). W ICD-10 niezbędne przy diagnozowaniu pedofilii jest rozpoznanie u osoby spełniania przez nią kryteriów ogólnych dla zaburzeń preferencji seksualnych (F65) oraz kryteriów specyficznych dla pedofilii (F65.4). Kryteria ogólne ujęte są w następujący sposób: *G.1. Osoba doświadcza powtarzającego się, nasilonego popędu i wyobrażeń seksualnych dotyczących niezwykle przedmiotów lub działań. G.2. Osoba zarówno realizuje ten popęd, jak i odczuwa z tego powodu wyraźne cierpienie. G.3. Preferencja występuje od co najmniej 6 miesięcy* (za: Beisert, 2012, s. 22). Specyficzne kryteria dla pedofilii brzmią z kolei następująco: *A. Osoba musi spełnić kryteria ogólne. B. Utrwalona lub dominująca skłonność do aktywności seksualnej z dzieckiem lub dziećmi w wieku przed pokwitaniem. C. Osoba ma co najmniej 16 lat i jest co najmniej 5 lat starsza od dziecka lub dzieci z kryterium B* (za: Beisert, 2012, s. 23). Podobnie DSM-5 za istotę pedofilii (kod 302.2) uznaje angażowanie dzieci w okresie przedpokwitaniowym w aktywność seksualną przez osoby dorosłe. Jednakże, w DSM-5 pojawiła się nowa kategoria tzw. zaburzeń parafilnych, węższa niż pojęcie parafilii. Mówiąc o parafilii wskazuje się na każde intensywne i utrwalone zainteresowanie seksualne, inne niż zainteresowanie stymulacją genitalną lub pieszczotami wstępnymi z normalnym fenotypowo, fizycznie dojrzałym i wyrażającym zgodę partnerem (człowiekiem). Natomiast zaburzenie parafilne jest parafilją, która na bieżąco wywołuje cierpienie lub upośledzenie jednostki, albo parafilją, w przypadku której krzywdzenie człowieka (lub ryzyko uszkodzenia) jest źródłem osiągnięcia satysfakcji.

² W ICD-11 wprowadzono pojęcie “zaburzenia pedofilnego” (ang. pedophilic disorder) zamiast pojęcia “pedofilii” (ang. paedophilia). Aktualnie nie istnieje oficjalna polska wersja ICD-11.

Parafilia jako taka nie wymaga interwencji klinicznej. Żeby rozpoznać zaburzenie parafilne osoba musi spełniać kryterium A oraz kryterium B. Jednakże, jeśli badani oświadczają, że: nie mają poczucia winy, wstydu lub lęku związanego ze swoimi impulsami; nie są funkcjonalnie ograniczani przez swoje impulsy (zgodnie z narzędziami typu self-report, pomiarami obiektywnymi lub obiema tymi metodami); ich oświadczenia i historia karalności wskazują, że nigdy nie działali zgodnie z tymi impulsami – to przejawiają pedofilne zainteresowanie seksualne (parafilia), a nie zaburzenia pedofilne (zaburzenie parafilne). Innymi słowy parafilie nie są tu zaburzeniem, (...) *o ile nie powodują cierpienia lub upośledzenia codziennego funkcjonowania danej osoby lub nie wiążą się z krzywdzeniem innych osób* (Klasa i in., 2012; za: Agustynek, 2015, s. 112).

Badania wskazują także na to, że – poza biologiczną – istotna jest niedojrzałość emocjonalna ofiary, opisywana w koncepcjach odnoszących się do pojęcia kongruencji emocjonalnej z dzieckiem. Sprawca jest w nich również uznawany za niedojrzałego seksualnie, a to może się u niego przejawiać w trzech wymiarach: 1) niedookreśleniu preferencji seksualnych w zakresie obiektu; 2) trudnościach w rozpoznaniu napięcia seksualnego i w różnicowaniu go od innych napięć; 3) trudnościach w nawiązaniu i utrzymywaniu dorosłych związków (Szymańska-Pytlińska i Beisert, 2016). Ten trzeci wymiar jest szczególnie istotny w kontekście niniejszej pracy. Hanson i Morton-Bourgon (2004) dokonali metaanalizy 95 badań i wykazali, że między innymi istotnymi predyktorami recydywy seksualnej znajduje się emocjonalna identyfikacja z dzieckiem. Wzorec ten odnosił się przede wszystkim do sprawców niekaziroducznych, opisywanych jako jednostki, które czują się emocjonalnie silniej związane z dziećmi niż dorosłymi i które uznają dzieci za swoich przyjaciół. Za źródła trudności sprawców w tworzeniu relacji diadycznych z dorosłym partnerem lub partnerką, uznaje się specyficzny sposób percepcji dorosłego obiektu przez sprawcę. Charakteryzuje go odbieranie innej osoby dorosłej jako zagrażającej i wzbudzającej lęk. Dziecko natomiast postrzegane jest w sposób odmienny, jako obiekt bardziej dostępny, mniej przerażający – emocjonalnie kongruentny (McPhail i in., 2013).

Pojęcia wykorzystania seksualnego dziecka oraz pedofilii mogą, ale nie muszą, się łączyć. Wykorzystanie seksualne dziecka to termin, który odnosi się do pewnego czynu, natomiast pedofilia określa kondycję jednostki, jaką jest zaburzenie preferencji seksualnych. Wśród sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom, co podkreśla Seto (2008), są tacy, którzy popełnili przestępstwo z innych powodów niż zaburzenie preferencji

seksualnych. Tak samo wśród osób u których można zdiagnozować zaburzenie preferencji pod postacią pedofilii są takie, które nigdy nie wykorzystały seksualnie dziecka (Feelgood i Hoyer, 2008). Dotychczasowe badania wskazują, że odsetek pedofilów preferencyjnych w grupie skazanych sprawców waha się od 30% do 50% (Seto, 2008).

W niniejszej pracy przyjmuje się perspektywę najbliższą ujęciu prawniczemu, gdyż o zakwalifikowaniu danej osoby do grupy będącej przedmiotem zainteresowania stanowić będzie popełnienie przez nią określonego czynu.

W Polsce ustawodawca przewiduje karalność zachowań seksualnych względem osób poniżej 15 roku życia od 1932 r. (Mierzwińska-Lorencka, 2012). Czynny wykraczające poza normy prawne w obrębie seksualności zostały zebrane przez ustawodawcę w Rozdziale XXV *Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności* kodeksu karnego. Wykorzystanie seksualne dziecka reguluje przede wszystkim art. 200 § 1. (seksualne wykorzystanie małoletniego), który stanowi: *Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.*

Wyjaśnienie pojęć „obcowanie płciowe” oraz „inna czynność seksualna” można odnaleźć w Uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1999 r. I tak, zgodnie z Uchwałą I KZP 17/99 obcowanie płciowe *obejmuje swym zakresem znaczeniowym akty spółkowania oraz jego surogaty, które można traktować jako ekwiwalentne spółkowaniu, gdy czynność sprawcza polega na bezpośrednim kontakcie płciowym ciała sprawcy z organami płciowymi ofiary lub też z tymi częściami jej ciała, które sprawca traktuje równoważnie i na których lub za pomocą których wyładowuje swój popęd seksualny.* Innymi słowy „obcowanie płciowe” obejmuje swoim znaczeniem większą grupę zachowań niż termin „akt spółkowania” uwzględniając także te kontakty o charakterze seksualnym, których poziom intymności i zażyłości jest zbliżony do tego towarzyszącego zazwyczaj spółkowaniu. Są to *czynności, które polegają na bezpośrednim kontakcie części płciowych ciała jednego z uczestników aktu z częściami ciała drugiego uczestnika, które co prawda obiektywnie nie są organami płciowymi, jednak sprawca traktuje je jako takie* (Mierzwińska-Lorencka, 2012). Inna czynność seksualna natomiast to *takie zachowanie, nie mieszczące się w pojęciu <<obcowania płciowego>>, które związane jest z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, polegające na kontakcie cielesnym sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym i mającym charakter seksualny zaangażowaniu ofiary* (I KZP 17/99). Należy

zauważyć, że art. 200 § 1 k.k. dotyczy tylko tych form naruszenia wolności seksualnej, w których ofiara została przez sprawcę cielesnie zaangażowana. Wykorzystanie seksualne dziecka o charakterze bezdotykowym może – ale nie zawsze musi – wypełniać znamiona innego czynu zabronionego ujętego w kodeksie karnym (art. 200 § 3, art. 200 § 4 czy art. 200 § 5).

Jeśli idzie o sposoby działania sprawcy, to zastosowanie tu przez ustawodawcę dwóch określeń – „dopuszcza” i „doprowadza”³ – poszerzyło możliwości interpretacyjne. Określenie „doprowadza” nie pociąga za sobą własnoręczności czynu, a także nie opisuje tego, jak postępować może ofiara. Jak wskazuje Beisert (2012, s. 34) nawet *jeśli sprawca skłania kogoś do poddania się innej czynności seksualnej ta nie musi mieć na celu zaspokojenia jego osoby*. „Doprowadzanie” zakłada bierność ofiary, a „dopuszczanie” mówi o tym, że ofiara nie musi być bierna i zakłada własnoręczność czynu. Takie ujęcie ukierunkowane jest na ochronę osób małoletnich (Beisert, 2012). Co także istotne, by zakwalifikować dany czyn z art. 200 § 1 k.k. nie jest istotne rozpoznanie motywacji seksualnej sprawcy.

Art. 200 k.k. wyraźnie określa to, kim jest ofiara przestępstwa – małoletni poniżej 15 roku życia. Beisert (2012) wskazuje trzy sfery stanowiące konsekwencję takiego ujęcia: 1) brak wymogu spełnienia jakichkolwiek dodatkowych warunków po stronie ofiary; 2) brak wpływu ofiary na sytuację – poza oceną pozostaje rzeczywista zdolność ofiary do rozumienia własnego położenia (np. nie musi być świadoma faktu bycia ofiarą, jak może mieć to miejsce w sytuacji np. wykorzystania seksualnego przez dorosłego po upiciu dziecka) i decydowania o sobie, a także jej wygląd czy informacje, których udzielała sprawcy; 3) brak odpowiedzialności – prawo uznaje, że małoletni pozbawiony jest zdolności do wyrażenia prawnie skutecznej zgody na współżycie i inne formy aktywności seksualnej, nawet gdy zachęca do czynu czy traktuje go zarobkowo, a użycie przez sprawcę przemocy, groźby lub podstępny prowadzi do kumulatywnej kwalifikacji z art. 197 k.k. Zatem niezależnie od zachowania ofiary rozkład odpowiedzialności i winy pozostaje niezmienny – jedynym wyjątkiem jest tu sytuacja w której to małoletni dopuszcza się zgwałcenia osoby dorosłej (Warylewski, 2001). Wyraźna jest zatem dysproporcja w pozycji ofiary i sprawcy oraz w stopniu ochrony obu uczestników czynu.

Przestępstwo z art. 200 § 1 k.k. ma charakter powszechny, co oznacza, że popełnić je może każdy, niezależnie od wieku i płci. Gardocki (1998) i Surkont (1998) zgodnie wyrażają

3 Te dwa określenia zostały wprowadzone w nowelizacji kk z 18 marca 2004 r. - w wersji poprzedniej używano tylko jednego określenia, tj. „doprowadza”.

jednak pogląd, że art. 200 k.k. nie znajduje zastosowania w sytuacji kiedy żaden z uczestników zdarzenia nie ukończył 15 roku życia, ponieważ z założenia ma on chronić małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym ze strony dorosłych.

Poza art. 200 § 1 k.k. wykorzystanie seksualne małoletniego może wypełniać znamiona większości przestępstw ujętych w rozdziale XXV k.k. Równocześnie najczęściej znamiona czynu z art. 200 § 1 k.k. także są wypełnione. W niniejszej pracy grupa będąca przedmiotem zainteresowania będzie wyznaczana na podstawie popełnienia czynu z artykułu 200 § 1 lub z artykułu 200 § 1 i innych.

1.2. Etiologia przestępczości seksualnej – przegląd koncepcji

Zjawisko wykorzystania seksualnego dziecka ma charakter niejednorodny, a to wskazuje, że poszukiwanie jego przyczyn może mieć bardzo szeroki zasięg. Przez lata badacze wykreowali tak wiele modeli teoretycznych mających wyjaśnić etiologię sprawstwa, że dla ich uporządkowania Ward i in. (2006) stworzyli klasyfikację teorii przemocy seksualnej. Dzielią oni teorie na trzy formalne poziomy:

- 1) Poziom I – teorie wieloczynnikowe (nazywane zintegrowanymi); wskazujące na wiele aspektów przemocy seksualnej i w założeniu ich autorów mające w sposób kompletny wyjaśniać etiologię charakteryzowanego zjawiska.
- 2) Poziom II – teorie jednoczynnikowe, które w sposób jednostronny – a przez to czasem zbyt uproszczony – ujmują genezę przemocy seksualnej.
- 3) Poziom III – teorie cechujące się dużym stopniem szczegółowości, wyjaśniające niewielki wycinek rzeczywistości, nie dążące do stworzenia uogólnień.

Koncepcje wyjaśniające etiologię przestępczości seksualnej wobec dzieci, zakwalifikowane przez autorów do poziomu I, to:

- 1) czteroczynnikowy model Finkelhora i Araj (1986);
- 2) zintegrowana teoria etiologii przestępczości seksualnej Marshalla i Barbarego (1990);
- 3) czterostronna teoria Halla i Hirschmana (1992; za: Ward i in., 2006);
- 4) model ścieżek Warda i Siegerta (2002) – stanowiący swoistą integrację teorii wcześniejszych.

Wymienione koncepcje nie są pozbawione wad. Najważniejsze z nich to brak precyzyjnego wskazania związków między poszczególnymi czynnikami, marginalizowanie znaczenia czynników biologicznych, przy jednoczesnym uwydatnianiu czynników psychologicznych, czy brak integracji wniosków pochodzących z modeli poszczególnych

poziomów (Beech i Ward, 2004; Ward i Beech, 2004; Ward i Beech, 2006).

Dostrzegając te braki, Ward i Beech (2006; 2008) zaproponowali Zintegrowaną Teorię Przystępczości Seksualnej (ITSO), która obecnie, ze względu na branie pod uwagę wielu aspektów zjawiska wykorzystania seksualnego dziecka, jawi się jako szczególnie kompletna i z tego powodu będzie stanowić podstawę teoretyczną w niniejszej pracy.

1.2.1. Zintegrowana Teoria Przystępczości Seksualnej (ITSO) – opis koncepcji

Ward i Beech (2005; 2008) w obrębie Zintegrowanej Teorii Przystępczości Seksualnej, dla wyjaśnienia etiologii przystępczości seksualnej, zdecydowali się operować koncepcjami z różnych poziomów ogólności. By móc je wykorzystywać zgodnie z opisanym założeniem za punkt wyjścia przyjęli teorię Penningtona (2002), zgodnie z którą wyjaśnianie zachowania człowieka (także z zakresu patologii) powinno uwzględniać cztery poziomy analizy:

- 1) poziom symptomów, obejmujący fenomeny kliniczne właściwe dla różnych form psychopatologii – efekt zakłóceń procesów neuropsychologicznych;
- 2) poziom neuropsychologiczny, obejmujący procesy neuropsychologiczne;
- 3) poziom rozwoju mózgu, obejmujący efekty wpływu czynników etiologicznych na mózg i jego dalsze funkcjonowanie;
- 4) poziom etiologiczny, opisujący wpływ czynników genetycznych i środowiskowych.

Zgodnie z założeniami ITSO do określonego zachowania seksualnego będącego przestępstwem dochodzi na skutek działania symptomów mieszczących się w obrębie obrazu klinicznego sprawcy. Wyróżniono cztery grupy symptomów klinicznych: 1) trudności z regulacją emocjonalną; 2) trudności w funkcjonowaniu społecznym; 3) zniekształcenia poznawcze; 4) dewiacyjne zainteresowania seksualne. ITSO proponuje przyjęcie założenia, zgodnie z którym sprawcę mogą charakteryzować symptomy z jednej grupy, kilku lub wszystkich.

Przedstawione symptomy, których bezpośrednim następstwem może być sprawstwo, są rozpatrywane jako skutek zaburzeń na poziomach wcześniejszych. Objawy kliniczne są wprost efektem nieprawidłowości w obrębie procesów neurobiologicznych. Autorzy ITSO za Łurią (1966; za: Ward i Beech, 2008) i Penningtonem (2002) wyróżnili trzy, wpływające na siebie, funkcjonalne systemy neuropsychologiczne⁴:

⁴ Ward i Beech (2008) sugerują, że problemy w obrębie jednego systemu mogą zmieniać działanie pozostałych.

1) System motywacji i emocji – umożliwia wpływ celów i wartości na system percepcji oraz system wyboru działań i kontroli.

2) System percepcji i pamięci – odpowiada za odbiór i przetwarzanie dostępnych bodźców i informacji oraz udostępnianie ich reprezentacji pozostałym systemom, tak by mogły one efektywnie funkcjonować.

3) System wyboru działań i kontroli – odpowiada za planowanie, wprowadzanie i modyfikowanie planów oraz za kontrolę zachowań, myśli i emocji w służbie wyższemu celom. System ten czerpie z systemu motywacji i emocji, który odpowiada za wyznaczanie celów wystarczająco istotnych, by chęć ich osiągnięcia uruchomiła zachowanie, a także z systemu percepcji i pamięci, ponieważ system ten odpowiada za wiedzę deklaratywną oraz proceduralną (a więc wiedzę między innymi o tym, jak osiągnąć określony stan rzeczy).

Za pośrednictwem przedstawionych procesów neuropsychologicznych, na symptomy kliniczne wpływają jeszcze dwie grupy mechanizmów – czynniki biologiczne i ekologiczne – które także wchodzi ze sobą w interakcje. Czynniki biologiczne odnoszą się w ITSO do wszelkich wrodzonych (np. genetycznych), nabytych (np. uszkodzenia) oraz części środowiskowych (np. zmiany strukturalne w mózgu na skutek zaniedbania emocjonalnego w dzieciństwie) determinantów rozwoju mózgu, które, poprzez niego, kształtują zachowanie człowieka. Czynniki ekologiczne – czyli nisza ekologiczna – to okoliczności społeczne, kulturowe, fizyczne i osobiste, w zetknięciu z którymi żyje dana jednostka. Wyróżniono: 1) niszę ekologiczną daleką – opisującą warunki, które w przeszłości oddziaływały na osobę i doprowadziły do wykształcenia w niej pewnych właściwości determinujących obecnie jej zachowanie, np. doświadczanie przemocy; 2) niszę ekologiczną bliską – opisującą obecne otoczenie osoby, np. fizyczny dostęp do potencjalnej ofiary.

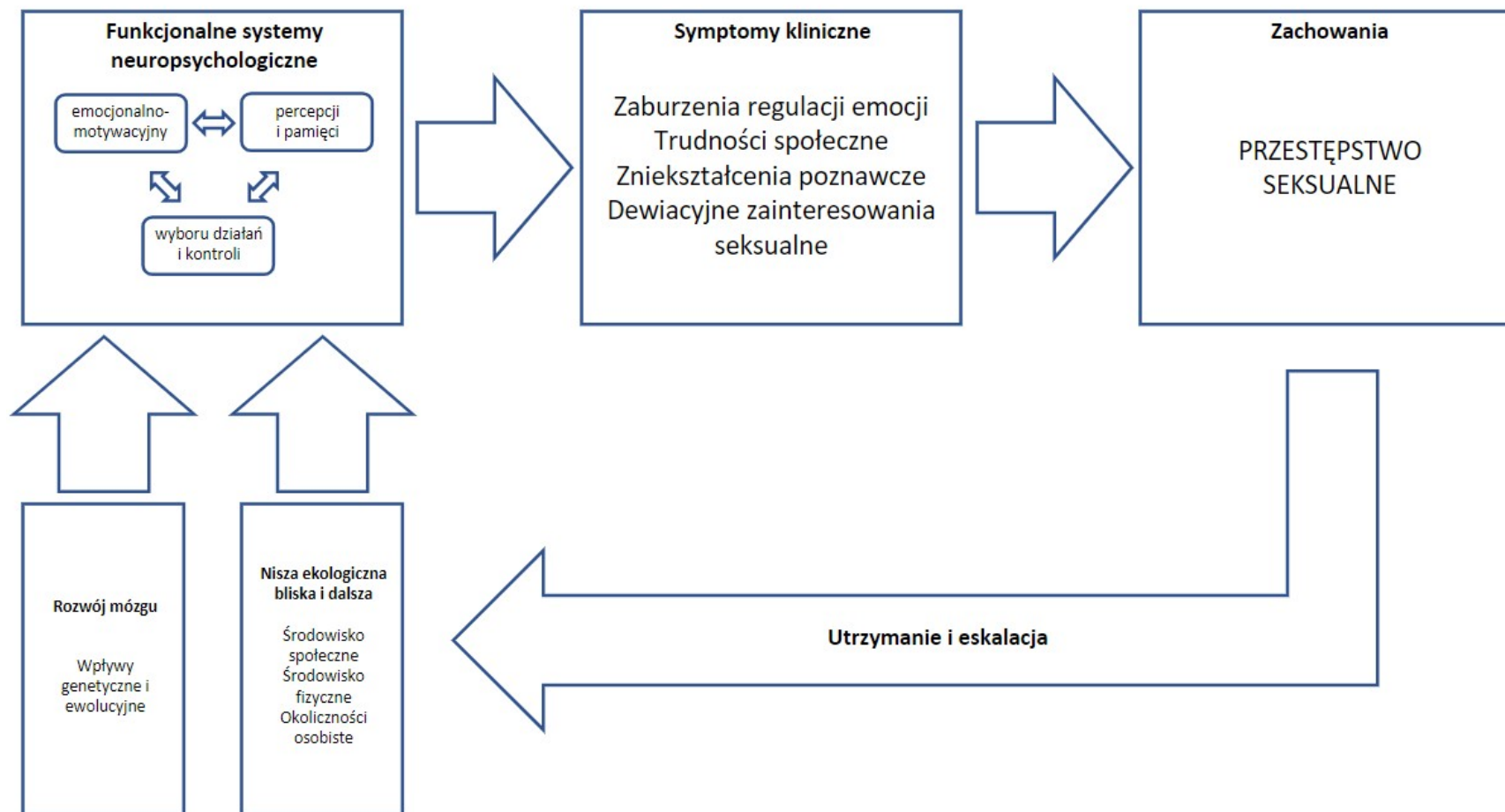
ITSO umożliwia przeprowadzenie indywidualnej charakterystyki rozwoju sprawcy. Mechanizmy dotyczące rozwoju mózgu i niszy ekologicznej poprzez swoją wielopostaciowość skutkują różnymi zakłóceniami w poszczególnych systemach neuropsychologicznych, co z kolei znajduje odzwierciedlenie w zróżnicowanym obrazie klinicznym. Efektem działania wyżej opisanych mechanizmów jest wielopostaciowość czynów. ITSO pozwala także wyjaśnić proces kontynuowania przez sprawcę podjętej przemocy seksualnej i powrotności do czynu. Uznaje się, że popełnienie czynu o charakterze przestępstwa seksualnego wzmacnia symptomy kliniczne (za pośrednictwem pozostałych

mechanizmów) i w dalszej kolejności powoduje utrzymanie (a nawet eskalację) nieprawidłowych zachowań.

Zależności między poszczególnymi elementami ITS0 przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1

Zintegrowana Teoria Przeszpczości Seksualnej (ITSO)

Źródło: opracowanie własne, na podst. Ward i Beech, 2006.

Rozdział 2. Rozpoznawanie stanów afektywnych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka

2.1. Rozpoznawanie stanów afektywnych – konceptualizacja

Rozpoznawanie stanów afektywnych to umiejętność polegająca na rozpoznawaniu wskazówek afektywnych u innych. Wskazówki te mogą być wizualne (np. mimika, gesty, postawa) lub słuchowe (np. prozodia). Umiejętność wykrywania tych wskazówek determinuje właściwą komunikację, jak i funkcjonowanie społeczne (Dolan i Fullam, 2006). Już Darwin (1972; za: Hudson i in., 1993) sugerował, że ludzka twarz dostarcza wszelkich informacji niezbędnych do oceny emocjonalnej kondycji człowieka. Ekspresję mimiczną uznaje się za jedno z podstawowych źródeł informacji na temat aktualnego stanu afektywnego drugiej osoby (Ekman, 1992).

Rozwój zdolności do rozpoznawania ekspresji emocjonalnej twarzy zaczyna się w okresie niemowlęcym (Grossmann, 2010). Zaczynają się nią posługiwać już siedmiomiesięczne dzieci (Caron i in., 1982; Nelson, 1987; Walker, 1997), a dalszy jej rozwój odbywa się w obrębie codziennych czynności, podczas społecznych interakcji (Duró, 2013). Między drugim a trzecim rokiem życia ludzie potrafią różnicować niektóre stany emocjonalne (Gosselin i Simard, 1999). Około dziesiątego roku życia osiągnięta jest biegłość w rozpoznawaniu emocji (Durand i in., 2007).

Zdaniem Ekmana i Friesena (2003), a także Matsumoto (2001), Elfenbein i Ambady (2002) istnieje sześć podstawowych emocji, z którymi związanych jest sześć stałych i uniwersalnych ekspresji mimicznych. Te emocje to: szczęście, smutek, gniew, strach, zaskoczenie i obrzydzenie. Uznaje się, że ich ekspresja: 1) dostarcza informacji o emocjach i intencjach osoby dokonującej ekspresji; 2) wywołuje odpowiedź u odbiorcy ekspresji; 3) zachęca do podejmowania pożądaných zachowań społecznych (Keltner, 2003). Ekman (2003) wskazuje, że ludzie różnią się tym, w jaki sposób prezentują i postrzegają emocje. I tak, jeśli osoba wygląda na przerażoną kiedy jest (lub będzie) zaatakowana, to atakujący może zatrzymać swoje działanie lub je kontynuować w zależności od tego jak zinterpretuje zachowanie ofiary (np. jako satysfakcjonujące dla sprawcy sadyistycznego, o czym piszą Fox i Levin, 2005). Ze względu na fakt, że osoby u których nie rozpoznano żadnych zaburzeń największą uwagę zwracały w twarzy innych ludzi na ich oczy i usta (Henderson i in., 2005),

niektórzy badacze przypisują percepcji spojrzenia szczególną rolę w umiejętności rozumienia nie tylko emocji, ale również intencji innych (Baron-Cohen, 1995).

Umiejętność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej bardzo często jest opisywana w literaturze jako składowa empatii. Marshall i Maric (1996) wyróżniają dwa kluczowe aspekty empatii: 1) poznawczy – obejmujący rozpoznawanie uczuć i myśli innych osób; 2) afektywny – obejmujący współodczuwanie z innymi. Marshall i in. (1995) opisują empatię jako rozwijający się proces, obejmujący cztery etapy: 1) rozpoznawanie stanów afektywnych innych osób – umiejętność rozpoznawania emocji innych; 2) postrzeganie świata z perspektywy drugiej osoby – umiejętność przyjmowania cudzej perspektywy; 3) replikacja emocji – umiejętność przeżywania tej samej emocji, co druga osoba; 4) podejmowanie decyzji – umiejętność reagowania na podstawie informacji z wcześniejszych etapów. Zgodnie z tym modelem, każdy etap jest potrzebny, a przejście do następnego jest możliwe po osiągnięciu poprzedniego. Rozpoznawanie stanów afektywnych innych osób stanowi zatem pierwszy krok do empatycznego reagowania (Besel i Yuille, 2010). Innymi słowy, jeśli do rozpoznania np. cierpienia u drugiej osoby nie dojdzie bądź będzie ono nieprawidłowe – pozostałe stadia również nie wystąpią lub będą zaburzone (Stala, 2013). Izdebska i Lewandowska (2009) uznają empatię za najważniejszy czynnik zabezpieczający przed agresywnymi zachowaniami wobec otoczenia. Część badaczy wskazuje, że niezdolność do prawidłowego rozpoznawania emocji uniemożliwia empatyczną reakcję (Shamary-Tsoory i in., 2003) co w konsekwencji nie tylko utrudnia społeczne funkcjonowanie, ale może prowadzić do zachowań antyspołecznych, przestępczych i okrutnych (Carr i Lutjemeier, 2005).

W niniejszej pracy ocenie podlegać będzie zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej, a czynnik ten będzie rozpatrywany jako przynależący do systemu percepcji i pamięci rozumianym zgodnie z ujęciem ITSO.

Należy także zauważyć, że deficyty rozpoznawania emocji stanowią jedną z kluczowych cech aleksytymii (Zdankiewicz-Ścigała, 2017). Aleksytymia jest określana jako *zespół względnie stałych własności jednostki, przejawiający się głównie trudnościami w umysłowym odzwierciedlaniu własnych emocji* (Halicka i Herzog-Krzywoszańska, 2016, s.72). Uwzględniane są w niej elementy zaliczane do wymiaru poznawczego, obejmujące trudności w identyfikowaniu, werbalizowaniu i analizowaniu własnych uczuć, oraz komponenty tworzące wymiar afektywny – czyli słabą pobudliwość emocjonalną oraz

ograniczone zdolności wyobrażeniowe. Typowe dla aleksytymii są deficyty w rozpoznawaniu emocji i zdolności mentalizacji (Swart i in., 2009). Lichev i Wolfradt (2019) wskazują, że dotychczasowe badania podkreślają istnienie związku między aleksytymią a przemocą seksualną, ale natura tego związku nie jest jasna. Badania prowadzone dotychczas w grupie sprawców wykorzystania dziecka, dotyczące rozpoznawania stanów afektywnych, także raczej nie uwzględniały aleksytymii.

2.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych - charakterystyka zjawiska w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka

Przeprowadzone do tej pory badania dotyczące zdolności rozpoznawania stanów afektywnych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka wskazują, że sprawcy mogą mieć deficyty w rozpoznawaniu emocji. Podsumowanie dotychczasowych badań przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Przegląd dotychczasowych badań nad zdolnością do rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców przestępstw seksualnych

Autorzy	Grupa	Metoda do pomiaru rozpoznawania stanów afektywnych	Konceptualizacja	Wyniki
Hudson i in. (1993)	Badanie 1: 75 osadzonych, w tym: 21 sprawców przemocy seksualnej (w tym 11 wykorzystujących seksualnie dzieci i 10 gwałcicieli), 21 sprawców przemocy innej niż seksualna, 9 skazanych za przestępstwo związane z narkotykami, 24 skazanych za przestępstwa przeciwko mieniu.	Badanie 1: Facial affect recognition task (Ekman i Friesen, 1975).	Badanie 1: Brak wyraźnej konceptualizacji.	Badanie 1: Sprawcy przemocy seksualnej wykazali się najniższą w porównaniu z pozostałymi grupami wrażliwością na emocjonalną ekspresję mimiczną.
	Badanie 2: 20 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka (wykorzystanie pozarodzinne, ofiara płci żeńskiej), 20 mężczyzn niekaranych.	Badanie 2: Emotional Expression Test (narzędzie stworzone przez autorów).	Badanie 2: Brak wyraźnej konceptualizacji.	Badanie 2: Sprawcy wypadli gorzej od grupy kontrolnej pod kątem rozpoznawania emocji u dorosłych i dzieci, ale nie wykazano różnicy w grupie sprawców między tym z jaką trafnością rozpoznawali stany afektywne u dorosłych a z jaką u dzieci.
Racey i in. (2000)	36 nastoletnich sprawców przemocy seksualnej, 38 sprawców innych przestępstw niż seksualne.	The Receptive Facial Expressions Subtest (Nowicki i Duke, 1994), Interpersonal Perception Task-15. (IPT-15; Constanzo i Archer, 1993).	Brak wyraźnej konceptualizacji.	Nastoletni sprawcy przemocy seksualnej gorzej niż sprawcy z grupy kontrolnej poradzi sobie z zadaniem rozpoznawania stanu afektywnego na podstawie ekspresji mimicznej (kolejno 32% i 43% prawidłowych rozpoznań). Autorzy zwrócili uwagę, że żadna z grup nie poradziła sobie z tym zadaniem bardzo dobrze, wskazując że studenci potrafili rozpoznać 80% emocji prawidłowo zgodnie z wynikami wcześniejszych badań (Schneider i Bazzini, 1995; za: Racey i in. 2000).
Hoaken	20 sprawców przemocy (w tym	Facial affect recognition task	Brak wyraźnej	Grupa sprawców stosujących przemoc popełniała

Autorzy	Grupa	Metoda do pomiaru rozpoznawania stanów afektywnych	Konceptualizacja	Wyniki
i in. (2007)	seksualnej), 20 osadzonych skazanych z innych powodów niż stosowanie przemocy, 20 osób niekaranych.	(Ekman i Friesen, 1974), Conditioned Non-spatial-Association Test (Petrides, 1990), Concrete Subject-Ordered Working Memory Test (Petrides i Milner, 1982), Abstract Subject-Ordered Working Memory Test (Petrides i Milner, 1982).	konceptualizacji.	więcej błędów w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych niż pozostałe dwie badane grupy.
Gery i in. (2009)	10 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 10 sprawców przestępstw przeciwko mieniu, 10 pracowników służby więziennej (jako niekarana grupa kontrolna).	Emotion recognition test (narzędzie opracowane przez autorów w oparciu o Pictures of Facial Affect Ekmana i Friesena, 1976), The empathy scale of the Impulsivity–Venture-someness–Empathy-7 questionnaire (ES-IVE-7, Eysenck i in., 1985), The Interpersonal Reactivity Index (IRI, Davis, 1983), The Empathy Quotient (EQ, Lawrence i in., 2004).	4-etapowa koncepcja empatii (Marshall i in., 1995).	Sprawcy przestępstw seksualnych rozpoznawali stan afektywny innych na podstawie ekspresji mimicznej z mniejszą trafnością niż sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i grupa kontrolna, przede wszystkim w odniesieniu do emocji obrzydzenia, strachu, zaskoczenia i gniewu.
Olivier i in. (2009)	23 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka, 26 mężczyzn niekaranych.	Metoda komputerowa – narzędzie opracowane przez autorów w oparciu o Pictures of Facial Affect Ekmana i Friesena (1976).	Brak wyraźnej konceptualizacji.	Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka rozpoznawali stany afektywne innych z mniejszą trafnością niż grupa kontrolna (ale różnica okazała się nieistotna statystycznie).
Seidel i in. (2013)	30 sprawców przemocy (w tym seksualnej), 30 mężczyzn niekaranych.	Emotion Recognition (narzędzie opracowane przez autorów), Emotional perspective taking (narzędzie opracowane przez autorów), Affective responsiveness	3-etapowa koncepcja empatii (Marshall i in., 1995, Marshall i Marshall, 2011).	Sprawcy uzyskali istotnie statystycznie gorsze wyniki pod kątem oceny zdolności do rozpoznawania emocji na podstawie ekspresji mimicznej, przede wszystkim w przypadku rozpoznawania obrzydzenia.

Autorzy	Grupa	Metoda do pomiaru rozpoznawania stanów afektywnych	Konceptualizacja	Wyniki
		(narzędzie opracowane przez autorów).		
Elsegood i Duff (2015)	46 sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci, 46 osób niekaranych.	Reading the Mind in the Eyes test (the Adult task), The Mind in a Child's Eyes task (MCET; the Child task).	Teoria umysłu.	Sprawcy istotnie gorzej niż grupa kontrolna radzili sobie z rozpoznawaniem stanów mentalnych osób dorosłych. Nie wykryto różnic między sprawcami a grupą kontrolną w zakresie rozpoznawania stanów mentalnych dzieci.
Gillespie i in. (2015)	13 sprawców przemocy seksualnej, 16 sprawców przemocy innej niż seksualna, 19 osób niekaranych.	Facial Expression Stimuli (narzędzie opracowane przez autorów na podstawie NimStim Face Stimulus Set, Tottenham i in., 2009).	Brak wyraźnej konceptualizacji.	W porównaniu z grupą osób niebędących sprawcami, sprawcy przestępstw seksualnych wykazali się w nieznacznym stopniu mniejszą wrażliwością na ekspresję emocji pod kątem płci osoby ją przejawiającej oraz rodzaju ekspresji. Ponadto sprawcy przestępstw seksualnych cechowali się mniejszą wrażliwością na ekspresję strachu oraz obrzydzenia. Obie grupy sprawców były mniej wrażliwe na ekspresję złości i strachu u kobiet niż grupa niebędąca sprawcami.

Źródło: opracowanie własne na podst.: Hudson i in. 1993, Racey i in., 2000, Hoaken i in., 2007, Gery i in. 2009, Olivier i in., 2009, Seidel i in. 2013, Elsegood i Duff, 2015, Gillespie i in., 2015.

Na podstawie dotychczasowych badań można stwierdzić, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka charakteryzują się pewnymi deficytami w zakresie rozpoznawania emocji innych. Brakuje jednak badań, które nie tylko porównałyby jak sprawcy radzą sobie z tym zadaniem na tle innych grup, ale także włączyłyby samą zmienną w szerszy model teoretyczny próbując opisać jej związki z innymi fenomenami istotnymi w badaniach nad etiologią przestępczości seksualnej.

2.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi - związek z rozpoznawaniem stanów afektywnych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka

Emocjonalna kongruencja z dziećmi (ang. emotional congruence with children), w literaturze polskiej określana też jako zgodność emocjonalna (Chołuj, 2004) lub kongruencja emocjonalna (Beisert, 2011) to czynnik ryzyka dotyczący przemocy seksualnej względem dziecka uwzględniany w licznych koncepcjach etiologii sprawstwa (McPhail i in., 2013).

Pojęcie to zostało wykorzystane przez Finkelhora i Araj (1986) w czteroczynnikowej koncepcji wykorzystania seksualnego dla opisanie emocjonalnej satysfakcji, jaką osiągnąć może dorosły na skutek stworzenia relacji o charakterze seksualnym z dzieckiem. Emocjonalna kongruencja była tu rozumiana jako wzajemne dopasowanie do siebie potrzeb emocjonalnych dorosłego i dziecka, jako istoty niedojrzałej i niezagrażającej. Idea Finkelhora i Araj (1986) stanowiła po części swoistą odpowiedź na teorie wywodzące się z psychoanalizy. I tak, Hammer i Glueck (1957; za: Finkelhor i Araj, 1986) podobnie jak Groth i Burgess (1979; za: Finkelhor i Araj, 1986) twierdzili, że w grupie pedofilów został zatrzymany proces rozwoju psychologicznego, w związku z czym przeżywają oni siebie jako dzieci i doświadczają potrzeb emocjonalnych również z tego poziomu, a w konsekwencji dążą do relacji z innymi dziećmi (Bell i Hall, 1971; za: Finkelhor i Araj, 1986). Inni autorzy natomiast wskazywali, że rolę w opisywanym mechanizmie odgrywa nie tylko pewna niedojrzałość sprawców, ale także ich poczucie niskiej samooceny i niewielkiej skuteczności w relacjach z innymi. Kontakty z dziećmi miały być kongruentne ponieważ – w przeciwieństwie do interakcji z dorosłymi – umożliwiały sprawcy doświadczenie siebie jako osoby, która jednocześnie jest równa dziecku (mogąca być partnerem), a zarazem może wobec dziecka sprawować kontrolę (Hammer i Glueck, 1957, Loss i Głancy, 1983; za: Finkelhor i Araj, 1986). W podobny sposób zjawisko to opisuje Howells (1981; za: Finkelhor

i Araji, 1986), ale podkreśla on znaczenie udziału sprawcy w dzieciństwie w sytuacji wykorzystania seksualnego. Howells (1981; za: Finkelhor i Araji, 1986) twierdził, że relacja z dziećmi umożliwia sprawcy przewyższanie poczucia wstydu, upokorzenia i bezsilności, które przeżywał samemu będąc ofiarą. Przyjmując rolę sprawcy dorosły wychodzi z roli bezradnej ofiary i przywraca sobie poczucie kontroli (Groth i in., 1982). Zjawisko to jest określane w literaturze jako przemiana ofiary w sprawcę (ang. abused abuser; por. Beisert, 2009). Jeszcze inny opis emocjonalnej kongruencji korzysta z pojęć narcyzmu lub identyfikacji z self przyjmując, że pedofilia – jako rezultat emocjonalnej deprivacji lub nadmiernej ochrony w dzieciństwie – jest pewną formą trwania w miłości do dziecka, którym sprawca sam był, a ponieważ nie jest on już dzieckiem, jego miłość zostaje przeprojektowana na inne dzieci (Howells, 1981; za: Finkelhor i Araji, 1986). Można wspomnieć także o przywoływanych przez Finkelhora i Araji (1986) koncepcjach feministycznych, w których ujęciu dziecko jest odpowiednim obiektem seksualnego zainteresowania ze strony dorosłych mężczyzn, ponieważ ze względu na obecne w patriarchalnej kulturze przekonania o męskiej dominacji i potędze, wskazane jest by mężczyźni wybierali partnerów młodszych, mniejszych i słabszych niż oni sami (Hite, 1981; Rusell, 1982; za: Finkelhor i Araji, 1986). Do tej charakterystyki dzieci pasują lepiej niż wiele dorosłych kobiet (Finkelhor i Araji, 1986).

Znaczący wpływ na dalsze rozwijanie koncepcji emocjonalnej kongruencji z dziećmi miał Wilson (1999), który zauważył, że nie istnieją narzędzia badawcze pozwalające w sposób uporządkowany weryfikować poziom tej zmiennej w grupie sprawców. Kolejni badacze próbowali opracować pojęcie kongruencji emocjonalnej z dziećmi, a ich starania podsumowano w tabeli 3.

Tabela 3

Przegląd definicji emocjonalnej kongruencji z dziećmi

Autorzy	Rok	Definicja
Finkelhor i Araji	1986	Emocjonalna satysfakcja osiągnięta przez dorosłego w wyniku stworzenia relacji o charakterze seksualnym z dzieckiem. Dopasowanie potrzeb emocjonalnych dorosłego i charakterystyki dziecka.
Wilson	1999	Tendencja niektórych sprawców przemocy seksualnej przeciwko dzieciom do przejawiania przesadnego związku poznawczego i emocjonalnego z dzieciństwem.
Thornton	2002	Bycie bardziej dostępnym emocjonalnie dla dzieci niż dorosłych.
Hanson i Morton-Bourgon	2004	Emocjonalna identyfikacja z dziećmi.

Mann i in.	2010	Wrażenie, że relacje z dziećmi są bardziej satysfakcjonujące emocjonalnie niż relacje z dorosłymi. Sprawca emocjonalnie kongruentny z dziećmi postrzega dzieci jako obiekty, z którymi łatwiej jest nawiązać relację niż z dorosłymi, a także przeżywa siebie jako dziecko i wierzy, że dzieci rozumieją go lepiej niż dorośli. Często przeżywa siebie jako zakochanego w dziecku – ofierze, tak, jakby uczucie to było odwzajemniane (Wilson, 1999).
McPhail i in.	2013	Przesadna (większa, niż można by oczekiwać) afektywna i poznawcza więź z dziećmi i dzieciństwem, przejawiana przez sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom.
Seto i in.	2015	Odczuwanie większego komfortu w towarzystwie dzieci niż dorosłych.
Seto	2017	Odczuwanie silniejszej więzi z dziećmi niż dorosłymi.

Źródło: Opracowanie własne. Na podstawie: Finkelhor i Araj, 1986, Wilson, 1999, Thornton, 2002, Mann i in., 2010, McPhail i in., 2013, Seto i in., 2013, Seto, 2017.

Ward i Fortune (2016) zwrócili uwagę na to, że jednostki, u których można rozpoznać wysoki poziom emocjonalnej kongruencji z dziećmi, postępują w określony sposób (wykorzystując seksualnie dziecko) z kilku powodów: 1) postrzegają dorosłych jako zagrażających i w związku z tym wybierają strategie unikowe jako umożliwiające poradzenie sobie z lękiem, włączając w to poszukiwanie kontaktu z dziećmi; 2) postrzegają dzieci jako nagradzające i takie, które mogą zapewnić miłość, przyjemność seksualną i opiekę, i z tych powodów szukają okazji dla interpersonalnych interakcji z dziećmi; 3) posiadają nieprawidłowo funkcjonujące systemy poznawcze prowadzące do wzmożonej uważności względem afektu pojawiającego się u dzieci, który mógłby wskazywać na podatność dziecka lub niewielki nadzór ze strony opiekunów – to nastawienie poznawcze sprzyja wystąpieniu później przestępstwa seksualnego; 4) postrzegają świat (dorosłych) jako generalnie zagrażający, nieprzewidywalny i w związku z tym poszukują pocieszenia w dziecięcej niewinności i ich świecie; 5) nie mają zdolności do samokojenia i w celu poradzenia sobie z negatywnym pobudzeniem fizjologicznym szukają interakcji z dziećmi; 6) czują się głęboko niepewni a bezpieczeństwo emocjonalne osiągają właśnie w kontakcie z dziećmi.

Jak można zauważyć na podstawie wyżej poczynionych uwag, wysoka EK przyczynia się do tego, że sprawca wybiera na ofiarę wykorzystania seksualnego właśnie dziecko – obiekt, który według niego posiada liczne pożądane i poszukiwane cechy. Wyraźnie widoczne jest zatem, że wybór ten nie jest przypadkowy, a stanowi realizację pragnień sprawcy (nie tylko seksualnych, ale również emocjonalnych i społecznych). Z tego powodu – jako czynnik determinujący dobór ofiary, a zatem kształtujący czyn wykorzystania – emocjonalna kongruencja z dzieckiem może być także włączona w koncepcję ITSO (Ward i Beech, 2006).

Po pierwsze stwierdza się, że jest to czynnik, ukształtowany przez trudne wydarzenia zakłócające linię rozwoju osoby, takie jak doświadczanie przemocy lub zaniedbania w dzieciństwie. Na skutek tych przeżyć powstają deficyty w obrębie funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych, na skutek których pojawiają się trudności w prawidłowym rozpoznawaniu emocji. W związku z tym Ward i Beech (2006) proponują umieścić EK w obrębie funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych, a dokładniej w systemie motywacji i emocji. Wspomniani badacze proponują takie rozwiązanie, ponieważ ich zdaniem EK zwiększa motywację sprawców do tego, by zastosować wobec dziecka przemoc seksualną. Ponadto czynnik ten może kształtować pewne charakterystyczne dla sprawców symptomy kliniczne (McPhail, 2010). McPhail i in. (2014) oraz Hermann i in. (2015) udowodnili, że w grupie sprawców wykorzystujących dzieci wyższy poziom EK współwystępował z wyższym poziomem dewiacji seksualnej, większymi trudnościami w zakresie regulacji emocji i silniejszymi zniekształceniami poznawczymi czy przekonaniem wspierającym wykorzystanie seksualne dziecka. Jako czynnik przynależący do funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych EK pozostaje w interakcji z innymi zmiennymi wchodzącymi w obręb tego konstruktów, np. rozpoznawaniem stanów afektywnych.

Przegląd dotychczasowych badań na temat emocjonalnej kongruencji z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka zebrano w tabeli 4.

Tabela 4*Przegląd badań nad emocjonalną kongruencją z dziećmi*

Autorzy	Grupa	Metoda wykorzystana do pomiaru EK.	Wyniki
Wilson (1999)	41 pedofilów homoseksualnych, 31 pedofilów heteroseksualnych, 62 sprawców heteroseksualnych wykorzystujących dzieci bez zaburzeń preferencji, 27 sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dorosłym kobietom, 33 skazanych za przestępstwa inne niż przemoc seksualna.	Child Identification Scale-Revised (CIS-R, Wilson, 1999).	Pedofile homoseksualni osiągnęli istotnie wyższe wyniki w zakresie czynnika <i>Niedojrzałość</i> niż pozostałe grupy sprawców seksualnych. Wszystkie badane grupy otrzymały wysokie wyniki w zakresie czynnika <i>Rozpoczęcie życia od nowa</i> .
Stirpe (2003)	22 sprawców kazirodczych, 19 sprawców pozarodzinnych, 20 gwałcicieli, 20 agresywnych sprawców przestępstw nieseksualnych, 20 sprawców przestępstw nieseksualnych.	Child Identification Scale-Revised (CIS-R, Wilson, 1999).	Sprawcy pozarodzinni uzyskali istotnie wyższe wyniki niż sprawcy kazirodczy, gwałciciele i sprawcy innych przestępstw na skali <i>Niedojrzałości</i> .
Thornton (2002)	158 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka (w tym 54 sprawców którzy zostali skazani ze względu na stosowanie przemocy seksualnej wobec dzieci więcej niż raz).	The Children and Sex Emotional Congruence Scale, (CSQ:ECWC,Beckett, 1987).	Sprawcy, którzy byli skazani więcej niż raz za wykorzystanie seksualne dziecka mieli wyższy poziom EK niż pozostali sprawcy.
Waldron i in. (2006)	203 sprawców przemocy seksualnej (w tym 10 sprawców wykorzystujących dorosłych lub dorosłych i dzieci).	The Children and Sex Emotional Congruence Scale, (CSQ:ECWC,Beckett, 1987).	Wyznaczono trzy czynniki w skali mierzącej EK: <i>Pozytywny afekt osiągany dzięki kontaktom z dziećmi, Wyjątkowe relacje z dziećmi, Preferowanie relacji z dziećmi</i> .
Underhill i in. (2008)	1857 sprawców przestępstw seksualnych.	The Children and Sex Emotional Congruence Scale, (CSQ:ECWC,Beckett, 1987).	Nie wykryto oczekiwanego związku między niższą otwartością na dorosłe kobiety a wyższym poziomem EK w grupie sprawców wykorzystujących dzieci.
McPhail (2010)	13 sprawców pozarodzinnego wykorzystania seksualnego dziecka, 8 sprawców wewnątrzrodzinnego wykorzystania	Implicit AsWS DIation Test (Greenwald et al., 1998), The Children and Sex Emotional Congruence Scale, (CSQ:ECWC,Beckett, 1987),	Sprawcy wykorzystania pozarodzinnego cechowali się wyższym poziomem ukrytej i jawnej EK niż pozostałe grupy.

Autorzy	Grupa	Metoda wykorzystana do pomiaru EK.	Wyniki
	seksualnego dziecka, 17 przestępców nieseksualnych, 9 sprawców przemocy seksualnej przeciwko dorosłym, 54 nieskazanych studentów.	Child Identification Scale-Revised (CIS-R, Wilson, 1999).	
McPhail i in. (2013)	30 badań dotyczących EK.	Przegląd systematyczny.	Sprawcy wykorzystania pozarodzinnego – zwłaszcza ci, którzy wybierali ofiary płci męskiej – cechowali się wyższym poziomem EK niż sprawcy wewnątrzrodzinni lub osoby z grup kontrolnych niewykorzystujące dzieci. Sprawcy wewnątrzrodzinni cechowali się natomiast niższym poziomem EK niż osoby z grup kontrolnych niewykorzystujące dzieci. Wyższy poziom EK był związany z wyższym poziomem powrotności do czynu – a związek ten był silniejszy w przypadku sprawców pozarodzinnych.
McPhail i in. (2014)	221 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.	Emotional Identification with Children item of STABLE-2000 (Hanson, Harris, Scott, & Helmus, 2007).	EK była związana z dewiacyjnymi zainteresowaniami seksualnymi, problemami w zakresie regulacji seksualnej i przekonaniem wspierającym wykorzystanie seksualne dziecka.
Hermann i in. (2015)	424 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.	Emotional Identification with Children item of STABLE-2007.	248 sprawców zakwalifikowano jako charakteryzujących się niskim poziomem EK, a 176 jako charakteryzujących się wysokim poziomem EK. Sprawcy z wyższym poziomem EK cechowali się wyższym poziomem dewiacji seksualnej, niższą regulacją seksualną, przeżywaniem poczucia osamotnienia, i mieli silniejsze zniekształcenia poznawcze na temat dzieci.
Seto i in. (2015)	78 badań, w których porównano w sumie 6605 sprawców wewnątrzrodzinnych i 10573 sprawców pozarodzinnych.	Metaanaliza.	Sprawcy wewnątrzrodzinni charakteryzowali się niższym poziomem EK niż sprawcy pozarodzinni. Sprawcy pozarodzinni cechowali się ponadto niższym poziomem empatii wobec ofiary.

Autorzy	Grupa	Metoda wykorzystana do pomiaru EK.	Wyniki
Sullivan i Sheehan (2016)	63 sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.	Wywiad.	EK była opisywana przez niektórych sprawców jako tendencja, która swoje korzenie miała w ich trudnościach w budowaniu i utrzymywaniu relacji rówieśniczych, czego efektem było spędzanie większych ilości czasu w towarzystwie młodszych dzieci.

Źródło: opracowanie własne. Na podstawie: Wilson, 1999, Thornton, 2002; Waldron i in., 2006, Underhill i in., 2008, McPhail, 2010; McPhail i in., 2013; McPhail i in., 2014; Hermann i in., 2015; Seto i in., 2015; Sullivan i in., 2016.

Na podstawie dotychczasowych badań można wysunąć kilka wniosków. Wydaje się, że sprawcy, którzy cechują się wyższym poziomem EK (mierzonym za pomocą metod kwestionariuszowych) częściej wykorzystują chłopców i nie są spokrewnieni ze swoimi ofiarami (McPhail, 2010). Powyższe wyniki badań wskazują ponadto, że najczęściej próbuje się określić EK u sprawców, nie wyjaśniając jednak jej etiologii, nie szukając związków z innymi zmiennymi i nie tłumacząc wpływu EK na cechy wykorzystania seksualnego. W związku z tym jednym z celów prezentowanych badań było włączenie EK w szerszy model teoretyczny.

2.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych i emocjonalna kongruencja z dziećmi – związki z wczesnodziecięcą traumą

Traumatyczne doświadczenia w okresie dzieciństwa mogą zniekształcić interpretację bodźców emocjonalnych. Dzieci w naturalny sposób uczą się rozumienia zachowań osób im bliskich (najczęściej osób będących głównymi figurami przywiązania dla dziecka). Znaczący wpływ na kształtowanie się zdolności do rozpoznawania emocji innych ma jakość rodzicielstwa. Wczesny kontakt dziecka z przemocą może zaburzyć jego rozwój.

Marshall i Barbaree (1990) uważają, że mężczyźni dokonujący przestępstw seksualnych doświadczają trudności już we wczesnym dzieciństwie ze względu na niedostatki opieki rodzicielskiej, niekonsekwentną i surową dyscyplinę oraz doświadczenie przemocy. Prowadzi to do wykształcenia się zaburzonych więzi z innymi i słabo rozwiniętych umiejętności społecznych i emocjonalnych. Deficyty te powstają we wczesnym dzieciństwie, a ich konsekwencje widać już w okresie dorastania oraz później w okresie dorosłości, gdy na ich skutek sprawca uruchamia działania przestępcze (Beisert, 2012). Dotychczasowe badania wykazały, że rodzice stosujący przemoc wobec swoich dzieci okazują mniej pozytywnych (Bugental i in., 1990) i więcej negatywnych emocji (Herrenkol i in., 1991). Ponadto krzywdzący rodzice często izolują swoje rodziny od społeczeństwa, ograniczając kontakt dzieci z innymi ludźmi i ich przekazem emocjonalnym (Salzinger i in., 1993). Osoby, które mają zatem doświadczenia krzywdzenia w dzieciństwie miały mniej okazji do tego, by nauczyć się rozpoznawania wszystkich emocji na podstawie ekspresji innych. Dzieci maltretowane wykazują mniejszą trafność w rozwiązywaniu zadań mających ocenić ich zdolność do rozpoznawania emocji innych na podstawie wyrazu twarzy niż dzieci niedoświadczające przemocy (During i McMahon, 1991). W badaniu Shipman i in. (2000)

zauważono, iż dziewczynki wykorzystane seksualnie w dzieciństwie uzyskują istotnie niższe wyniki w zdolności do rozpoznawania emocji niż ich rówieśniczki, które nie doświadczyły przemocy. Pollak i in. (2000) wykazali z kolei, że dzieci, które doświadczyły przemocy lub zaniedbania miały mniejszą trafność w rozpoznawaniu emocji niż dzieci, które nie miały takich doświadczeń. Dotychczasowe badania wskazują więc, że istnieje interakcja między doświadczeniem dziecięcej traumy a rozpoznawaniem stanów afektywnych, polegająca na tym, że mniejsza trafność w rozpoznawaniu emocji może wynikać z traumatycznych doświadczeń w przeszłości. Ponadto, jak sugerują badacze, doświadczenie przemocy lub zaniedbania w okresie dzieciństwa wpływa na sposób przeżywania emocjonalnej kongruencji z dziećmi (Ward i Beech, 2006). Związek ten nie jest jednak dobrze udokumentowany w badaniach.

Rozdział 3. Udział rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka – model teoretyczny

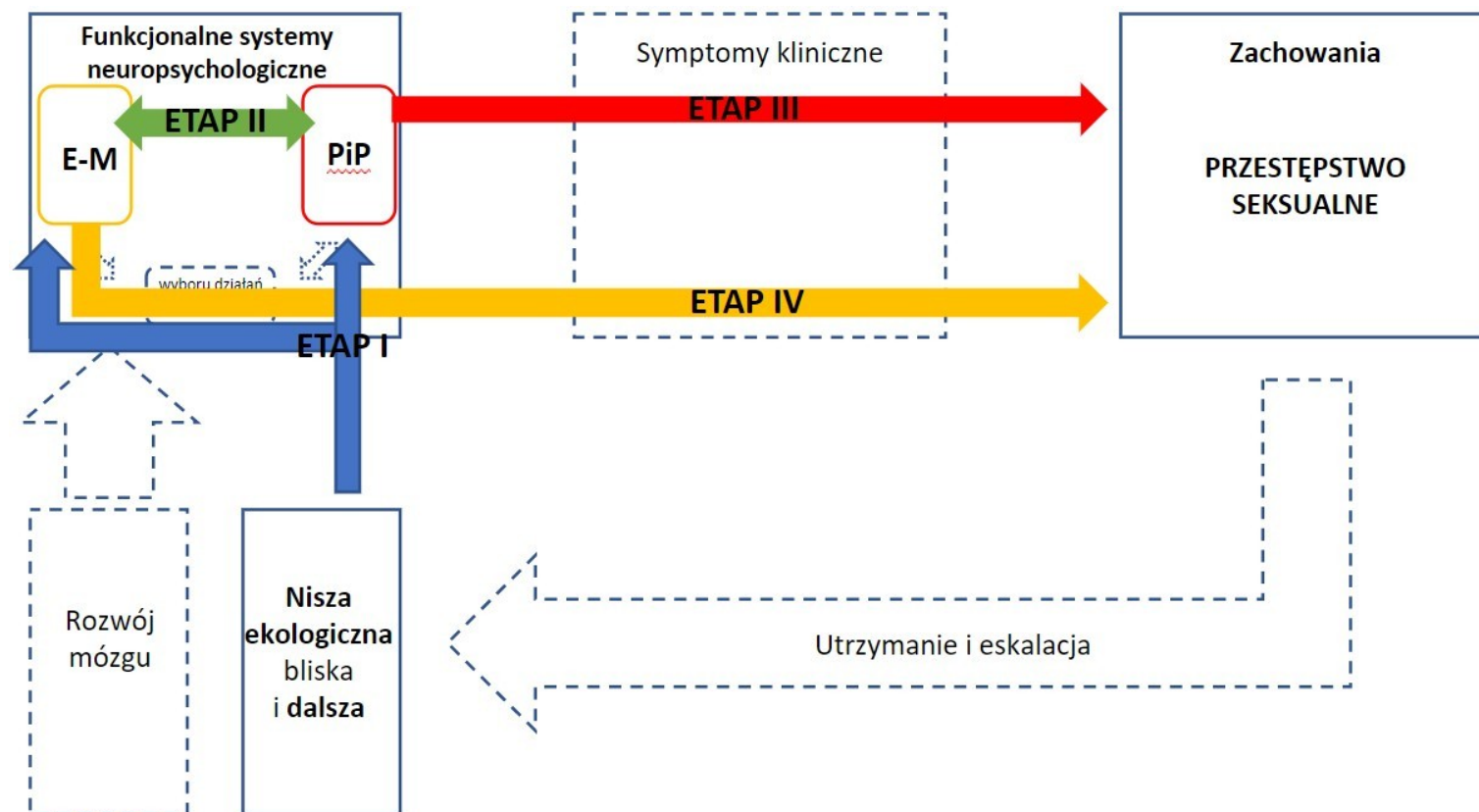
3.1. Udział rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o Zintegrowaną Teorię Przestępczości Seksualnej (ITSO)

Zgodnie z ITSO powstawanie, a później zróżnicowanie czynów o charakterze przemyce seksualnej wynika z różnych symptomów, które można rozpoznać u sprawców. Symptomy te są zdeterminowane przez czynniki etiologiczne, czyli rozwój mózgu, niszę ekologiczną (bliższą i dalszą) a także przez funkcjonalne systemy neuropsychologiczne (Ward i Beech, 2006, 2008).

W niniejszej pracy szczególna uwaga została poświęcona jednemu z czynników wchodzącemu w obręb funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych – rozpoznawaniu stanów afektywnych. Analizie poddano przyczyny trudności w rozpoznawaniu stanów afektywnych, a także wpływ rozpoznawania stanów afektywnych na podejmowany czyn przestępczy. Biorąc to pod uwagę, wyodrębniono cztery różne etapy udziału rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka. Dla pełniejszego zrozumienia związków rozpoznawania stanów afektywnych z wykorzystaniem seksualnym dziecka etapy te zostały wkomponowane w ITSO (por. rys. 1).

Rysunek 2

Etapy udziału rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w ITSO

Etap I: Uwarunkowania indywidualne i środowiskowe.

Etap III: Rozpoznawanie stanów afektywnych.

E-M - system emocjonalno-motywacyjny;

Źródło: opracowanie własne na podst. Ward i Beech, 2006.

Etap II: Funkcjonalne systemy neuropsychologiczne.

Etap IV: Emocjonalna kongruencja z dziećmi.

PiP - system percepcji i pamięci;

Etap I: Uwarunkowania indywidualne i środowiskowe

Pierwszy etap badań nad udziałem rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o ITSO wyjaśnia, w jaki sposób wczesne doświadczenia dziecięce kształtują zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych. Opisywane procesy rozgrywają się na wczesnych etapach życia sprawcy. Jako szczególnie istotny czynnik wpływający na rozpoznawanie stanów afektywnych należy tu wskazać doświadczenie przemocy seksualnej, emocjonalnej i fizycznej ze strony innych (por. Beisert, 2009). Doświadczenia maltretowania i zaniedbania we wczesnym dzieciństwie – czyli w okresie intensywnego rozwoju układu nerwowego – mogą prowadzić do trwałych zaburzeń mózgowych. Tym samym istotnie zmniejszają szanse osoby na dalszy prawidłowy rozwój umożliwiający przystosowanie się do społecznych wymagań i przyczyniają się do rozwinięcia predyspozycji do krzywdzenia innych ludzi. Badania wskazują, że dzieci, które doświadczyły przemocy w rodzinie dwukrotnie częściej wychowują się w domach, gdzie matki także były ofiarami przemocy w przeszłości (Bartlett i in., 2017). Równocześnie, czynnikiem umożliwiającym przewidywanie doświadczenia przemocy w dzieciństwie o największym znaczeniu jest bycie dzieckiem rodzica, który doświadczał przemocy w dzieciństwie (van IJzendoorn i in., 2020).

Jak wykazały wcześniejsze badania – tego rodzaju doświadczenia zmieniają w późniejszym życiu zdolność do prawidłowego rozpoznawania stanów afektywnych innych osób (Young i Widom, 2014; Ardizzi i in., 2015; Schwaiger i in., 2019). Szczególnie istotny wydaje się wpływ tych doświadczeń na rozpoznawanie i reagowanie na emocje prezentowane przez dzieci (Bérubé i in., 2021). Doświadczenie przemocy – przede wszystkim seksualnej – jest także postrzegane jako czynnik nasilający emocjonalną kongruencję z dziećmi. Doniesienia w tym obszarze są jednak znacząco ograniczone. Opierają się przede wszystkim na teoretycznych koncepcjach zjawiska (Blank i in., 2018) i wymagają weryfikacji empirycznej.

Etap II: Funkcjonalne systemy neuropsychologiczne

Drugi etap badań nad udziałem rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o ITSO tłumaczy, jakie procesy zachodzą

w obrębie funkcjonalnych systemów neuropsychologicznych. Zgodnie z dotychczasowymi koncepcjami (McPhail, 2010) zaburzenia w obrębie jednego systemu mogą wywołać zaburzenia w obrębie pozostałych dwóch.

Rozpoznawanie stanów afektywnych jest opisywane jako umiejętność mieszcząca się w obrębie systemu pamięci i percepcji (Beech i Ward, 2004). Dotychczasowe badania wykazały, że u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka obserwuje się zakłócenia w obrębie tej zdolności, ale niewiele wiadomo na temat jej powiązań z pozostałymi systemami. W niniejszej pracy postanowiono sprawdzić, czy rozpoznawanie emocji na podstawie zdjęć twarzy jest związane z poziomem emocjonalnej kongruencji z dziećmi, która mieści się w obrębie systemu emocji i motywacji (Beech i Ward, 2004). Zgodnie z modelami zaproponowanymi przez Hermann i in. (2015) – tj. modelem zblokowania (ang. blockage) i modelem niedojrzałości (ang. immaturity) – taki związek powinien mieć miejsce, a obie zmienne powinny się wzajemnie wzmacniać. Model zblokowania zakłada, że sprawcy wykorzystujący seksualnie dzieci pragną nawiązywać intymne relacje z innymi dorosłymi, ale nie potrafią tych pragnień zrealizować. Ze względu na niewielkie kompetencje społeczne nie potrafią nawiązywać i utrzymywać relacji, a w efekcie czują się samotni i odrzuceni. Kobiety mogą być przez nich postrzegane jako zagrażające, a dzieci – w kontraście – jako bezpieczne, ciepłe, zapraszające. Model ten zakłada więc istnienie związku między trudnościami interpersonalnymi z innymi dorosłymi (mogącymi wynikać m.in. z trudności w trafnym rozpoznawaniu emocji) a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Model niedojrzałości zakłada zaś, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka nie osiągnęli pewnej psychicznej dojrzałości – i w ten sposób podobni są do dzieci, mając kompetencje psychiczne rozwinięte na zbliżonym poziomie do niedojrzałych jednostek.

Etap III: Rozpoznawanie stanów afektywnych

Etap trzeci badań nad udziałem rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o ITSO ilustruje, jak trafność i tempo rozpoznawania emocji przez sprawców wykorzystania seksualnego dziecka kształtują czyn przestępczy. Przyjęto, że sposób działania sprawców, którzy z większą trafnością i szybszym tempem rozpoznają emocje, będzie różnił się od sposobu działania tych, którzy rozpoznają emocje z mniejszą trafnością i potrzebują na to więcej czasu.

Etap IV: Emocjonalna kongruencja z dziećmi

Etap czwarty badań nad udziałem rozpoznawania stanów afektywnych w genezie wykorzystania seksualnego dziecka w oparciu o ITSO przedstawia, jak poziom emocjonalnej kongruencji z dziećmi kształtuje czyn przestępczy. Zgodnie z dotychczas opisywanym w literaturze rozumieniem emocjonalnej kongruencji z dziećmi przyjęto, że sposób działania sprawcy z wysokim poziomem kongruencji będzie różnił się od sposobu działania sprawców z niskim poziomem kongruencji.

Rozdział 4. Metodologiczne podstawy badań własnych

4.1. Problemy i hipotezy badawcze

Głównym celem pracy jest odpowiedź na pytanie, jaką rolę odgrywa zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w etiologii wykorzystania seksualnego dzieci.

Za podstawę teoretyczną planu badawczego przyjęto model przedstawiony w rozdziale 3. Sformułowano 4 następujące pytania badawcze:

1) Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych?

2) Jaki jest udział zdolności rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co kształtuje tę zdolność i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

3) Jaki jest udział emocjonalnej kongruencji z dziećmi w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co ją kształtuje i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

4) Czy w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka istnieje związek między rozpoznawaniem stanów afektywnych a emocjonalną kongruencją z dziećmi?

Problemy i hipotezy badawcze sformułowano następująco:

Problem 1. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych?

Problem 1.1. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością i tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej?

H1.1.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem trafności w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

H1.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

H1.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

H1.1.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

H1.1.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem tempa w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

H1.1.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

H1.1.7. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

H1.1.8. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

Problem 1.2. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii?

H1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii.

Problem 1.3. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H1.3.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

H1.3.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

H1.3.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

H1.3.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

H1.3.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

H1.3.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

Problem 2. Jaki jest udział zdolności rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co kształtuje tę zdolność i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

Problem 2.1. Jakie czynniki determinują rozpoznawanie stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

Problem 2.1.1. Jakie czynniki determinują trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H2.1.1.1. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.

H2.1.1.2. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

H2.1.1.3. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.

Problem 2.1.2. Jakie czynniki determinują tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H2.1.2.1. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej.

H2.1.2.2. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej.

H2.1.2.3. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej.

Problem 2.2. Czy trafność i tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka są związane z cechami popełnionych przez nich czynów?

Problem 2.2.1. Czy trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popełnionych przez nich czynów?

H2.2.1.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.

H2.2.1.2. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.

H2.2.1.3. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.

H2.2.1.4. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

H2.2.1.5. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.

H2.2.1.6. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.

H2.2.1.7. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.

H2.2.1.8. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.

H2.2.1.9. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.

Problem 2.2.2. Czy tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związane z cechami popełnionych przez nich czynów?

H2.2.2.1. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.

H2.2.2.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.

H2.2.2.3. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.

H2.2.2.4. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

H2.2.2.5. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.

H2.2.2.6. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.

H2.2.2.7. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.

H2.2.2.8. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.

H2.2.2.9. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.

Problem 3. Jaki jest udział emocjonalnej kongruencji z dziećmi w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co ją kształtuje i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

Problem 3.1. Jakie czynniki determinują emocjonalną kongruencję z dziećmi?

H3.1.1. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą seksualną.

H3.1.2. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą emocjonalną.

H3.1.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą fizyczną.

Problem 3.2. Czy emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popełnionych przez nich czynów?

H3.2.1. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a płcią ofiar.

H3.2.2. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a liczbą ofiar.

H3.2.3. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a wiekiem ofiar.

H3.2.4. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

H3.2.5. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a krotnością czynu.

H3.2.6. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a planowaniem czynu.

H3.2.7. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem inwazyjności czynu.

H3.2.8. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy fizycznej.

H3.2.9. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy emocjonalnej.

Problem 4. Czy w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka istnieje związek między rozpoznawaniem stanów afektywnych a emocjonalną kongruencją z dziećmi?

H4.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.

H4.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.

4.2. Zmienne i ich operacjonalizacja

4.2.1. Zmienne niezależne

4.2.1.1. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie

X1. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie – zmienna rozumiana jest jako doświadczanie przez osobę badaną przed ukończeniem 18 r.ż. różnych form przemocy ze strony osób dorosłych.

X1.1. Doświadczenie przemocy seksualnej – zmienna określana była przez dwa wskaźniki: doświadczenie przemocy seksualnej ze strony osób dorosłych przed ukończeniem 18 roku życia oraz natężenie przemocy seksualnej.

X1.2. Doświadczenie przemocy emocjonalnej – zmienna określana była przez dwa wskaźniki: doświadczenie przemocy emocjonalnej ze strony osób dorosłych przed ukończeniem 18 roku życia oraz natężenie przemocy emocjonalnej.

X1.3. Doświadczenie przemocy fizycznej – zmienna określana była przez dwa wskaźniki: doświadczenie przemocy fizycznej ze strony osób dorosłych przed ukończeniem 18 roku życia oraz natężenie przemocy fizycznej.

4.2.1.2. Rozpoznawanie stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej

X2. - Rozpoznawanie emocji na podstawie zdjęć twarzy - zmienna rozumiana jest jako trafność i tempo rozpoznawania emocji innych na podstawie zdjęć twarzy.

X2.1. Trafność rozpoznawania emocji – zmienna ta odnosiła się do trafnych rozpoznań emocji w poszczególnych kategoriach. W przypadku poszczególnych emocji zmienna była określana przez dwa wskaźniki – dla emocji prezentowanej przez osoby dorosłe i przez dzieci. Wartość stanowiła sumę trafnych rozpoznań emocji. Do analiz wykorzystano następujące skale:

X2.1.1. Liczba trafnych rozpoznań wszystkich emocji

X2.1.2. Liczba trafnych rozpoznań emocji prezentowanych przez dorosłych

X2.1.3. Liczba trafnych rozpoznań emocji prezentowanych przez dzieci

X2.1.4. Liczba trafnych rozpoznań emocji prezentowanych przez osoby płci żeńskiej

X2.1.5. Liczba trafnych rozpoznań emocji prezentowanych przez osoby płci męskiej

X2.1.6. Liczba trafnych rozpoznań emocji smutku

X2.1.7. Liczba trafnych rozpoznań emocji zaskoczenia

X2.1.8. Liczba trafnych rozpoznań emocji gniewu

X2.1.9. Liczba trafnych rozpoznań emocji strachu

X2.1.10. Liczba trafnych rozpoznań emocji szczęścia

X2.1.11. Liczba trafnych rozpoznań emocji obrzydzenia

X2.2. Tempo rozpoznawania emocji – zmienna ta odpowiadała średniemu czasowi potrzebnemu na udzielenie odpowiedzi w trakcie rozpoznawania emocji. W przypadku poszczególnych emocji zmienna była opisywana przez dwa wskaźniki – dla emocji prezentowanej przez osoby dorosłe i przez dzieci. Wartość stanowiła średni czas potrzebny na rozpoznanie emocji. Do analiz wykorzystano następujące skale:

X2.2.1. Średnie tempo rozpoznawania wszystkich emocji

X2.2.2. Średnie tempo rozpoznań emocji prezentowanych przez dorosłych

X2.2.3. Średnie tempo rozpoznań emocji prezentowanych przez dzieci

X2.2.4. Średnie tempo rozpoznań emocji prezentowanych przez osoby płci żeńskiej

X2.2.5. Średnie tempo rozpoznań emocji prezentowanych przez osoby płci męskiej

X2.2.6. Średnie tempo rozpoznań emocji smutku

X2.2.7. Średnie tempo rozpoznań emocji zaskoczenia

X2.2.8. Średnie tempo rozpoznań emocji gniewu

X2.2.9. Średnie tempo rozpoznań emocji strachu

X2.2.10. Średnie tempo rozpoznań emocji szczęścia

X2.2.11. Średnie tempo rozpoznań emocji obrzydzenia

X.3. Aleksytymia

X3. Aleksytymia – zmienna odnosi się do poziomu aleksytymii. Do jej oceny zastosowano kilka wskaźników, wykorzystywanych w skali TAS-20:

X3.1. Poziom ogólny aleksytymii – zmienna dotyczy ogólnego poziomu aleksytymii prezentowanego przez osobę. Wynik stanowi sumę wszystkich punktów uzyskanych w skali TAS-20.

X3.2. Trudności w opisywaniu uczuć lub emocji – zmienna dotyczy trudności w werbalizacji uczuć.

X3.3. Trudności w identyfikacji uczuć lub emocji – zmienna dotyczy trudności w identyfikowaniu uczuć i odróżnianiu ich od reakcji fizjologicznych.

X3.4. Operacyjny styl myślenia – zmienna świadczy o deficytach w mentalizowaniu.

4.2.1.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi

X4. Emocjonalna kongruencja z dziećmi – zmienna odnosi się do emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Do jej oceny zastosowano kilka wskaźników, wykorzystywanych w skali CIS-R:

X4.1. Poziom ogólny emocjonalnej kongruencji z dziećmi – wskaźnik dotyczy całościowej oceny poziomu emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Wartość stanowi sumę wszystkich punktów uzyskanych przez osobę badaną w kwestionariuszu.

X4.2. Identyfikacja z dzieckiem – wskaźnik dotyczy tego, w jakim stopniu osoba badana identyfikuje się z dziecięcym światem i preferuje tworzenie relacji z dziećmi niż dorosłymi.

X4.3. Odrzucenie dorosłości – wskaźnik dotyczy niechęci osoby do brania odpowiedzialności za swoje działania i chęci angażowania się w dziecięce aktywności.

X4.4. Zatrącenie w dzieciństwie – wskaźnik dotyczy silnego związku osoby z jej własnym dzieciństwem.

4.2.2. Zmienne zależne

4.2.2.1. Cechy popełnionego przestępstwa seksualnego

Wszystkie zmienne dotyczące popełnianych czynów odnoszą się do informacji pozyskiwanych z Akt penitencjarnych części A i B, w tym z sentencji lub uzasadnienia prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo seksualne z art. 200 k.k. Wszystkie te informacje były zbierane za pomocą Ankiety Informacji z Akt Penitencjarnych.

Można wyróżnić zmienne związane z cechami ofiary przestępstwa oraz zmienne związane z cechami samego czynu.

W związku z tym, że zachowania agresywne towarzyszące czynowi seksualnemu mają niejednorodny charakter (Beisert, 2012), zmienne dotyczące przemocy w popełnionym czynie

opisują ją na kilku wymiarach.

Y1. Płeć ofiar – zmienna odnosi się do tego, czy sprawca wybierał ofiary płci żeńskiej, męskiej czy obu.

Y2. Liczba ofiar – zmienna ta odnosi się do łącznej liczby ofiar sprawcy wykorzystania seksualnego dzieci, ujawnionej w wyrokach sądowych.

Y3. Wiek ofiar – zmienna ta odnosi się do wieku najmłodszej ofiary sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka. Mogła być określana na dwa sposoby – ofiary, które miały mniej niż 11 lat lub ofiary, które miały więcej niż 11 lat.

Y4. Rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą – zmienna ta odnosi się do stopnia pokrewieństwa między sprawcą a ofiarą. Mogła być określana na dwa sposoby – sprawca spokrewniony z ofiarą lub nie.

Y5. Krotność czynu – zmienna odnosi się do liczby czynów popełnionych przez sprawcę wobec jednej ofiary. Mogła być określana na dwa sposoby – czyn jednokrotny lub wielokrotny.

Y6. Planowanie czynu – zmienna odnosi się do tego, czy można wskazać na elementy świadczące o tym, że sprawca zaplanował czyn (np. nawiązanie wcześniejszej relacji z ofiarą, przygotowanie miejsca, czy narzędzi za pomocą których doszło do przestępstwa) czy też nie. Mogła być określana na dwa sposoby: czyn zaplanowany lub nieplanowany.

Y7. Inwazyjność czynu – zmienna odnosi się do *poziomu zaangażowania osoby (ciała) ofiary przez sprawcę w trakcie aktywności seksualnej* (Beisert, 2012, s. 328). Mierzona jest za pomocą Skali Inwazyjności (Beisert, 2012). Wartość zmiennej odzwierciedla jedną z 16 kategorii czynów uszeregowanych od najmniej inwazyjnych, tj. czynów bezdotykowych, bez przekraczania granic ciała ofiary (wartości zmiennej 1-6), przez formy dotykowe angażujące ciało ofiary lub jego intymne części (wartości zmiennej 7-12), do czynów najbardziej inwazyjnych polegających na penetrowaniu otworów ciała ofiary (wartości zmiennej 13-16).

W przypadku, gdy sprawca karany jest za więcej niż jeden czyn, wartość zmiennej odnosi się do czynu najbardziej inwazyjnego.

Y8. Natężenie przemocy emocjonalnej – zmienna ta odnosi się do manipulacji, stosowanych przez sprawcę wobec ofiary, w celu doprowadzenia jej do kontaktu seksualnego. Może przyjmować wartości od 1 (czyny, w których sprawca posługuje się wzmocnieniami pozytywnymi) do 7 (czyny, w których sprawca wzbudza w ofierze poczucie ekstremalnego zagrożenia, w tym zagrożenia życia własnego lub zagrożenia życia bliskich, urealnianego stosowaniem broni). W przypadku, gdy sprawca karany jest za więcej niż jeden czyn, wartość tej zmiennej odnosi się do czynu, w którym sprawca zastosował przemoc o największym nasileniu. Zmienna mierzona jest za pomocą Skali Przemocy Emocjonalnej (Beisert, 2012).

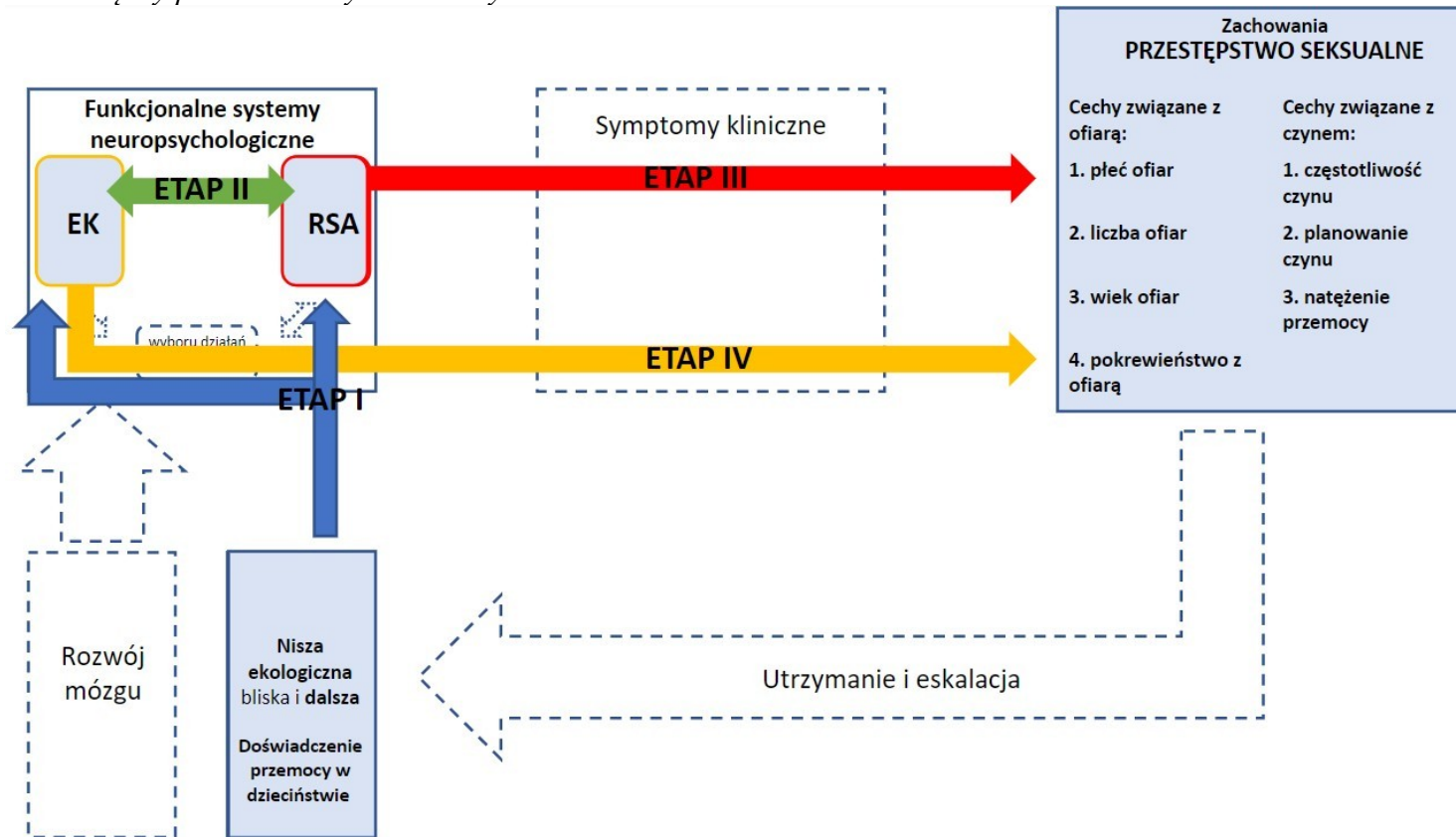
Y9. Natężenie przemocy fizycznej – zmienna odnosi się do poziomu agresji stosowanej przez sprawcę wobec ofiary podczas czynności seksualnych. Przyjmuje wartość od 0 (czyny całkowicie pozbawione agresji fizycznej) do 7 (czyny, w których sprawca stosuje drastyczne formy agresji, prowadzące do trwałego okaleczenia lub śmierci ofiary). W przypadku, gdy sprawca karany jest za więcej niż jeden czyn, wartość zmiennej odnosi się do czynu, w którym sprawca zastosował przemoc o największym nasileniu. Zmienna mierzona jest za pomocą Skali Przemocy Fizycznej (Beisert, 2012).

4.3. Struktura zmiennych

Na podstawie przedstawionych wcześniej hipotez przygotowano schemat ilustrujący przewidywane zależności między zmiennymi. Przedstawia go rysunek 3. Linie przerywane oznaczają, że dane elementy lub zależności nie były bezpośrednio badane.

Rysunek 3

Struktura zależności między przedstawionymi zmiennymi

Etap I: Uwarunkowania indywidualne i środowiskowe.
 Etap III: Rozpoznawanie stanów afektywnych.
 EK - Emocjonalna kongruencja z dziećmi;
 Źródło: opracowanie własne.

Etap II: Funkcjonalne systemy neuropsychologiczne.
 Etap IV: Emocjonalna kongruencja z dziećmi.
 RSA - rozpoznawanie stanów afektywnych.

4.4. Zastosowane narzędzia do pomiaru zmiennych

4.4.1. Toronto Alexithymia Scale TAS-20 (Taylor i in., 1994; Zdankiewicz-Ścigała i in., 2020)

Narzędzie to umożliwia skontrolowanie cechy jaką jest aleksytymia występująca u osoby badanej. Skala składa się z 20 stwierdzeń. Zawiera 3 podskale mierzące: 1) trudności w opisywaniu uczuć/emocji (np. „Trudno jest mi znaleźć odpowiednie słowa dla wyrażania moich uczuć”); 2) trudności w identyfikacji uczuć/emocji (np. „Często jestem zakłopotany, gdy próbuję określić jakie emocje odczuwam”); 3) operacyjny styl myślenia, zorientowany na zewnątrz styl myślenia (np. „Wolę rozmawiać z ludźmi o codziennych zajęciach niż o ich uczuciach”). Możliwe jest także obliczenie wyniku ogólnego.

Osoba badana ustosunkowuje się do stwierdzeń na 5-stopniowej skali, gdzie 1 oznacza „całkowicie się nie zgadzam”, a 5 oznacza „całkowicie się zgadzam”.

4.4.2. Metoda komputerowa do rozpoznawania emocji na podstawie zdjęć twarzy (Pilarczyk i Pilarczyk-Parchanowicz, 2020; na podst. Stala, 2018)

W metodzie wykorzystano zdjęcia twarzy osób dorosłych i dzieci z ekspresjami mimicznymi sześciu podstawowych emocji (Ekman i Cordaro, 2011) oraz zdjęcia twarzy neutralnych, niewyrażających żadnych emocji. Pobrano je z bazy Radboud Faces, po uzyskaniu zgody autorów na wykorzystanie zdjęć w ramach badań do pracy doktorskiej (Langner i in., 2010; www.socsci.ru.nl). Do każdej emocji przyporządkowano 12 zdjęć z jej ekspresjami (po 3 zdjęcia dorosłych mężczyzn, 3 kobiet oraz po 3 zdjęcia chłopców i dziewczynek); wyjątek stanowił gniew i zaskoczenie u chłopców, w przypadku których do skal weszły tylko 2 zdjęcia. W badaniu zostały wykorzystane te same zdjęcia, które w badaniach na sprawcach przestępstw seksualnych wykorzystywała Stala (2018)⁵.

W celu zbadania trafności metody komputerowej sprawdzono korelację wyniku ogólnego w tworzonym narzędziu z wynikiem testu SIE-T (mierzącym zdolności rozpoznawania mimicznych ekspresji emocji złożonych prezentowanych na zdjęciach z twarzami dwójki dorosłych aktorów; Matczak i in., 2005) w badaniu pilotażowym. Analizy wykazały istotny, dodatni, ale słaby związek ($r=0,441$, $p<0,01$, $n=66$). Spójność wewnętrzną

⁵ Autorka niniejszej pracy korzystała z listy fotografii udostępnionej przez K. Stalę w korespondencji prywatnej.

mierzono alfą Cronbacha i wahała się ona od 0,9 (wynik ogólny) do 0,5 (wynik dla skali smutek u dzieci).

Zdjęcia były wyświetlane w trybie pełnoekranowym w celu wyeliminowania potencjalnych dystraktorów, a wysokiej rozdzielczości zdjęcia zostały przeskalowane do rozmiaru monitora, by wyeliminować zniekształcenia. Zdjęcia eksponowano przez jedną sekundę, ponieważ jest to wystarczający czas do podjęcia decyzji o stanie emocjonalnym drugiej osoby (Bänziger i in., 2009). Odpowiedzi udzielano za pomocą klawiszy 1–6, co wyjaśniono dokładnie osobom badanym przed przystąpieniem do badania.

W samym badaniu pomiar rozpoznawania emocji rozpoczynał się od instrukcji oraz krótkiej serii próbnej mającej na celu zapoznanie się z narzędziem i komputerem. Następnie rozpoczynało się badanie właściwe, podzielone na 3 serie. Za dopasowanie prawidłowej nazwy emocji do zaprezentowanej na zdjęciu ekspresji mimicznej można uzyskać jeden punkt. Zbierano także informacje na temat czasu reakcji osoby badanej (rozumianej jako czas potrzebny na wybór odpowiedzi).

4.4.3. Skala Identyfikacji z Dzieckiem (Wilson, 1999; tłum. Pilarczyk-Parchanowicz, 2018)

Skala Identyfikacji z Dzieckiem składa się z 40 pozycji testowych i bada natężenie emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Wyższy wynik wskazuje na większą identyfikację z dziećmi pod względem poznawczym i emocjonalnym (alfa Cronbacha wynosiła 0,82; Wilson, 1999). Wilson podał średni wynik w wysokości 18,98 (SD=8,11) dla pedofilów o orientacji homoseksualnej i średni wynik o wysokości 15,23 (SD=7,56) dla pedofilów o orientacji heteroseksualnej. Zadaniem osoby badanej jest określenie, czy dane stwierdzenie jest wobec niej prawdziwe czy fałszywe. Badania walidacyjne metody przeprowadzono w grupie pedofilów (o orientacji homoseksualnej n=41 i o orientacji heteroseksualnej n=31), sprawców kazirodczych, u których nie zdiagnozowano zaburzenia preferencji pod postacią pedofilii (n=62), sprawców przestępstw seksualnych wobec dorosłych kobiet (n=27) i sprawców przestępstw innych niż seksualne (n=33; Wilson, 1999). W toku przeprowadzonych analiz Wilson (1999) wyróżnił 8 czynników wyjaśniających łącznie 44,2% wariacji: 1) Rozpoczęcie życia od nowa – pozycje włączone do skali odzwierciedlają pragnienie respondentów do zrestartowania ich życia; 2) Niedojrzałość – pozycje w tej skali dotyczą tego, czy osoba wchodzi w interakcje z dziećmi z poziomu dziecka; 3) Mentorowanie – czynnik ten odnosi się do chęci przewodzenia dzieciom poprzez pomaganie im w ich

aktywnościach; 4) Izolacja – skala ta dotyczy stopnia w jakim osoba pragnie przebywać w swoim własnym towarzystwie; 5) Czerpanie przyjemności z aktywności typowych dla dzieci – skala odzwierciedla zaangażowanie osoby w zajęcia charakterystyczne dla najmłodszych; 6) Tęsknota za dzieciństwem – czynnik ten pomaga wyróżnić osoby, które są przekonane, że zawiodły jako dorośli; 7) Empatia wobec dzieci – skala ta odzwierciedla postawę, w ramach której osoba pragnie zachować w kontakcie z dzieckiem swój status osoby dorosłej, a na dodatek podnieść status dziecka do dorosłego; 8) Doświadczenie maltretowania w dzieciństwie – czynnik ten odzwierciedla traumatyczne doświadczenia osoby z dzieciństwa. Równocześnie jednak Wilson (1999) wskazywał, że grupy w badaniu różnicowały wyłącznie 3 pierwsze czynniki (tj. Rozpoczęcie życia od nowa, Niedojrzałość, Mentorowanie). Wyniki te w większości zostały potwierdzone w kolejnym badaniu autora (Wilson i in., 2011; za: Konrad i in. 2015).

Jednocześnie należy zauważyć, że badania Wilsona (1999) były krytykowane w literaturze, a polemika z zaproponowaną przez niego metodologią została opisana przez Konrad i in. (2015). W związku z tym autorzy niemieccy przygotowali swoją wersję kwestionariusza i przeprowadzili jego walidację. Narzędzie cechowało się zadowalającą zgodnością wewnętrzną (alfa Cronbacha=0,7; Konrad i in., 2015). W toku przeprowadzonych analiz wyróżniono 13 czynników, które odpowiadały za 63,5% wariancji. Jednakże, każdy z 10 wyróżnionych czynników odpowiadał za nie więcej niż 4,2% wariancji – w związku z czym zostały one wykluczone z kolejnych analiz. W związku z powyższym w dalszych analizach wykorzystano 3 czynniki: 1) Identyfikacja z dzieckiem (ang. attachment to children) – skala obejmowała itemy odnoszące się do emocjonalnej identyfikacji ze światem dzieci, przeżywanie dzieci jako bliższych niż dorośli, doświadczanie komfortu w otoczeniu dzieci, posiadanie romantycznych uczuć wobec dzieci i doświadczanie trudności w relacjach z dorosłymi; 2) Odrzucenie dorosłości (ang. disconnect with adult life) – skala obejmowała itemy odnoszące się do doświadczania chęci rozpoczęcia życia od nowa, niechęci do wzięcia odpowiedzialności i pragnienia angażowania się w dziecięce aktywności; 3) Zatrącenie w dzieciństwie (ang. clinging to childhood) – skala obejmowała itemy wskazujące na trudności w pogodzeniu się z przemijaniem dzieciństwa.

Narzędzie wykorzystane w niniejszym badaniu stanowi polską wersję metody. Kwestionariusz został przetłumaczony przez trzech psychologów-seksuologów, posługujących się językiem polskim i angielskim na poziomie zaawansowanym. Następnie

przygotowane tłumaczenia zostały ocenione przez sędziów kompetentnych, w skład których wchodził psychologowie specjalizujący się w seksuologii sądowej i na podstawie ich ocen wyłonione zostały poszczególne pozycje kwestionariusza. W kolejnym kroku przeprowadzono badanie pilotażowe w grupie 55 mężczyzn (24 mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne przeciwko dzieciom i 31 mężczyzn niekaranych). Do dalszych analiz zdecydowano się wykorzystać skale opracowane przez zespół niemiecki (Konrad i in., 2015), ponieważ proponowane przez nich rozwiązanie pozbawione było części niedoskonałości obecnych w opracowaniu Wilsona (1999). Wynik ogólny stanowił sumę punktów za wszystkie pozycje w kwestionariuszu. Polska wersja metody wykazała się odpowiednią zgodnością wewnętrzną, a współczynnik alfa Cronbacha wyniósł 0,764 dla skali ogólnej. Wyniki dla poszczególnych skal obliczono poprzez zsumowanie punktów uzyskanych za pozycje w danej skali. Zgodnie z zaleceniem Cronbacha (1951), współczynniki zgodności wewnętrznej alfa Cronbacha zostały obliczone także oddzielnie dla każdej skali i wyniosły, odpowiednio:

1. Identyfikacja z dzieckiem: w obręb tej skali wchodzi 12 pozycji, a alfa Cronbacha wynosi 0,77;
2. Zatrącenie w dzieciństwie: w obręb tej skali wchodzi 6 pozycji, a alfa Cronbacha wynosi 0,43;
3. Odrzucenie dorosłości: w obręb tej skali wchodzi 6 pozycji, a alfa Cronbacha wynosi 0,35;

Należy zauważyć, że tylko pierwsza skala cechowała się odpowiednią zgodnością wewnętrzną – dwie pozostałe miały natomiast niezadowalający wynik. Podobne rezultaty zostały uzyskane przez Blank i in. (2018), co może wskazywać na ograniczenia wykorzystanego narzędzia.

W tabeli 5 zamieszczono poszczególne itemy CIS-R wraz z przyporządkowaniem ich do poszczególnych czynników i informacją o punktacji. Osoba badana otrzymywała 1 punkt za odpowiedź “tak” i 0 punktów za odpowiedź “nie”. W przypadku pozycji: 2, 32, 34, 35 i 40 punktacja była odwrócona (Wilson, 1999; Konrad i in., 2015). Maksymalnie osoba mogła uzyskać 40 punktów.

Sposób kategoryzacji odpowiedzi i ich punktację przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5*Pozycje i kategoryzacja Kwestionariusza CIS-R.*

Item	Treść	Czynnik	Punktacja
1	Często chciałbym móc pozostać dzieckiem i nigdy nie dorastać.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
2	Wolę spędzać czas z osobami w moim wieku.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
3	Najbardziej lubię spędzać czas bawiąc się z dziećmi.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
4	Moi rodzice i znajomi nie mogą zrozumieć w jaki sposób mam tyle cierpliwości do dzieci.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
5	Obowiązki dorosłego życia są zbyt stresujące.	Oderwanie od dorosłego życia	0-1
6	Traktuję dzieci jak osoby równe sobie.		0-1
7	Często jest mi trudno zachowywać się adekwatnie do swojego wieku.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
8	Moja rodzina i przyjaciele myślą, że jestem niedojrzały.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
9	Mam trudności w relacjach z dorosłymi.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
10	Byłem zakochany w dziecku.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
11	Chciałbym pracować z dziećmi jako ich opiekun, wychowawca kolonijny lub nauczyciel.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
12	Większość rodziców jest zbyt surowa wobec swoich dzieci.		0-1
13	Czuję, że jest mi bliżej do dzieci niż do dorosłych.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
14	Lubię uczyć dzieci nowych umiejętności.	Oderwanie od dorosłego życia	0-1
15	Lubię trenować sporty z dziećmi.		0-1
16	Często chciałbym móc być znowu młody.	Oderwanie od dorosłego życia	0-1
17	Lubię organizować zajęcia dla dzieci, takie jak gry lub wybierać dla nich zabawki.	Oderwanie od dorosłego życia	0-1
18	Jako dziecko byłem ofiarą przemocy.		0-1
19	Kiedy jestem wśród dzieci, czuję się jak jedno z nich.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
20	Często chciałbym móc zacząć swoje życie od nowa.		0-1
21	Lubię odwiedzać sklepy z zabawkami.		0-1
22	Dzieciństwo było dla mnie trudnym okresem.		0-1
23	Uwielbiam dobrą zabawę.		0-1
24	Lubię słuchać muzyki dla dzieci.		0-1
25	Chciałbym mieć mniej obowiązków.		0-1
26	Nic nie sprawia mi większej przyjemności niż widok dziecka, które dobrze się bawi.	Identyfikacja z dzieckiem	0-1
27	Jestem niezadowolony z tego jak wygląda moje życie.		0-1
28	Dorośli powinni częściej słuchać dzieci.		0-1
29	Większość moich najlepszych wspomnień pochodzi	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1

Item	Treść	Czynnik	Punktacja
	z dzieciństwa.		
30	Boję się zestarzeć.		0-1
31	Jako dziecko byłem samotnikiem.	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1
32	Kiedy byłem dzieckiem zawsze bawiłem się z mnóstwem innych dzieci.	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1
33	Jako osoba dorosła miałem kilku przyjaciół.	Odrzucenie dorosłości	0-1
34	Obecność dzieci przeszkadza w prowadzeniu rozmów z dorosłymi.		0-1
35	Nie lubię przebywać wśród dziecięcych zabawek.		0-1
36	Potajemnie uwielbiam ponownie odwiedzać moje ulubione miejsca z dzieciństwa.		0-1
37	Moje najlepsze wspomnienia to te z dzieciństwa.	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1
38	Nigdy nie wyrasta się z parków rozrywki.	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1
39	Nigdy nie jest się za starym na przejażdżkę kolejką górską.	Zatrącenie w dzieciństwie	0-1
40	Nienawidzę bawić się w gry dla dzieci.	Odrzucenie dorosłości	0-1

Źródło: opracowanie własne.

4.4.4. Kwestionariusz wykorzystania seksualnego dziecka (CSA - Child Sexual Abuse Scale; Beisert, 2012)

Narzędzie to umożliwia weryfikację zmiennej jaką jest doświadczenie w dzieciństwie (do 18 r.ż.) wykorzystania seksualnego. Skala składa się z 15 stwierdzeń opisujących różne formy przemocy seksualnej dorosłego wobec dziecka. Zadaniem osoby badanej jest określenie, czy wymienione sytuacje miały miejsce w jej życiu, kto ich dokonał, kiedy, z jaką częstotliwością oraz jaki poziom stresu im towarzyszył (oceniany na skali od 1 do 5).

4.4.5. Kwestionariusz przemocy fizycznej i emocjonalnej (CPaEA - Child Physical and Emotional Abuse Scale; Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2020)

Narzędzie to zostało opracowane na wzór metody CSA autorstwa Beisert (2012), służącej do pomiaru doświadczenia wykorzystania seksualnego w dzieciństwie. CPaEA służy do oceny czy osoba badana przed 18 r.ż. doświadczyła przemocy fizycznej i/lub emocjonalnej ze strony osób dorosłych, a jeśli tak to jakie było jej natężenie oraz częstotliwość. Autorki na podstawie przeglądu literatury stworzyły zestaw 16 stwierdzeń opisujących zachowania zawierające przemoc fizyczną (8) oraz emocjonalną (8). Stopień natężenia przemocy fizycznej oraz emocjonalnej określony został na podstawie analizy zgodności ocen przez 3 sędziów kompetentnych (psychologów, specjalizujących się w seksuologii i psychoterapii).

Stwierdzenia te zostały ułożone w tabeli, po pierwsze w celu zachowania spójności z metodą CSA, a po drugie w celu zapewnienia badanemu jak najmniejszego dyskomfortu w trakcie udzielania informacji, poprzez zniwelowanie potrzeby dokonywania szczegółowego opisu sytuacji (pisemnego lub w trakcie rozmowy), w których doświadczył przemocy w dzieciństwie. Zadaniem osoby badanej jest określenie, czy wymienione sytuacje miały miejsce w jej życiu, kto ich dokonał, kiedy, z jaką częstotliwością oraz jaki poziom stresu im towarzyszył (oceniający na skali od 1 do 5).

4.4.6. Ankieta Informacji z Akt Penitencjarnych (oprac. Pilarczyk-Parchanowicz i Węglerska, 2021, na podst. ankiety Szumskiego, 2013)

Narzędzie to służy do utrwalenia informacji o sprawcy pochodzących z akt penitencjarnych A i B dotyczących jego osoby, jego sytuacji w zakładzie karnym i jego czynu.

4.4.7. Skala Przemocy Seksualnej (Beisert, 2012)

Narzędzie to służy do oceny przemocy seksualnej. Stanowi uporządkowany zbiór form aktywności seksualnej sprawcy wobec ofiary, od form bezdotykowych – bez przekraczania granic ciała ofiary (pozycje 1-6), przez formy dotykowe angażujące ciało ofiary lub jego intymne części (pozycje 7-12), aż do czynów polegających na penetrowaniu otworów ciała ofiary (pozycje 13-16). Zastosowanie narzędzia polega na ocenie opisów czynów przestępczych, pochodzących z akt penitencjarnych, przez minimum dwóch sędziów kompetentnych, tj. przyporządkowaniu czynom wartości skali. Sędziowie posługują się dokładnie zdefiniowanymi przez autorkę narzędzia charakterystykami poszczególnych pozycji skal.

4.4.8. Skala Przemocy Fizycznej (Beisert, 2012)

Narzędzie to służy do szacowania natężenia agresji fizycznej sprawcy wobec ofiary, towarzyszącej kontaktowi seksualnemu. Zawiera pozycje od 0 – przypisywane czynom całkowicie pozbawionym agresji fizycznej – do 7 – przypisywane czynom, w których sprawca stosuje drastyczne formy agresji, prowadzące do trwałego okaleczenia lub śmierci ofiary. Zastosowanie narzędzia polega na ocenie opisów czynów przestępczych, pochodzących z akt penitencjarnych, przez minimum dwóch sędziów kompetentnych, tj. przyporządkowaniu czynom wartości od 0 do 7, posługując się dokładnie zdefiniowanymi przez autorkę narzędzia charakterystykami poszczególnych pozycji skali.

4.4.9. Skala Przemocy Emocjonalnej (Beisert, 2012)

Narzędzie to służy do szacowania stopnia przemocy emocjonalnej sprawcy wobec ofiary, towarzyszącej kontaktowi seksualnemu. Wynik skali odzwierciedla w jakim stopniu i jakiego rodzaju manipulacje stosował sprawca w celu doprowadzenia ofiary do uczestnictwa w tym kontakcie. Zawiera pozycje od 1 – przypisywane czynom, w których sprawca posługuje się wzmocnieniami pozytywnymi, do 7 – przypisywane czynom, w których sprawca wzbudza w ofierze poczucie ekstremalnego zagrożenia, w tym zagrożenia życia swojego lub bliskich, urealnianego stosowaniem broni. Zastosowanie narzędzia polega na ocenie opisów czynów przestępczych, pochodzących z akt penitencjarnych, przez minimum dwóch sędziów kompetentnych, tj. przyporządkowaniu czynom wartości od 1 do 7, posługując się dokładnie zdefiniowanymi przez autorkę narzędzia charakterystykami poszczególnych pozycji skali.

4.5. Plan i organizacja badań

Realizacja projektu badawczego obejmowała szereg etapów, które zostały przedstawione w tabeli 6.

Tabela 6

Etapy realizacji projektu badawczego

Działania	Komentarz
Uzyskanie zgody Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych Wydziału Psychologii i Kognitywistyki UAM na prowadzenie badań.	Uzyskano akceptację dn. 23.03.2020 i dn. 28.07.2020 r. (po wprowadzeniu w projekcie modyfikacji związanych z pandemią SARS-Cov-2).
Przygotowanie metod badawczych. Przygotowanie polskiej wersji językowej kwestionariusza CIS-R po uzyskaniu zgody Autora. Przygotowanie metody komputerowej na podstawie bazy Radboud Faces www.socsci.ru.nl – po uzyskaniu zgody Autorów.	Uzyskano zgodę Autora Kwestionariusza CIS-R na przygotowanie polskiej wersji językowej narzędzia. Przygotowano polską wersję językową kwestionariusza CIS-R, przeprowadzono badanie pilotażowe. Przygotowano metodę komputerową do pomiaru zdolności do rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej na podstawie założeń opisanych przez Stałę (2018). Uzyskano zgodę Autorów polskiej wersji kwestionariusza TAS-20 na jego wykorzystanie

Działania	Komentarz
	w badaniach.
Dostosowanie procedury badawczej do warunków pandemicznych.	Zmodyfikowanie założeń badawczych, harmonogramu pracy, dostosowanie procedury do warunków pandemicznych.
Dobór i szkolenie współwykonawców projektu. Współwykonawcami było dwóch psychologów, posiadających doświadczenie badawcze lub kliniczne dotyczące przestępczości seksualnej oraz studenci, którzy byli uczestnikami seminarium magisterskiego poświęconego przestępczości seksualnej prowadzonego przez prof. dr hab. Marię Beisert.	Szkolenie z zakresu używania poszczególnych narzędzi oraz przebiegu procedury badawczej (m.in. kolejność wykorzystywanych narzędzi, sposób informowania osób badanych o procedurze – całym jej przebiegu oraz poszczególnych etapach) z uwzględnieniem warunków pandemicznych. Przygotowanie osób (uwzględniając terapeutów zatrudnionych w zakładach karnych) odpowiedzialnych za niwelowanie negatywnych skutków procedury badawczej.
Uzyskanie zgody Dyrektora Generalnego Służby Więziennej 14.09.2021 na przeprowadzenie badań w zakładach karnych w – nieprzewidzianych w pierwotnym projekcie – warunkach pandemicznych. Ustalenie terminów i Zakładów Karnych, w których będą miały miejsce badania.	Uzyskanie zgody na przeprowadzenie badań w zakładach karnych w Polsce.
Omówienie procedury prowadzenia badań z pracownikami służby więziennej i uzyskanie akceptacji dla przedstawionych warunków.	
Uwzględnienie wymogów związanych z sytuacją pandemiczną przedstawionych przez pracowników zakładów karnych.	
Etap badań właściwych. Przeprowadzenie badań wśród osób przynależących do trzech grup: (1) przestępcy seksualni – sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka; (2) przestępcy przeciw mieniu; (3) mężczyźni niekarani.	Badania mężczyzn osadzonych w okresie od września 2021 do stycznia 2022. Badania mężczyzn niekaranych w okresie od kwietnia 2021 do stycznia 2022.
Badanie bez udziału osób badanych.	Badanie obejmowało wypełnienie przez badacza na podstawie akt penitencjarnych: Ankiety Informacji z Akt Penitencjarnych (opracowanie własne na podstawie ankiety Szumskiego, 2013) przeprowadzane równoległe z badaniami mężczyzn osadzonych.
Kodowanie zebranych danych z wykorzystaniem pakietów statystycznych (IBM SPSS) i ich statystyczna analiza.	

Działania	Komentarz
Interpretacja uzyskanych rezultatów, formułowanie wniosków i rozpowszechnienie rezultatów projektu.	
Źródło: opracowanie własne.	

4.5.1. Reorganizacja planu badawczego związana z występowaniem pandemii SARS-Cov-2.

Przedstawiony plan badawczy jest efektem modyfikacji wprowadzonej w pierwotnym projekcie w związku z wystąpieniem pandemii SARS-Cov-2 i wprowadzeniem środków zapobiegawczych mających ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa COVID-19 w Polsce, obowiązujących również na terenie zakładów karnych. Służba więzienna wstrzymała widzenia osób skazanych z rodzinami i osobami bliskimi w okresie od marca 2020 do czerwca 2021 roku i ponownie od 31 stycznia 2022 roku do 27 lutego 2022 roku. Decyzja ta oznaczała zakaz wstępu dla badaczy. Jednocześnie 23.03.2020 r. w Polsce został wprowadzony stan epidemii, a od 24.03.2020 r. zaczęło obowiązywać ograniczenie w przemieszczaniu się poza celami bytowymi, zdrowotnymi i zawodowymi. Dlatego, mimo zgody Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych Instytutu Psychologii UAM na prowadzenie badań (23.03.2020 r.) niemożliwe było ich rozpoczęcie. W związku z tym niektóre założenia projektu zostały zmodyfikowane, a wprowadzone zmiany poddano ponownej ocenie Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych Instytutu Psychologii UAM, która udzieliła kolejnej zgody na jego realizację (28.07.2020), która wpłynęła na zmianę harmonogramu prac. Badania grupy kontrolnej (mężczyzn niekaranych) realizowane były przed i w trakcie trwania badań mężczyzn osadzonych (a nie – jak początkowo zakładano – po badaniach w zakładach karnych). Ponadto, same badania na terenie zakładów karnych były podporządkowane wprowadzonym restrykcjom. Ograniczony czas realizacji badań (którego nie można było w pełni przewidzieć), konieczność dostosowania się do obowiązujących procedur (korzystanie z maseczek podczas całego pobytu na terenie zakładu karnego, dezynfekowanie rąk i wykorzystywanego sprzętu, utrzymywanie dystansu z osobami badanymi), niechęć osadzonych do kontaktu z osobami z zewnątrz ze względu na możliwość przenoszenia wirusa, utrudnienia w odbywaniu podróży (związane z limitami wprowadzanymi w środkach transportu i hotelach) wymusiły zweryfikowanie początkowych założeń co do liczebności grupy badawczej mężczyzn osadzonych i znaczne jej zmniejszenie. W konsekwencji ograniczyło to możliwości statystycznej weryfikacji hipotez.

4.6. Grupa badana

4.6.1. Charakterystyka socjodemograficzna

W badaniu wzięło udział 96 osób. Osobami badanymi byli sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka (n=33), sprawcy przestępstw przeciwko mieniu (n=30) oraz mężczyźni niekarani (n=33). Kryterium doboru do pierwszej grupy był prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo z artykułu 200 §1 k.k. Kryterium doboru do drugiej grupy był prawomocny wyrok skazujący za przestępstwo z art. 286 §1 k.k. lub 280 §1 k.k. Do grupy mężczyzn skazanych z art. 286 §1 k.k. zakwalifikowano tylko takich, których przestępstwa nie nosiły znamion przemocy fizycznej wobec drugiej osoby, a do grupy mężczyzn skazanych z art. 280 §1 k.k. zakwalifikowano tylko takich, których przestępstwa nosiły znamiona przemocy fizycznej. Mężczyźni niekaranych dobierano w taki sposób, by utworzyć grupę zbliżoną pod względem wieku i wykształcenia do grupy sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Tabela 7 zawiera wybrane charakterystyki badanych mężczyzn.

Tabela 7

Charakterystyka socjodemograficzna zbadanych mężczyzn

Zmienna	SWSD n=33		SPM n=30		MN n=33		
	n	%	n	%	n	%	
Wiek	<i>M</i>	47,52	32,03		46,79		
	<i>Me</i>	47	29,50		47		
	<i>Min</i>	24	18		24		
	<i>Max</i>	74	52		77		
	<i>SD</i>	15,68	10,17		15,24		
	Braki danych	0	0		0		
Wykształcenie	Podstawowe	12	36,4%	13	43,3%	16	48,5%
	Zawodowe	11	33,3%	8	26,7%	10	30,3%
	Średnie	8	24,2%	7	23,3%	5	15,2%
	Wyższe	1	3,0%	1	3,3%	2	6,1%
	Braki danych	1	3,0%	1	3,3%	0	0
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	24,2%	12	40,0%	14	42,4%
	Miasto do 10 tys. mieszkańców	4	12,1%	0	0%	4	12,1%
	Miasto 10-50 tys. mieszkańców	6	18,2%	8	26,7%	8	24,2%
	Miasto 50-100 tys.	4	12,1%	5	16,7%	1	3%

Zmienna	SWSD <i>n</i> =33		SPM <i>n</i> =30		MN <i>n</i> =33		
mieszkańców							
Stan cywilny	Miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	10	30,3%	3	10,0%	6	18,2%
	Braki danych	1	3,0%	2	6,7%	0	0%
	Kawaler	14	42,4%	11	36,7%	10	30,3%
	Żonaty	5	15,2%	1	3,3%	15	45,5%
	Rozwiedziony	9	27,3%	4	13,3%	1	3%
	Konkubinat	4	12,1%	6	20,0%	4	12,1%
	Wdowiec	0	0%	0	0%	3	9,1%
	Braki danych	1	3,0%	8	26,7%	0	0%
	<i>M</i>	1,48		1,07		1,58	
	<i>Me</i>	0		0		2	
<i>Min</i>	0		0		0		
<i>Max</i>	7		5		4		
<i>SD</i>	1,92		1,44		1,37		
Braki danych	0		0		0		

Źródło: opracowanie własne.

4.6.2. Charakterystyka czynów popełnionych przez sprawców wykorzystania seksualnego dziecka

Z 33 badanych sprawców wykorzystania seksualnego dziecka 63,6% było recydywistami. W przypadku 14 z nich recydywa polegała na ponownym przestępstwie z art. 200 § 1 k.k. 9 sprawców (27,3%) dopuściło się jednokrotnego wykorzystania seksualnego dziecka, 14 (42,4%) dopuściło się czynu wielokrotnego, a w przypadku 10 (30,3%) czyn miał charakter ciągły. 13 badanych (39,4%) wykorzystywało dzieci przez okres od dnia do tygodnia, 4 (12,1%) dłużej niż tydzień, ale krócej niż miesiąc, 8 (24,2%) dłużej niż miesiąc, ale krócej niż rok, a 7 (21,2%) dłużej niż rok. W przypadku 1 sprawcy na podstawie zgromadzonych danych nie udało się określić czasu trwania wykorzystania.

Tabela 8 zawiera dane dotyczące cech ofiar i relacji z nimi.

Tabela 8*Cechy ofiar i relacji z nimi*

	Liczba ofiar	Wiek ofiar*	Płeć ofiar		Rodzaj relacji ze sprawcą**			
			<i>n</i>	%	<i>n</i>	%		
<i>M</i>	3,48	9,44	Dziewczynki	21	63,6%	Kazirodcza***	8	24,3%
<i>Me</i>	2	10	Chłopcy	8	24,2%	Bliska rodzina	1	3,0%
<i>Min</i>	1	1	Dziewczynki i chłopcy	4	12,1%	Dalsza rodzina	5	15,2%
<i>Max</i>	15	14				Osoba znajoma niespokrewniona	7	21,2%
<i>SD</i>	3,43	3,44				Osoba obca	12	36,4%
Braki danych	0	0	Braki danych	0	0%	Brak danych	0	0%

*Gdy sprawca wykorzystywał wiele dzieci brano pod uwagę wiek najmłodszego z nich.

**Gdy sprawca wykorzystywał wiele dzieci brano pod uwagę najbliższą relację między sprawcą a dzieckiem.

***Przez relację kazirodczą rozumiana jest relacja wynikająca z pokrewieństwa biologicznego – 6 osób oraz relacja naśladowująca (mężczyzna pełniący wobec dziecka rolę ojca) – 2 osoby.

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 5. Wyniki badań własnych

5.1. Wprowadzenie

Do weryfikacji hipotez zostały wykorzystane następujące procedury badawcze: test H Kruskala-Wallisa z testem post hoc Dunna, współczynnik korelacji Pearsona, współczynnik korelacji rang Spearmana, test U Manna-Whitneya, test t Studenta, test Friedmana, jednoczynnikowa analiza wariancji z testami post hoc dla prób niezależnych.

W przypadku wszystkich zmiennych sprawdzono normalność rozkładów w badanych grupach i na podstawie wyników tej analizy dokonywano doboru odpowiedniego testu do weryfikacji hipotez.

5.2. Weryfikacja hipotez

5.2.1. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 1.: Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych?

Problem 1.1. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych trafnością i tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej?

H1.1.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźn niekaranych pod względem trafności w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

Wskaźniki trafności rozpoznawania stanów afektywnych innych pochodzą ze stworzonej na potrzeby pracy badawczej metody komputerowej. W celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych wykorzystano test H Kruskalla-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna. Tabela 9 przedstawia wyniki porównań międzygrupowych pod kątem trafności rozpoznawania emocji.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najniższą trafnością w zakresie

rozpoznawania stanów afektywnych i ich wyniki były istotnie statystycznie niższe od wyników sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą.

W kolejnych krokach, w celu pogłębienia analizy, postanowiono sprawdzić jak wiek, płeć i rodzaj emocji prezentowane w materiale badawczym wpływają na różnice między grupami.

H1.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych wykorzystano test H Kruskalla-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna. Tabela 9 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najniższą trafnością w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych prezentowanych przez dorosłych i dzieci, a ich wyniki były istotnie statystycznie niższe od wyników sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą.

H1.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych wykorzystano test H Kruskalla-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna. Tabela 9 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najniższą trafnością w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych prezentowanych przez osoby płci żeńskiej i osoby płci męskiej, a ich wyniki były istotnie statystycznie niższe od wyników sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą.

Tabela 9*Międzygrupowe różnice w trafności rozpoznawania stanów afektywnych*

Zmienna	SWSD (n=33) M	SPM (n=30) M	MN (n=33) M	Statystyka testu różnic H	df	p	Wielkość efektu ϵ^2	Charakter różnic
Wynik ogólny	41,4	50,8	55,9	30,87	2	<0,001	0,33	SWSD<SPM SWSD<NO
Dorośli	21,6	27,0	29,6	31,62	2	<0,001	0,33	SWSD<SPM SWSD<NO
Dzieci	19,8	23,9	26,3	24,23	2	<0,001	0,26	SWSD<SPM SWSD<NO
Płeć żeńska	21,8	26,7	29,3	29,00	2	<0,001	0,31	SWSD<SPM SWSD<NO
Płeć męska	19,6	23,5	26,2	27,99	2	<0,001	0,30	SWSD<SPM SWSD<NO

Źródło: opracowanie własne.

H1.1.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

W celu weryfikacji hipotezy porównań międzygrupowych wykorzystano test H Kruskalla-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna. Tabela 10 przedstawia wyniki porównań międzygrupowych pod kątem rozpoznawania poszczególnych emocji (w podziale na emocje prezentowane przez dorosłych i emocje prezentowane przez dzieci).

Tabela 10

Różnice międzygrupowe w zakresie rozpoznawania różnych emocji prezentowanych przez dorosłych i dzieci

Zmienna	SWS	SPM	MN	Statystyk	df	p	Wielkość efektu ϵ^2	Charakter różnic	
	D			a testu					
	(n=33)	(n=30)	(n=33)	różnic					
	M	M	M	H					
D O R	Smutek	3,4	4,9	5,3	30,87	2	<0,001	0,33	SWSD<SPM, SWSD<NO
	Zaskoczenie	5,1	5,5	5,4	1,40	2	0,497	0,00	-
O Ś	Gniew	3,2	4,4	4,8	18,66	2	<0,001	0,20	SWSD<SPM, SWSD<NO
	Strach	1,5	2,4	3,2	14,69	2	<0,001	0,16	SWSD<NO
L	Szczęście	5,2	5,6	5,9	7,36	2	0,025	0,08	SWSD<NO
I	Obrzydzenie	3,3	4,2	5,1	17,75	2	<0,001	0,19	SWSD<NO
D Z	Smutek	3,1	4,4	4,6	18,52	2	<0,001	0,20	SWSD<SPM, SWSD<NO
	Zaskoczenie	4,4	4,7	4,5	0,97	2	0,616	0,00	-
I E	Gniew	3,0	3,2	4,1	12,90	2	0,002	0,14	SWSD<NO, SPM<NO
C	Strach	1,2	2,3	3,0	14,60	2	<0,001	0,15	SWSD<SPM, SWSD<NO
I	Szczęście	5,1	5,5	5,6	3,03	2	0,220	0,00	-
	Obrzydzenie	3,0	3,9	4,5	10,93	2	0,004	0,12	SWSD<NO

Źródło: opracowanie własne.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. W przypadku emocji prezentowanych przez dorosłych sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najniższą trafnością w zakresie rozpoznawania emocji: smutku, gniewu, strachu, szczęścia i obrzydzenia. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą. W przypadku emocji prezentowanych przez dzieci sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najniższą trafnością w zakresie rozpoznawania emocji: smutku, gniewu, strachu i obrzydzenia. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani różnili się istotnie między sobą tylko w przypadku emocji gniewu – którą sprawcy przestępstw przeciwko mieniu rozpoznawali z istotnie statystycznie mniejszą trafnością niż mężczyźni niekarani.

H1.1.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem tempa w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

Wskaźniki tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych pochodzą ze stworzonej na potrzeby pracy badawczej metody komputerowej⁶. W celu weryfikacji hipotezy przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 11.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najwolniejszym tempem w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej, a czas który potrzebowali na rozpoznanie emocji był istotnie statystycznie dłuższy od czasu, który był potrzebny sprawcom przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranym. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani także różnili się istotnie między sobą. Najwięcej czasu na udzielenie odpowiedzi potrzebowali sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, mniej czasu sprawcy przestępstw przeciwko mieniu, a najmniej mężczyźni niekarani.

W kolejnych krokach, w celu pogłębienia analizy, postanowiono sprawdzić jak wiek, płeć i rodzaj emocji prezentowane w materiale badawczym wpływają na różnice między grupami.

H1.1.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

W celu weryfikacji hipotezy przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 11.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najwolniejszym tempem w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych prezentowanych zarówno przez dorosłych, jak i dzieci,

⁶ Ponieważ były osoby ze znacznie wydłużonym czasem reakcji w analizie zastosowano transformację logarytmiczną, która sprawiła, że rozkład zmiennych stał się rozkładem normalnym – i te wartości są używane w kolejnych analizach.

a czas który potrzebowali na rozpoznanie emocji był istotnie statystycznie dłuższy od czasu, który był potrzebny sprawcom przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranym. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani także różnili się istotnie między sobą. Najwięcej czasu na udzielenie odpowiedzi potrzebowali sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, mniej czasu sprawcy przestępstw przeciwko mieniu, a najmniej mężczyźni niekarani.

H1.1.7. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

W celu weryfikacji hipotezy przeprowadzono jednoczynnikową analizę wariancji w planie dla grup niezależnych (ANOVA) wraz z testami post hoc Bonferroniego. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 11.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najwolniejszym tempem w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych prezentowanych zarówno przez osoby płci żeńskiej, jak i męskiej, a czas który potrzebowali na rozpoznanie emocji był istotnie statystycznie dłuższy od czasu, który był potrzebny sprawcom przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranym. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani także różnili się istotnie między sobą. Najwięcej czasu na udzielenie odpowiedzi potrzebowali sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, mniej czasu sprawcy przestępstw przeciwko mieniu, a najmniej mężczyźni niekarani.

Tabela 11

Międzygrupowe różnice w tempie rozpoznawania stanów afektywnych

Zmienna	SWSD (n=33)	SPM (n=30)	MN (n=33)	F	df1	df2	p	Wielkość efektu η^2	Charakter różnic
	M*								
Wynik ogólny	4,7	3,7	2,8	28,84	2	93	<0,001	0,38	SWSD > SPM, SWSD > NO, SPM > NO
Dorośli	4,6	3,8	2,7	28,99	2	93	<0,001	0,38	SWSD > SPM, SWSD > NO, SPM > NO
Dzieci	4,7	3,7	2,8	26,43	2	93	<0,001	0,36	SWSD > SPM, SWSD > NO, SPM > NO

Zmienna	SWSD (n=33)	SPM (n=30)	MN (n=33)	F	df1	df2	p	Wielkość efektu η^2	Charakter różnic
	M*								
Płeć żeńska	4,5	3,7	2,7	24,59	2	93	<0,001	0,35	SWSD > SPM > NO
Płeć męska	4,8	3,7	2,8	30,94	2	93	<0,001	0,40	SWSD > SPM > NO

*Podane wartości średnie podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Źródło: Opracowanie własne.

H1.1.8. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekaranych tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji (ANOVA) wraz z testami post hoc (dla zmiennych, których rozkład był rozkładem normalnym) lub test H Kruskala-Wallisa z testem post hoc Dunna (dla zmiennych, których rozkład odstawał od rozkładu normalnego).

Tabela 12 przedstawia wyniki porównań międzygrupowych pod kątem tempa rozpoznawania stanów afektywnych poszczególnych emocji (w podziale na emocje prezentowane przez dorosłych i emocje prezentowane przez dzieci).

Tabela 12

Różnice międzygrupowe w tempie rozpoznawania różnych emocji prezentowanych przez dorosłych i dzieci

Zmienna	SWSD (n=33)	SPM (n=30)	MN (n=33)	Statystyka testu różnic	df	p	Wielkość efektu ϵ^2 / η^2	Charakter różnic	
	M*			H/F					
D O R O Ś L I	Smutek	4,4	3,3	2,3	F=30,91	2	<0,001	0,40	SWSD > SPM > NO
	Zaskoczenie	4,4	2,9	2,3	F=18,40	2	<0,001	0,28	SWSD > SPM > NO
	Gniew	4,8	3,9	2,7	H=26,35	2	<0,001	0,28	SWSD > NO, SPM > NO
	Strach	3,9	3,7	3,1	F=14,87	2	<0,001	0,24	SWSD > SPM, SWSD > NO
	Szczyście	3,5	3,0	2,4	H=20,17	2	<0,001	0,19	SWSD > NO, SPM > NO
	Obrzydzenie	4,6	3,9	2,5	F=28,39	2	<0,001	0,38	SWSD > NO, SPM > NO

Zmienna	SWSD (n=33)	SPM (n=30)	MN (n=33)	Statystyka testu różnic	df	p	Wielkość efektu ϵ^2 / η^2	Charakter różnic	
	M*			H/F					
D	Smutek	4,7	3,5	2,6	H=34,67	2	<0,001	0,37	SWSD > SPM > NO
Z	Zaskoczenie	3,4	2,8	2,3	H=18,34	2	<0,001	0,19	SWSD > NO
	Gniew	5,1	3,8	2,6	F=27,28	2	<0,001	0,37	SWSD > SPM > NO
I	Strach	5,2	3,7	2,8	H=32,95	2	<0,001	0,35	SWSD > SPM > NO
E	Szczenie	3,7	3,2	2,9	F=11,18	2	<0,001	0,19	SWSD > SPM,
									SWSD > NO
C	Obrzydzenie	4,9	3,6	2,9	F=17,39	2	<0,001	0,17	SWSD > SPM > NO
I									

*Prezentowane wartości średnie podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Źródło: Opracowanie własne.

Stwierdzono istotne różnice między grupami porównawczymi. W przypadku emocji prezentowanych przez dorosłych sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najwolniejszym tempem w zakresie rozpoznawania emocji: smutku, zaskoczenia, strachu. W przypadku emocji gniewu, szczęścia i obrzydzenia zarówno sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, jak i sprawcy przestępstw przeciwko mieniu potrzebowali więcej czasu na rozpoznanie emocji od mężczyzn niekaranych. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą tylko w tempie rozpoznawania strachu.

W przypadku emocji prezentowanych przez dzieci sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazali się najwolniejszym tempem w zakresie rozpoznawania emocji: smutku, gniewu, strachu, szczęścia i obrzydzenia. W przypadku emocji zaskoczenia sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnili się istotnie od mężczyzn niekaranych, ale nie od sprawców przestępstw przeciwko mieniu. Sprawcy przestępstw przeciwko mieniu i mężczyźni niekarani nie różnili się istotnie między sobą w przypadku emocji zaskoczenia i szczęścia.

Problem 1.2.: Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii?

H1.2.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii.

W celu weryfikacji hipotezy w przypadku stwierdzenia normalności rozkładów zastosowano jednoczynnikową analizę wariancji (ANOVA) wraz z testami post hoc, a w przypadku braku spełnienia założenia o normalności rozkładów zmiennych zastosowano testy nieparametryczne – H Kruskala-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna.

Tabela 13 przedstawia wyniki porównań międzygrupowych.

Tabela 13

Międzygrupowe różnice w aleksytymii na podstawie skali TAS-20

Zmienna	SWSD	SPM	MN	Statystyka testu różnic	df	p	Charakter różnic
	(n=33)	(n=30)	(n=33)				
	M	M	M	F/H			
Aleksytymia – owywnik ogólny	53,6	53,4	54,1	H=0,21	2	0,99	-
Aleksytymia - identyfikacja emocji	18,9	19,0	18,1	H=1,00	2	0,61	-
Aleksytymia - werbalizacja emocji	12,9	14,4	14,7	F=1,80	2	0,17	-
Aleksytymia - operacyjny styl myślenia	21,7	20,1	21,3	H=1,06	2	0,59	-

Źródło: Opracowanie własne.

Sprawcy przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom nie różnili się istotnie od sprawców przestępstw nieseksualnych i mężczyzn niekaranych pod kątem poziomu aleksytymii mierzonego za pomocą kwestionariusza Toronto Alexithimia Scale (TAS-20).

Problem 1.3. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H1.3.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

W celu weryfikacji hipotezy wykorzystano nieparametryczny test Friedmana dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 14.

Tabela 14

Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od wieku osób prezentujących emocje w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)		Statystyka testu	df	p	Charakter różnic
	Dorośli M	Dzieci M	χ^2			
	21,6	19,8	5,12	1	0,289	-

Zródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono istotnych różnic w trafności rozpoznawania emocji w grupie sprawców skazanych z art.200 k.k. Sprawcy wykazywali się podobną trafnością w przypadku emocji prezentowanych przez dorosłych, jak i emocji prezentowanych przez dzieci.

H1.3.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań wewnątrzgrupowych wykorzystano nieparametryczny test Friedmana dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 15.

Tabela 15

Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od płci osób prezentujących emocje w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)		Statystyka testu	df	p	Charakter różnic
	Płeć żeńska M	Płeć męska M	χ^2			
	21,8	19,6	0,50	1	0,480	-

Zródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono istotnych różnic. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazywali się podobną trafnością w przypadku rozpoznawania emocji prezentowanych przez osoby płci żeńskiej, jak i emocji prezentowanych przez osoby płci męskiej.

H1.3.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań wewnątrzgrupowych wykorzystano nieparametryczny test Friedmana dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 16.

W grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka stwierdzono istotne różnice w trafności rozpoznań w zależności od tego, jaki rodzaj emocji był prezentowany w materiale testowym. Zdecydowanie najgorzej badani radzili sobie z rozpoznawaniem emocji strachu (przede wszystkim w przypadku emocji prezentowanych przez dzieci, ale także prezentowanych przez dorosłych). Z kolei najlepiej radzili sobie z rozpoznawaniem emocji szczęścia i zaskoczenia.

Tabela 16

Różnice w zakresie trafności rozpoznawania emocji innych w zależności od rodzaju emocji w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)												
	DOROŚLI						DZIECI						
	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie	
	M=3,42	M=5,06	M=3,21	M=1,45	M=5,18	M=3,27	M=3,06	M=4,39	M=3,00	M=1,24	M=5,09	M=3,00	
D O R O Ś L I	Smutek	-	$\chi^2=700$	$\chi^2=3.414$	$\chi^2=-4.148$	$\chi^2=085$	$\chi^2=.563$	$\chi^2=-4.711$	$\chi^2=-.512$	$\chi^2=4.097$	$\chi^2=-3.755$	$\chi^2=1.041$	
			$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	
			$p=0,012$	$p=1,000$	$p=0,042$	$p=0,002$	$p=1,000$	$p=1,000$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=0,003$	$p=0,011$	$p=1,000$
	Zaskoczenie	$\chi^2=-3,738$	-	$\chi^2=4.438$	$\chi^2=7.152$	$\chi^2=-.410$	$\chi^2=3.824$	$\chi^2=4.302$	$\chi^2=-.973$	$\chi^2=3.226$	$\chi^2=7.835$	$\chi^2=-.017$	$\chi^2=4.780$
		$df=1$		$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$
		$p=0,012$		$p=0,001$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=0,009$	$p=0,001$	$p=1,000$	$p=0,083$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p<0,001$
	Gniew	$\chi^2=700$	$\chi^2=4.438$	-	$\chi^2=2.714$	$\chi^2=-4.848$	$\chi^2=-.615$	$\chi^2=-.137$	$\chi^2=-5.411$	$\chi^2=-1.212$	$\chi^2=3.397$	$\chi^2=-4.455$	$\chi^2=341$
		$df=1$	$df=1$		$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$
		$p=1,000$	$p=0,001$		$p=0,439$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=1,000$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=0,045$	$p=0,001$	$p=1,000$
	Strach	$\chi^2=3.414$	$\chi^2=7.152$	$\chi^2=2.714$	-	$\chi^2=-7.562$	$\chi^2=-3.329$	$\chi^2=-2.851$	$\chi^2=-8.125$	$\chi^2=-3.926$	$\chi^2=.683$	$\chi^2=-7.169$	$\chi^2=-2.373$
		$df=1$	$df=1$	$df=1$		$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$
		$p=0,042$	$p<0,001$	$p=0,439$		$p<0,001$	$p=0,058$	$p=0,288$	$p<0,001$	$p=0,006$	$p=1,000$	$p<0,001$	$p=1,000$
Szczyście	$\chi^2=-4.148$	$\chi^2=-.410$	$\chi^2=-4.848$	$\chi^2=-7.562$	-	$\chi^2=4.233$	$\chi^2=4.711$	$\chi^2=-.563$	$\chi^2=3.636$	$\chi^2=8.245$	$\chi^2=3.393$	$\chi^2=5.189$	
	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$		$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	
	$p=0,002$	$p=1,000$	$p<0,001$	$p<0,001$		$p=0,002$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=0,018$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p<0,001$	
Obrzydzenie	$\chi^2=085$	$\chi^2=3.824$	$\chi^2=-.615$	$\chi^2=-3.329$	$\chi^2=4.233$	-	$\chi^2=478$	$\chi^2=-4.797$	$\chi^2=-.597$	$\chi^2=4.011$	$\chi^2=-3.841$	$\chi^2=.956$	
	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$		$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	$df=1$	
	$p=1,000$	$p=0,009$	$p=1,000$	$p=0,058$	$p=0,002$		$p=1,000$	$p<0,001$	$p=1,000$	$p=0,004$	$p=0,008$	$p=1,000$	

Zmienna	SWSD (n=33)												
	DOROŚLI						DZIECI						
	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczęście	Obrzydzenie	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczęście	Obrzydzenie	
	M=3,42	M=5,06	M=3,21	M=1,45	M=5,18	M=3,27	M=3,06	M=4,39	M=3,00	M=1,24	M=5,09	M=3,00	
D Z I E C I	Smutek	$\chi^2=.563$ df=1 p=1,000	$\chi^2=4.302$ df=1 p=0,001	$\chi^2=-.137$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-2.851$ df=1 p=0,288	$\chi^2=4.711$ df=1 p<0,001	$\chi^2=478$ df=1 p=1,000	-	$\chi^2=-5.275$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-1.075$ df=1 p=1,000	$\chi^2=3.533$ df=1 p=0,027	$\chi^2=-4.319$ df=1 p=0,001	$\chi^2=.478$ df=1 p=1,000
	Zaskoczenie	$\chi^2=-4.711$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-.973$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-5.411$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-8.125$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-.563$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-4.797$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-5.275$ df=1 p<0,001	-	$\chi^2=4.199$ df=1 p=0,002	$\chi^2=8.808$ df=1 p<0,001	$\chi^2=.956$ df=1 p=1,000	$\chi^2=5.752$ df=1 p<0,001
	Gniew	$\chi^2=-.512$ df=1 p=1,000	$\chi^2=3.226$ df=1 p=0,083	$\chi^2=-1.212$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-3.926$ df=1 p=0,006	$\chi^2=3.636$ df=1 p=0,018	$\chi^2=-.597$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-1.075$ df=1 p=1,000	$\chi^2=4.199$ df=1 p=0,002	-	$\chi^2=4.609$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-3.243$ df=1 p=0,78	$\chi^2=1.553$ df=1 p=1,000
	Strach	$\chi^2=4.097$ df=1 p=0,003	$\chi^2=7.835$ df=1 p<0,001	$\chi^2=3.397$ df=1 p=0,045	$\chi^2=.683$ df=1 p=1,000	$\chi^2=8.245$ df=1 p<0,001	$\chi^2=4.011$ df=1 p=0,004	$\chi^2=3.533$ df=1 p=0,027	$\chi^2=8.808$ df=1 p<0,001	$\chi^2=4.609$ df=1 p<0,001	-	$\chi^2=-7.852$ df=1 p<0,001	$\chi^2=-3.055$ df=1 p=0,148
	Szczęście	$\chi^2=-3.755$ df=1 p=0,011	$\chi^2=-.017$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-4.455$ df=1 p=0,001	$\chi^2=-7.169$ df=1 p<0,001	$\chi^2=.393$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-3.841$ df=1 p=0,008	$\chi^2=-4.319$ df=1 p=0,001	$\chi^2=.956$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-3.243$ df=1 p=0,78	$\chi^2=-7.852$ df=1 p<0,001	-	$\chi^2=4.797$ df=1 p<0,001
	Obrzydzenie	$\chi^2=1.041$ df=1 p=1,000	$\chi^2=4.780$ df=1 p<0,001	$\chi^2=341$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-2.373$ df=1 p=1,000	$\chi^2=5.189$ df=1 p<0,001	$\chi^2=.956$ df=1 p=1,000	$\chi^2=.478$ df=1 p=1,000	$\chi^2=5.752$ df=1 p<0,001	$\chi^2=1.553$ df=1 p=1,000	$\chi^2=-3.055$ df=1 p=0,148	$\chi^2=4.797$ df=1 p<0,001	-

Źródło: opracowanie własne

H1.3.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań wewnątrzgrupowych wykorzystano test t Studenta dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 17.

Tabela 17

Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od wieku osób prezentujących emocje w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)		Statystyka testu	df	p	Charakter różnic
	Dorośli M*	Dzieci M*	t			
	4,6	4,5	5,12	32	0,103	-

Źródło: opracowanie własne.

*Podane wartości średnie podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Nie stwierdzono istotnych różnic w tempie rozpoznawania emocji w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Sprawcy wykazywali się podobnym tempem w przypadku emocji prezentowanych przez dorosłych, jak i emocji prezentowanych przez dzieci.

H1.3.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań wewnątrzgrupowych wykorzystano test t Studenta dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 18.

Tabela 18

Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od płci osób prezentujących emocje w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)		Statystyka testu	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic
	Płeć żeńska M*	Płeć męska M*	t				
	4,5	4,8	-3,15	32	0,004	0,55	pleć męska > pleć żeńska

*Podane wartości średnie podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Źródło: opracowanie własne.

Stwierdzono istotne różnice w tempie rozpoznawania emocji w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Sprawcy szybciej rozpoznawali emocje prezentowane przez osoby płci żeńskiej, niż płci męskiej.

H1.3.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań wewnątrzgrupowych wykorzystano test t Studenta dla danych zależnych. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawia tabela 19.

W grupie sprawców skazanych z wykorzystania seksualnego dziecka stwierdzono istotne różnice w tempie rozpoznania w zależności od tego, jaki rodzaj emocji był prezentowany w materiale testowym. Zdecydowanie najszybciej badani radzili sobie z rozpoznawaniem emocji szczęścia (prezentowanej zarówno przez dorosłych, jak i dzieci). Dość szybko rozpoznawali także emocję zaskoczenia (które było szybciej rozpoznawane w przypadku emocji prezentowanej przez dzieci niż dorosłych). Z kolei najwięcej czasu potrzebowali na rozpoznanie emocji strachu (prezentowanego przez dzieci).

Tabela 19

Różnice w zakresie tempa rozpoznawania emocji innych w zależności od rodzaju emocji w grupie SWSD

Zmienna	SWSD (n=33)												
	DOROŚLI						DZIECI						
	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie	
	<i>M=4,40</i>	<i>M=4,16</i>	<i>M=4,83</i>	<i>M=4,80</i>	<i>M=3,53</i>	<i>M=4,64</i>	<i>M=4,70</i>	<i>M=3,40</i>	<i>M=5,06</i>	<i>M=5,18</i>	<i>M=3,67</i>	<i>M=4,88</i>	
Smutek	-	<i>t=1,384</i> <i>df=32</i> <i>p=0,176</i>	<i>t=-1,309</i> <i>df=32</i> <i>p=0,200</i>	<i>t=-1,698</i> <i>df=32</i> <i>p=0,099</i>	<i>t=3,900</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=1,279</i> <i>df=32</i> <i>p=0,210</i>	<i>t=-1,492</i> <i>df=32</i> <i>p=0,146</i>	<i>t=4,222</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-2,509</i> <i>df=32</i> <i>p=0,017</i>	<i>t=2,501</i> <i>df=32</i> <i>p=0,018</i>	<i>t=3,065</i> <i>df=32</i> <i>p=0,004</i>	<i>t=-1,367</i> <i>df=32</i> <i>p=0,181</i>	
Zaskoczenie	<i>t=1,384</i> <i>df=32</i> <i>p=0,176</i>	-	<i>t=-2,586</i> <i>df=32</i> <i>p=0,014</i>	<i>t=-3,196</i> <i>df=32</i> <i>p=0,003</i>	<i>t=2,260</i> <i>df=32</i> <i>p=0,031</i>	<i>t=-2,354</i> <i>df=32</i> <i>p=0,025</i>	<i>t=-1,384</i> <i>df=32</i> <i>p=0,176</i>	<i>t=4,050</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-3,034</i> <i>df=32</i> <i>p=0,005</i>	<i>t=-4,449</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=1,238</i> <i>df=32</i> <i>p=0,225</i>	<i>t=-2,704</i> <i>df=32</i> <i>p=0,11</i>	
D O R O Ś C I	Gniew	<i>t=-1,309</i> <i>df=32</i> <i>p=0,200</i>	<i>t=-2,586</i> <i>df=32</i> <i>p=0,014</i>	-	<i>t=-0,423</i> <i>df=32</i> <i>p=0,675</i>	<i>t=5,220</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=0,266</i> <i>df=32</i> <i>p=0,792</i>	<i>t=0,013</i> <i>df=32</i> <i>p=0,990</i>	<i>t=4,704</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,130</i> <i>df=32</i> <i>p=0,267</i>	<i>t=-1,202</i> <i>df=32</i> <i>p=0,238</i>	<i>t=4,514</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,334</i> <i>df=32</i> <i>p=0,741</i>
Ś L I	Strach	<i>t=-1,698</i> <i>df=32</i> <i>p=0,099</i>	<i>t=-3,196</i> <i>df=32</i> <i>p=0,003</i>	<i>t=-0,423</i> <i>df=32</i> <i>p=0,675</i>	-	<i>t=5,444</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=0,665</i> <i>df=32</i> <i>p=0,511</i>	<i>t=0,416</i> <i>df=32</i> <i>p=0,680</i>	<i>t=5,745</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,864</i> <i>df=32</i> <i>p=0,394</i>	<i>t=-0,188</i> <i>df=32</i> <i>p=0,851</i>	<i>t=4,485</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=0,083</i> <i>df=32</i> <i>p=0,934</i>
	Szczyście	<i>t=3,900</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=2,260</i> <i>df=32</i> <i>p=0,031</i>	<i>t=5,220</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=5,444</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	-	<i>t=-5,695</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-4,150</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=0,659</i> <i>df=32</i> <i>p=0,514</i>	<i>t=-5,699</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-6,557</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,527</i> <i>df=32</i> <i>p=0,137</i>	<i>t=-4,953</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>
	Obrzydzenie	<i>t=1,279</i> <i>df=32</i> <i>p=0,210</i>	<i>t=-2,354</i> <i>df=32</i> <i>p=0,025</i>	<i>t=0,266</i> <i>df=32</i> <i>p=0,792</i>	<i>t=0,665</i> <i>df=32</i> <i>p=0,511</i>	<i>t=-5,695</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	-	<i>t=-0,209</i> <i>df=32</i> <i>p=0,836</i>	<i>t=4,927</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,459</i> <i>df=32</i> <i>p=0,154</i>	<i>t=-1,787</i> <i>df=32</i> <i>p=0,083</i>	<i>t=4,798</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,597</i> <i>df=32</i> <i>p=0,555</i>

Zmienna	SWS D (n=33)											
	DOROŚLI						DZIECI					
	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie	Smutek	Zaskoczenie	Gniew	Strach	Szczyście	Obrzydzenie
	<i>M=4,40</i>	<i>M=4,16</i>	<i>M=4,83</i>	<i>M=4,80</i>	<i>M=3,53</i>	<i>M=4,64</i>	<i>M=4,70</i>	<i>M=3,40</i>	<i>M=5,06</i>	<i>M=5,18</i>	<i>M=3,67</i>	<i>M=4,88</i>
Smutek	<i>t=-1,492</i> <i>df=32</i> <i>p=0,146</i>	<i>t=-1,384</i> <i>df=32</i> <i>p=0,176</i>	<i>t=0,013</i> <i>df=32</i> <i>p=0,990</i>	<i>t=0,416</i> <i>df=32</i> <i>p=0,680</i>	<i>t=-4,150</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,209</i> <i>df=32</i> <i>p=0,836</i>	- <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=4,945</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,145</i> <i>df=32</i> <i>p=0,261</i>	<i>t=-1,139</i> <i>df=32</i> <i>p=0,263</i>	<i>t=3,600</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,293</i> <i>df=32</i> <i>p=0,771</i>
Zaskoczenie	<i>t=4,222</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=4,050</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=4,704</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=5,745</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=0,659</i> <i>df=32</i> <i>p=0,514</i>	<i>t=4,927</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=4,945</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	- <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-5,228</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-6,497</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,727</i> <i>df=32</i> <i>p=0,094</i>	<i>t=-4,922</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>
D Gniew	<i>t=-2,509</i> <i>df=32</i> <i>p=0,017</i>	<i>t=-3,034</i> <i>df=32</i> <i>p=0,005</i>	<i>t=-1,130</i> <i>df=32</i> <i>p=0,267</i>	<i>t=-0,864</i> <i>df=32</i> <i>p=0,394</i>	<i>t=-5,699</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,459</i> <i>df=32</i> <i>p=0,154</i>	<i>t=-1,145</i> <i>df=32</i> <i>p=0,261</i>	<i>t=-5,228</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	- <i>df=32</i> <i>p=0,987</i>	<i>t=-0,16</i> <i>df=32</i> <i>p=0,987</i>	<i>t=5,327</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=1,056</i> <i>df=32</i> <i>p=0,299</i>
E C I Strach	<i>t=2,501</i> <i>df=32</i> <i>p=0,018</i>	<i>t=-4,449</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,202</i> <i>df=32</i> <i>p=0,238</i>	<i>t=-0,188</i> <i>df=32</i> <i>p=0,851</i>	<i>t=-6,557</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,787</i> <i>df=32</i> <i>p=0,083</i>	<i>t=-1,139</i> <i>df=32</i> <i>p=0,263</i>	<i>t=-6,497</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,16</i> <i>df=32</i> <i>p=0,987</i>	- <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=5,166</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=1,046</i> <i>df=32</i> <i>p=0,303</i>
Szczyście	<i>t=3,065</i> <i>df=32</i> <i>p=0,004</i>	<i>t=1,238</i> <i>df=32</i> <i>p=0,225</i>	<i>t=4,514</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=4,485</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,527</i> <i>df=32</i> <i>p=0,137</i>	<i>t=4,798</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=3,600</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-1,727</i> <i>df=32</i> <i>p=0,094</i>	<i>t=5,327</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=5,166</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	- <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-4,119</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>
Obrzydzenie	<i>t=-1,367</i> <i>df=32</i> <i>p=0,181</i>	<i>t=-2,704</i> <i>df=32</i> <i>p=0,11</i>	<i>t=-0,334</i> <i>df=32</i> <i>p=0,741</i>	<i>t=0,083</i> <i>df=32</i> <i>p=0,934</i>	<i>t=-4,953</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=-0,597</i> <i>df=32</i> <i>p=0,555</i>	<i>t=-0,293</i> <i>df=32</i> <i>p=0,771</i>	<i>t=-4,922</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	<i>t=1,056</i> <i>df=32</i> <i>p=0,299</i>	<i>t=1,046</i> <i>df=32</i> <i>p=0,303</i>	<i>t=-4,119</i> <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>	- <i>df=32</i> <i>p<0,001</i>

Źródło: opracowanie własne.

*wartości średnie podane przed transformacją

5.2.2. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 2.: Jaki jest udział zdolności rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w wykorzystaniu seksualnym dziecka - co kształtuje tę zdolność i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

Problem 2.1. Jakie czynniki determinują rozpoznawanie stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

Problem 2.1.1. Jakie czynniki determinują trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H2.1.1.1. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.

W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy seksualnej w dzieciństwie (tabela 20).

Tabela 20

Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych

Zmienna	SWSD <i>n=31</i>	SPM <i>n=29</i>	MN <i>n=33</i>	Ogółem <i>N=93</i>
Mężczyźni, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie	15	7	4	26
Mężczyźni, którzy nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie	16	22	29	67

Źródło: opracowanie własne.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Wyniki przeprowadzonych analiz prezentuje tabela 21.

Tabela 21

Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya

Zmienna	Grupa mężczyzn,				Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
	którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=26)*		którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=67)*					
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	47,1	11,9	50,9	10,9	-1,54	0,123	0,00	-
Dorośli	24,5	6,2	27,0	5,9	-1,99	0,055	0,00	-
Dzieci	22,6	6,0	23,9	5,4	-0,82	0,415	0,00	-
Płeć żeńska	24,7	6,6	26,7	5,7	-1,45	0,148	0,00	-
Płeć męska	22,4	5,8	24,2	5,5	-1,36	0,174	0,00	-
D Smutek	3,8	1,8	4,8	1,3	-2,51	0,012	0,78	N>T
O Zaskoczenie	5,1	1,2	5,4	1,2	-1,77	0,077	0,00	-
R Gniew	4,0	1,5	4,2	1,6	-0,78	0,438	0,00	-
O Strach	2,5	1,7	2,3	1,9	0,45	0,654	0,00	-
Ś Szczęście	5,2	1,1	5,7	0,9	-2,87	0,004	0,57	N>T
L Obrzydzenie	3,8	1,9	4,5	1,7	-1,60	0,110	0,00	-
D Smutek	3,6	1,5	4,2	1,4	-1,77	0,078	0,00	-
Z Zaskoczenie	4,4	1,2	4,6	0,9	-0,21	0,834	0,00	-
I Gniew	3,4	1,4	3,5	1,5	-0,34	0,734	0,00	-
E Strach	2,2	1,9	2,2	1,8	-0,13	0,896	0,00	-
C Szczęście	5,2	1,1	5,5	0,9	-1,73	0,084	0,00	-
I Obrzydzenie	3,9	1,8	3,9	1,7	-0,09	0,927	0,00	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 3 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy seksualnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Widoczna jest tendencja do udzielania bardziej trafnych odpowiedzi przez mężczyzn, którzy nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie. Jednakże, tylko w przypadku dwóch emocji prezentowanych przez dorosłych – smutku i szczęścia – różnice te okazały się istotne statystycznie.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy seksualnej, jaka była obecna podczas wykorzystania, a trafnością rozpoznawania emocji. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabeli 22.

Tabela 22

Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie – test Spearmana

Zmienna Trafność	Natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie		
	<i>rho</i>	<i>p</i>	
Wynik ogólny	-0,38	0,058	
Dorośli	-0,36	0,073	
Dzieci	-0,42	0,034	
Płeć żeńska	-0,37	0,060	
Płeć męska	-0,31	0,120	
Dorośli	Smutek	-0,13	0,529
	Zaskoczenie	-0,20	0,329
	Gniew	-0,34	0,091
	Strach	-0,17	0,413
	Szczyście	-0,02	0,922
	Obrzydzenie	-0,43	0,030
Dzieci	Smutek	-0,07	0,728
	Zaskoczenie	-0,26	0,199
	Gniew	-0,16	0,425
	Strach	-0,41	0,039
	Szczyście	-0,03	0,886
	Obrzydzenie	-0,30	0,131

Zródło: opracowanie własne.

W grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie potwierdzono związek między inwazyjnością czynu, a trafnością rozpoznawania emocji prezentowanych przez dzieci. Związek ten ujawnił się przede wszystkim w zakresie rozpoznawania strachu. Jeśli idzie o rozpoznawanie emocji prezentowanych przez dorosłych zaobserwowano związek między większą inwazyjnością czynu, a mniejszą trafnością rozpoznawania emocji obrzydzenia na twarzach dorosłych.

H2.1.1.2. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy emocjonalnej w dzieciństwie (tabela 23).

Tabela 23

Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych

Zmienna	SWSD n=30	SPM n=27	MN n=32	Ogółem N=89
Mężczyźni, którzy doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	25	18	19	62
Mężczyźni, którzy nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	5	9	13	27

Źródło: opracowanie własne.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Wyniki przeprowadzonych analiz prezentuje tabela 24.

Tabela 24

Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy emocjonalnej n=62*		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy emocjonalnej n=27*		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	49,6	11,8	50,6	10,7	-0,46	0,646	-	
Dorośli	26,1	6,4	27,1	5,5	-0,64	0,522	-	
Dzieci	23,6	5,7	23,5	5,5	-0,07	0,946	-	
Płeć żeńska	26,0	6,3	26,4	5,7	-0,27	0,788	-	
Płeć męska	23,6	5,8	24,2	5,3	-0,11	0,913	-	
D	Smutek	4,3	1,7	5,0	1,0	-1,54	0,124	-
O	Zaskoczenie	5,3	1,3	5,4	1,1	-0,60	0,548	-
R	Gniew	4,2	1,7	4,3	1,5	0,01	0,989	-
O	Strach	2,6	1,8	2,1	1,9	1,33	0,185	-
Ś	Szczęście	5,5	1,0	5,7	1,0	-1,57	0,117	-
L	Obrzydzenie	4,2	1,8	4,7	1,6	-1,29	0,196	-
I	Smutek	4,0	1,6	4,1	1,3	-0,11	0,913	-
D	Zaskoczenie	4,5	1,0	4,6	0,9	-0,86	0,387	-
Z	Gniew	3,5	1,5	3,5	1,5	-0,01	0,993	-
I	Strach	2,5	1,9	1,8	1,7	1,44	0,150	-
E	Szczęście	5,4	1,0	5,3	1,0	0,48	0,634	-
C	Obrzydzenie	3,8	1,7	4,2	1,7	-0,91	0,361	-
I								

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 7 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic w zakresie trafności rozpoznawania emocji między grupami mężczyzn, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy wśród mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy emocjonalnej jej natężenie było związane z trafnością rozpoznawania emocji. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabeli 25.

Tabela 25

Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie – test Spearmana

	Zmienna	Natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	
		<i>rho</i>	<i>p</i>
	Wynik ogólny	0,42	0,746
	Dorośli	-0,01	0,959
	Dzieci	0,12	0,375
	Płeć żeńska	0,10	0,430
	Płeć męska	0,01	0,916
D	Smutek	0,02	0,858
O	Zaskoczenie	-0,16	0,227
R	Gniew	-0,01	0,919
O	Strach	0,12	0,346
Ś	Szczęście	-0,13	0,327
L	Obrzydzenie	0,04	0,746
I			
D	Smutek	0,14	0,283
Z	Zaskoczenie	0,00	0,985
I	Gniew	-0,02	0,870
E	Strach	0,13	0,299
C	Szczęście	-0,11	0,391
I	Obrzydzenie	0,19	0,132

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między natężeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a mniej trafnym rozpoznawaniem emocji – w przypadku wszystkich zmiennych badany związek okazał się nieistotny.

H2.1.1.3. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.

W pierwszym kroku analiz sprawdzono ilu mężczyzn w badanych grupach doświadczyło przemocy fizycznej w dzieciństwie (tabela 26).

Tabela 26

Mężczyźni, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie w trzech grupach badawczych

Zmienna	SWSD <i>n=31</i>	SPM <i>n=29</i>	MN <i>n=32</i>	Ogółem <i>N=92</i>
Mężczyźni, którzy doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie	24	15	15	54
Mężczyźni, którzy nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie	7	14	17	38

Źródło: opracowanie własne.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Wyniki przeprowadzonych analiz prezentuje tabela 27.

Tabela 27

Różnice międzygrupowe w zakresie trafności rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej <i>n=54*</i>		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej <i>n=38*</i>		Z	p	Charakter różnic
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Wynik ogólny	49,2	11,1	50,6	11,6	-0,62	0,539	-
Dorośli	25,9	5,9	26,8	6,4	-0,74	0,462	-
Dzieci	23,3	5,6	23,8	5,6	-0,63	0,527	-
Płeć żeńska	25,8	6,1	26,5	6,1	-0,56	0,578	-

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej <i>n=54*</i>		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej <i>n=38*</i>		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
Płeć męska	23,4	5,5	24,1	5,8	-0,57	0,564	-	
D	Smutek	4,4	1,6	4,8	1,3	0,00	0,435	-
O	Zaskoczenie	5,3	1,2	5,3	1,3	-0,58	0,561	-
R	Gniew	4,1	1,6	4,4	1,6	-0,96	0,336	-
O	Strach	2,4	1,8	2,3	1,9	0,47	0,638	-
Ś	Szczęście	5,6	0,9	5,6	1,1	-0,42	0,676	-
L								
I	Obrzydzenie	4,2	0,2	4,4	1,7	-0,61	0,544	-
D	Smutek	4,1	1,5	4,0	1,4	0,52	0,567	-
Z	Zaskoczenie	4,5	0,9	4,6	1,0	0,09	0,927	-
I	Gniew	3,4	1,5	3,6	1,4	-0,91	0,365	-
E	Strach	2,2	2,0	2,3	1,7	-0,61	0,540	-
C	Szczęście	5,4	0,9	5,4	1,1	-0,81	0,406	-
I	Obrzydzenie	3,4	1,7	4,0	1,8	-0,48	0,634	-

Źródło: opracowanie własne.

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 4 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy fizycznej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Nie potwierdzono związków między doświadczaniem przemocy fizycznej a trafnością rozpoznawania emocji.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy wśród mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy fizycznej jej natężenie było związane z trafnością rozpoznawania emocji. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabeli 28.

Tabela 28

Trafność rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie – test Spearmana

Zmienna		Natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie	
		rho	p
Wynik ogólny		-0,19	0,171
Dorośli		-0,20	0,146
Dzieci		-0,14	0,310
Płeć żeńska		-0,18	0,182
Płeć męska		-0,14	0,323
D	Smutek	-0,07	0,628
O	Zaskoczenie	-0,19	0,165
R	Gniew	-0,08	0,561
O	Strach	0,11	0,437
Ś	Szczęście	-0,25	0,071
L	Obrzydzenie	-0,34	0,012
I			
D	Smutek	-0,13	0,341
Z	Zaskoczenie	-0,15	0,297
I	Gniew	-0,04	0,785
E	Strach	0,08	0,569
C	Szczęście	0,11	0,442
I	Obrzydzenie	-0,12	0,384

Źródło: opracowanie własne.

Potwierdzono związek wyłącznie między natężeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie a mniej trafnym rozpoznawaniem emocji obrzydzenia prezentowanej przez dorosłych – w przypadku wszystkich pozostałych zmiennych badany związek okazał się nieistotny.

Problem 2.1.2. Jakie czynniki determinują tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?

H2.1.2.1. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test t Studenta (w przypadku zmiennych, które miały rozkład normalny w badanych grupach) lub test U Manna-Whitneya

(w przypadku zmiennych, które nie miały rozkładu normalnego w badanych grupach). Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabelach 29 i 30.

Tabela 29

Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczali przemocy seksualnej (n=26)*		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczali przemocy seksualnej (n=67)*		t	df	p	Wielkość efektu d	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD						
Wynik ogólny	4,2	1,7	3,4	1,2	-2,55	91	0,012	-0,55	T>N	
Dorośli	4,2	1,8	3,4	1,1	-2,66	91	0,009	-0,75	T>N	
Dzieci	4,2	1,6	3,5	1,3	-2,37	91	0,020	-0,50	T>N	
Płeć żeńska	4,1	1,7	3,4	1,2	-2,05	91	0,043	-0,45	T>N	
Płeć męska	4,4	1,8	3,4	1,2	-2,98	91	0,004	-0,63	T>N	
D	Smutek	3,7	2,0	3,1	1,3	-1,51	91	0,134	0,00	-
O	Zaskoczenie	3,9	2,2	2,8	1,2	-2,70	91	0,008	-0,58	T>N
R	Gniew	4,6	2,4	3,4	1,4	-2,65	91	0,010	-0,61	T>N
O	Strach	4,4	1,8	3,5	1,3	-2,51	91	0,014	-0,57	T>N
Ś	Obrzydzenie	4,1	1,8	2,9	1,0	-2,10	91	0,039	-0,82	T>N
L										
I										
D	Smutek	4,1	1,8	3,4	1,6	-2,02	91	0,046	-0,41	T>N
Z	Zaskoczenie	3,3	1,5	2,6	1,3	-2,50	91	0,014	-0,50	T>N
I	Gniew	4,2	1,6	3,5	1,8	-1,99	91	0,049	-0,41	T>N
E	Strach	4,7	2,9	3,5	1,3	-2,50	91	0,014	-0,53	T>N
C	Szczęście	3,4	1,2	3,1	1,2	-1,34	91	0,184	0,00	T>N
I	Obrzydzenie	4,4	2,0	3,5	1,5	-2,37	91	0,020	-0,51	T>N

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 3 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy seksualnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

** Podane wartości średnie (M) podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 30*Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya*

Zmienna		Grupa		Z	p	Charakter różnic		
		mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=26)*					mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=67)*	
		M	SD				M	SD
Dorośli	Szczęście	3,26	0,169	2,86	0,149	0,779 0,436	-	

*w całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 3 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy seksualnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

** Podane wartości średnie (M) podane są w oryginalnej jednostce przed transformacją.

Źródło: opracowanie własne.

Potwierdzono związek między doświadczeniem przemocy seksualnej w dzieciństwie, a wolniejszym tempem rozpoznawania emocji. Związek ten okazał się istotny w odniesieniu do prawie wszystkich zmiennych (wyjątkiem było rozpoznawanie emocji szczęścia u dorosłych i emocji smutku u dzieci).

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy seksualnej, jaka była obecna podczas wykorzystania, a tempem rozpoznawania emocji. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabeli 31 i tabeli 32.

Tabela 31*Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie*

Zmienna	Natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie	
	r	p
Wynik ogólny	0,267	0,188
Dzieci	0,304	0,131
Płeć żeńska	0,287	0,155
Płeć męska	0,244	0,230

Zmienna		Natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie	
		<i>r</i>	<i>p</i>
D	Smutek	0,254	0,211
O	Zaskoczenie	0,236	0,246
R	Gniew	0,091	0,660
O	Strach	0,108	0,599
Ś	Szczęście	0,208	0,308
L	Obrzydzenie	0,186	0,362
I			
D	Smutek	0,271	0,180
Z	Zaskoczenie	0,410	0,038
I	Gniew	0,371	0,062
E	Strach	0,234	0,251
C	Szczęście	0,207	0,309
I	Obrzydzenie	0,187	0,359

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 32

Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie – test Spearmana

Zmienna (tempo)	Natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
Dorośli	0,333	0,097

Źródło: opracowanie własne.

W grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie potwierdzono związek między inwazyjnością czynu, a tempem rozpoznawania emocji tylko w przypadku emocji zaskoczenia prezentowanej przez dzieci – z większą inwazyjnością czynu związane jest wolniejsze tempo rozpoznawania tej emocji. Nie potwierdzono związku z resztą zmiennych.

H2.1.2.2. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test t Studenta lub test U Manna-Whitneya (w przypadku zmiennych, które nie miały rozkładu normalnego w badanych grupach). Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabelach 33 i 34.

Tabela 33

Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczali przemocy emocjonalnej <i>n=62*</i>		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczali przemocy emocjonalnej <i>n=27*</i>		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Charakter różnic	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>					
	Wynik ogólny	3,7	1,3	3,5					1,6
Dorośli	3,6	1,2	3,5	1,8	-0,76	87	0,451	-	
Dzieci	3,7	1,4	3,4	1,5	-1,03	87	0,306	-	
Płeć żeńska	3,6	1,3	3,5	1,5	-0,50	87	0,617	-	
Płeć męska	3,7	1,3	3,5	1,8	-1,24	87	0,206	-	
D	Smutek	3,2	1,2	3,3	2,2	-0,67	87	0,507	-
O	Zaskoczenie	3,0	1,5	3,2	1,8	0,23	87	0,818	-
R	Gniew	3,7	1,7	3,6	1,9	-0,32	87	0,750	-
O	Strach	3,8	1,4	3,5	1,8	-1,18	87	0,243	-
Ś	Obrzydzenie	3,7	1,6	3,3	1,9	-1,41	87	0,162	-
L									
I									
D	Smutek	3,6	1,7	3,3	1,5	-0,65	87	0,521	-
Z	Zaskoczenie	2,9	1,5	2,6	1,0	-0,87	87	0,387	-
I	Gniew	3,8	1,7	3,2	1,5	-1,65	87	0,103	-
E	Szczęście	3,1	1,2	3,1	1,3	0,05	87	0,963	-
C	Obrzydzenie	3,9	1,8	3,3	1,5	-1,76	87	0,082	-
I									

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 7 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 34

Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya

Zmienna		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczali przemocy emocjonalnej <i>n=62*</i>		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczali przemocy emocjonalnej <i>n=27*</i>		<i>Z</i>	<i>p</i>	Charakter różnic
		<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
		Dorośli	Szczęście	3,1	1,2			
Dzieci	Strach	3,8	1,4	3,6	2,5	1,70	0,090	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 7 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związków między występowaniem doświadczenia przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a wolniejszym rozpoznawaniem emocji – w przypadku wszystkich zmiennych związek okazał się nieistotny.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy emocjonalnej a tempem rozpoznawania emocji. Wyniki zaprezentowano w tabelach 35 i 36.

Tabela 35

Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie

Zmienna		Natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	
		<i>r</i>	<i>p</i>
Wynik ogólny		-0,09	0,467
Dzieci		-0,11	0,413
Płeć żeńska		-0,10	0,423
Płeć męska		-0,08	0,523
D	Smutek	-0,08	0,525
O	Zaskoczenie	-0,03	0,820
R	Gniew	-0,04	0,781
O	Strach	-0,10	0,464
Ś	Szczęście	-0,13	0,303
L	Obrzydzenie	-0,12	0,352
I			
D	Smutek	-0,11	0,421
Z	Zaskoczenie	-0,18	0,174
I	Gniew	-0,08	0,514
E	Strach	-0,14	0,292
C	Szczęście	-0,09	0,512
I	Obrzydzenie	-0,10	0,425

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 36

Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie – test Spearmana

Zmienna	Natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
Dorośli	-0,096	0,457

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między badanymi zmiennymi.

H2.1.2.3. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test t Studenta lub test U Manna-Whitneya (w przypadku zmiennych, które nie miały rozkładu normalnego w badanych grupach). Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawiono w tabelach 37 i 38.

Tabela 37

Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test t Studenta

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczali przemocy fizycznej <i>n=54*</i>		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczali przemocy fizycznej <i>n=38*</i>		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Wielkość efektu <i>d</i>	Charakter różnic	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>						
Wynik ogólny	3,7	1,4	3,5	1,30	-0,93	90	0,356	-	-	
Dorośli	3,7	1,9	3,4	1,27	-1,22	90	0,224	-	-	
Dzieci	3,7	1,4	3,6	3,56	-0,65	90	0,520	-	-	
Płeć żeńska	3,6	1,4	3,5	1,31	-0,63	90	0,531	-	-	
Płeć męska	3,8	1,5	3,5	1,35	-1,24	90	0,220	-	-	
D	Smutek	3,4	1,6	3,1	1,45	-1,19	90	0,237	-	-
O	Zaskoczenie	3,1	1,5	3,0	1,80	-0,89	90	0,375	-	-
R	Strach	3,8	1,5	3,6	1,54	-0,85	90	0,399	-	-
O	Obrzydzenie	3,8	1,8	3,4	1,45	-1,13	90	0,184	-	-
Ś										
L										
I										
D	Smutek	3,5	1,7	3,5	1,58	0,02	90	0,981	-	-
Z	Zaskoczenie	2,7	1,0	2,9	1,70	0,47	90	0,643	-	-
I	Gniew	4,0	1,8	3,2	1,44	-2,26	90	0,027	-0,49	T>N
E	Strach	3,9	2,1	3,8	1,83	-0,41	90	0,681	-	-
C	Szczęście	3,1	1,1	3,1	1,28	-0,09	90	0,926	-	-
I	Obrzydzenie	3,8	1,7	3,7	1,79	-0,66	90	0,511	-	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 4 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy fizycznej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 38*Różnice międzygrupowe w zakresie tempa rozpoznawania emocji – test U Manna-Whitneya*

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy fizycznej n=54*	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy fizycznej n=38*	Z	p	Charakter różnic			
						M	SD	M
Dorośli	Gniew	3,8	1,9	3,5	1,7	1,16	0,247	-
	Szczęście	3,0	1,4	2,9	1,0	-0,09	0,930	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 4 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy fizycznej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z dalszych analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Doświadczenie przemocy fizycznej w dzieciństwie okazało się istotnie związane tylko z wolniejszym rozpoznawaniem emocji gniewu u dzieci. W przypadku pozostałych zmiennych związek okazał się nieistotny.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczali przemocy fizycznej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy fizycznej, a tempem rozpoznawania emocji. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowano w tabelach 39 i 40.

Tabela 39*Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie*

Zmienna	Natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie		
	r	p	
Wynik ogólny	0,05	0,701	
Dzieci	0,11	0,443	
Płeć żeńska	0,03	0,810	
Płeć męska	0,07	0,598	
D	Smutek	-0,06	0,643
O	Zaskoczenie	-0,07	0,625
R	Gniew	0,01	0,966
O	Strach	-0,04	0,767
Ś	Szczęście	-0,03	0,824
L	Obrzydzenie	0,11	0,449
I			

Zmienna	Natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie		
	<i>r</i>	<i>p</i>	
D	Smutek	0,12	0,373
Z	Zaskoczenie	0,03	0,837
I	Gniew	0,12	0,401
E	Strach	0,03	0,809
C	Szczęście	0,06	0,672
I	Obrzydzenie	0,12	0,408

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 40

Tempo rozpoznawania emocji a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie – test Spearmana

Zmienna	Natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
Dorośli	0,09	0,523

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związków między badanymi zmiennymi.

Problem 2.2. Czy trafność i tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka są związane z cechami popełnionych przez nich czynów?

Problem 2.2.1. Czy trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popełnionych przez nich czynów?

H2.2.1.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy wykorzystano test H Kruskala-Wallisa z testem post hoc Dunna. Wyniki przeprowadzonych analiz przedstawiono w tabeli 41.

Tabela 41

Trafność rozpoznawania emocji a płeć ofiar

Zmienna	SWSD (N=33)			Statystyka testu różnic <i>H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Wielkość efektu ϵ^2	Charakter różnic	
	Dz	Ch	Ch i Dz						
Wynik ogólny	43,1	37,3	40,8	1,19	2	0,552	0,04	-	
Dorośli	22,3	19,9	21,5	0,47	2	0,792	0,02	-	
Dzieci	20,8	17,4	19,3	1,37	2	0,504	0,04	-	
Płeć żeńska	22,8	19,1	21,5	1,33	2	0,515	0,04	-	
Płeć męska	20,3	18,1	19,3	0,41	2	0,815	0,01	-	
D O R O Ś L I	Smutek	3,9	2,5	2,8	5,87	2	0,053	0,18	-
	Zaskoczenie	5,1	4,4	6,0	5,70	2	0,058	0,18	-
	Gniew	3,2	3,1	3,5	0,08	2	0,963	0,00	-
	Strach	1,4	1,8	1,3	0,92	2	0,630	0,03	-
	Szczęście	5,3	4,8	5,3	1,26	2	0,532	0,04	-
	Obrzydzenie	3,3	3,4	2,8	0,56	2	0,757	0,02	-
D Z I E C I	Smutek	3,8	1,9	1,8	10,89	2	0,004	0,34	Dz>Ch, Dz>Dz i Ch
	Zaskoczenie	4,6	3,8	4,8	1,52	2	0,468	0,05	-
	Gniew	3,1	0,0	3,8	2,73	2	0,256	0,09	-
	Strach	1,2	1,6	0,8	1,36	2	0,508	0,04	-
	Szczęście	5,0	5,0	5,8	2,58	2	0,276	0,08	-
Obrzydzenie	3,1	2,9	2,5	0,42	2	0,810	0,01	-	

Zródło: opracowanie własne.

Analiza zgromadzonych danych potwierdziła związek między trafnością rozpoznawania smutku a płcią ofiar. Mężczyźni, którzy z większą trafnością rozpoznawali smutek prezentowany przez dzieci częściej na ofiary wybierali dziewczynki niż chłopców lub dzieci obu płci.

H2.2.1.2. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 42 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 42*Trafność rozpoznawania emocji a liczba ofiar*

Zmienna	1 ofiara n=10		> 1 ofiara n=23		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	38,9	13,7	42,5	11,7	0,80	0,428	-	
Dorośli	20,2	7,1	22,2	6,2	0,96	0,343	-	
Dzieci	18,7	7,1	20,3	5,8	0,65	0,524	-	
Płeć żeńska	20,5	7,3	22,3	6,5	0,96	0,343	-	
Płeć męska	18,4	6,9	20,2	5,7	0,85	0,406	-	
D	Smutek	3,6	1,4	3,4	1,6	-0,44	0,686	-
O	Zaskoczenie	4,3	1,8	5,4	1,3	1,84	0,105	-
R	Gniew	2,8	1,8	3,4	1,6	0,99	0,343	-
O	Strach	1,6	1,7	1,4	1,2	0,02	1,000	-
Ś	Szczęście	5,1	1,6	5,2	1,4	-0,07	0,954	-
L	Obrzydzenie	2,8	1,6	3,5	2,0	0,66	0,576	-
I	Smutek	3,4	1,6	2,9	1,7	-0,82	0,428	-
D	Zaskoczenie	4,0	1,4	4,6	1,2	1,41	0,305	-
Z	Gniew	2,3	1,6	3,3	1,5	1,70	0,096	-
I	Strach	1,4	1,8	1,2	1,2	0,08	0,954	-
E	Szczęście	4,9	1,6	5,2	1,3	0,32	0,773	-
C	Obrzydzenie	2,7	1,4	3,1	2,0	0,70	0,499	-
I								

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic między sprawcami którzy wykorzystali jedno dziecko a sprawcami którzy wykorzystali więcej dzieci pod względem trafności rozpoznawania emocji.

H2.2.1.3. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 43 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 43*Trafność rozpoznawania emocji a wiek ofiar*

Zmienna	<11 lat n=22		>11 lat n=11		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
Wynik ogólny	40,8	11,9	42,5	14,0	0,59	0,562	-
Dorośli	21,0	6,2	22,5	7,5	0,96	0,345	-

Zmienna	<11 lat n=22		>11 lat n=11		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
Dzieci	19,8	8,1	20,0	6,9	0,14	0,889	-	
Płeć żeńska	21,6	6,2	22,1	8,3	0,31	0,764	-	
Płeć męska	19,2	6,3	20,4	6,1	0,45	0,675	-	
D	Smutek	3,2	1,6	3,9	1,1	1,19	0,251	-
O	Zaskoczenie	5,0	1,6	5,1	1,5	0,23	0,857	-
R	Gniew	3,1	1,5	3,3	1,8	0,59	0,589	-
O	Strach	1,5	1,1	1,5	2,0	-0,78	0,458	-
Ś	Szczęście	5,2	1,3	5,1	1,7	0,48	0,675	-
L	Obrzydzenie	3,1	2,0	3,6	1,7	0,60	0,562	-
I								
D	Smutek	3,1	1,5	3,2	1,9	0,08	0,952	-
Z	Zaskoczenie	4,4	1,3	4,4	1,4	0,32	0,826	-
I	Gniew	3,1	1,5	2,8	1,8	-0,50	0,646	-
E	Strach	1,2	1,2	1,3	1,9	-0,64	0,562	-
C	Szczęście	5,3	1,4	4,6	1,4	-1,93	0,077	-
I	Obrzydzenie	2,8	2,0	3,7	1,3	1,32	0,204	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic między sprawcami którzy wykorzystali dziecko młodsze niż 11 lat, a sprawcami którzy wykorzystali dziecko starsze niż 11 lat pod kątem trafności rozpoznawania emocji.

H2.2.1.4. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 44 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 44

Trafność rozpoznawania emocji a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą

Zmienna	Wewnątrzrodzinne n=19		Pozarodzinne n=14		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	42,2	14,0	40,8	11,1	0,46	0,653	-	-
Dorośli	22,4	7,7	21,0	5,5	1,04	0,304	-	-
Dzieci	19,8	6,6	19,8	6,0	0,07	0,957	-	-
Płeć żeńska	22,1	7,4	21,5	6,3	0,42	0,679	-	-
Płeć męska	20,1	6,9	19,3	5,6	0,57	0,577	-	-

Zmienna	Wewnątrzrodzinne		Pozarodzinne		Z	p	Wielkość efektu	Charakter różnic	
	n=19		n=14						
	M	SD	M	SD					r _g
D	Smutek	3,5	1,7	3,4	1,4	0,43	0,679	-	-
O	Zaskoczenie	5,4	1,7	4,8	1,5	1,79	0,114	-	-
R	Gniew	3,4	1,5	3,1	1,8	0,64	0,553	-	-
O	Strach	1,1	1,3	1,7	1,3	-1,72	0,05	0,46	pozarodzinne> wewnątrzrodzinne
Ś	Szczęście	5,1	1,7	5,2	1,2	0,37	0,760	-	-
L	Obrzydzenie	3,9	2,1	2,8	1,6	1,77	0,084	-	-
D	Smutek	3,1	1,7	3,1	1,6	0,17	0,872	-	-
Z	Zaskoczenie	4,6	1,3	4,3	1,2	1,09	0,418	-	-
I	Gniew	3,0	1,6	3,0	1,6	0,02	1,00	-	-
E	Strach	0,7	1,1	1,6	1,5	-2,04	0,05	0,60	pozarodzinne> wewnątrzrodzinne
C	Szczęście	4,9	1,5	5,2	1,3	-0,83	0,461	-	-
I	Obrzydzenie	3,5	1,9	2,6	1,7	1,403	0,174	-	-

Zródło: opracowanie własne.

Wykazano różnice między sprawcami kazirodczymi a niekazirodczymi pod względem trafności rozpoznawania emocji strachu – mężczyźni, którzy z mniejszą trafnością rozpoznawali emocję strachu częściej wykorzystywali dzieci w obrębie własnej rodziny.

H2.2.1.5. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 45 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 45

Trafność rozpoznawania emocji a krotność czynu

Zmienna	Jednokrotny		Wielokrotny		Z	p	Wielkość efektu	Charakter różnic	
	n=9		n=24						
	M	SD	M	SD					r _g
Wynik ogólny	37,3	13,1	42,9	11,8	1,24	0,222	-	-	
Dorośli	19,0	6,0	22,6	6,5	1,91	0,059	-	-	
Dzieci	18,3	7,5	20,3	5,7	0,61	0,564	-	-	
Płeć żeńska	19,9	7,9	22,5	6,2	1,16	0,254	-	-	
Płeć męska	17,4	6,1	20,5	6,0	1,50	0,142	-	-	
D	Smutek	3,3	1,3	3,5	1,6	0,31	0,766	-	-
O	Zaskoczenie	4,1	1,6	5,4	1,4	3,07	0,005	0,93	wielokrotny> jednokrotny
R	Gniew	2,4	1,4	3,5	1,6	1,79	0,086	-	-
O	Strach	1,9	1,6	1,3	1,2	-0,93	0,392	-	-
Ś	Szczęście	5,1	1,6	5,2	1,4	-0,02	0,984	-	-

Zmienna	Jednokrotny		Wielokrotny		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic	
	n=9		n=24						
	M	SD	M	SD					
I	Obrzydzenie	2,1	1,4	3,7	1,8	2,31	0,023	0,89	wielokrotny> jednokrotny
	Smutek	3,7	1,6	2,8	1,6	-1,32	0,207	-	-
D	Zaskoczenie	3,8	1,6	4,6	1,1	1,78	0,193	-	-
Z	Gniew	2,6	1,5	3,2	1,6	1,07	0,309	-	-
I	Strach	1,7	1,8	1,1	1,3	-0,80	0,462	-	-
E	Szczęście	4,7	1,6	5,3	1,3	1,30	0,238	-	-
C									
I	Obrzydzenie	2,0	1,3	3,4	1,9	1,99	0,049	0,74	wielokrotny> jednokrotny

Źródło: opracowanie własne.

Wykazano różnice między sprawcami, którzy jednokrotnie wykorzystali dziecko, a sprawcami którzy dopuścili się wielokrotnych wykorzystania, pod względem trafności rozpoznawania emocji – sprawcy, którzy cechowali się mniejszą trafnością dopuszczali się wykorzystania jednokrotnych.

H2.2.1.6. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 46 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 46

Trafność rozpoznawania emocji a planowanie czynu

Zmienna	Zaplanowany		Niezaplanowany		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic	
	n=22		n=11						
	M	SD	M	SD					
Wynik ogólny	43,8	11,5	36,6	12,8	1,79	0,076	-	-	
Dorośli	23,1	6,2	18,7	6,2	2,34	0,019	-0,71	zaplanowany> niezaplanowany	
Dzieci	20,7	5,6	17,9	7,0	1,21	0,233	-	-	
Płeć żeńska	22,7	6,1	19,8	7,5	0,00	0,218	-	-	
Płeć męska	21,1	5,7	16,8	6,1	2,13	0,032	-0,71	zaplanowany> niezaplanowany	
D	Smutek	3,7	1,5	2,9	1,3	1,55	0,133	-	-
O	Zaskoczenie	5,4	1,3	4,4	1,8	2,05	0,069	-	-
R	Gniew	3,4	1,5	2,8	1,9	0,79	0,462	-	-
O	Strach	1,4	1,2	1,6	1,6	0,12	0,925	-	-
Ś	Szczęście	5,4	1,3	4,8	1,5	1,31	0,248	-	-

	Zmienna	Zaplanowany		Niezaplanowany		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
		n=22		n=11					
		M	SD	M	SD				
L I	Obrzydzenie	3,8	1,9	2,3	1,3	2,42	0,017	-1,15	zaplanowany> niezaplanowany
D Z I	Smutek	3,0	1,7	3,2	1,5	-0,33	0,749	-	
	Zaskoczenie	4,7	1,1	3,7	1,4	2,77	0,036	-0,71	zaplanowany> niezaplanowany
E C I	Gniew	3,2	1,5	2,6	1,7	1,15	0,264	-	-
	Strach	1,2	1,2	1,3	1,8	0,48	0,665	-	-
	Szczęście	5,2	1,3	4,8	1,5	1,08	0,336	-	-
	Obrzydzenie	3,3	1,9	2,4	1,6	1,43	0,166	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Wykazano różnice między sprawcami, którzy planowali i nie planowali przestępstwa pod kątem trafności rozpoznawania emocji prezentowanych przez dorosłych, mężczyzn, emocji zaskoczenia i obrzydzenia. Sprawcy, którzy z mniejszą trafnością rozpoznają emocje rzadziej planują czyn przestępczy.

H2.2.1.7. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.

W celu określenia, czy istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji a inwazyjnością czynu zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 47 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.1.8. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.

W celu określenia, czy istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji a natężeniem przemocy fizycznej podczas trwania czynu zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 47 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Potwierdzono związek między trafnością rozpoznawania emocji prezentowanych przez dzieci a natężeniem przemocy fizycznej, jaką stosował sprawca podczas wykorzystania.

Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że obserwuje się związek między mniejszą trafnością w rozpoznawaniu emocji i stosowaniem przez sprawcę przemocy fizycznej o większym natężeniu wobec ofiary.

H2.2.1.9. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.

W celu określenia, czy istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji a natężeniem przemocy emocjonalnej podczas trwania czynu zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 47 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

Tabela 47

Trafność rozpoznawania emocji a poziom przemocy

Zmienna	Inwazyjność czynu		Przemoc fizyczna		Przemoc emocjonalna	
	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>
Wynik ogólny	-0,21	0,232	-0,32	0,068	-0,21	0,263
Dorośli	-0,08	0,649	-0,28	0,114	-0,16	0,382
Dzieci	-0,25	0,160	-0,36	0,040	-0,23	0,210
Płeć żeńska	-0,26	0,141	-0,28	0,121	-0,16	0,396
Płeć męska	-0,08	0,678	-0,30	0,096	-0,16	0,391
D Smutek	-0,25	0,164	-0,23	0,200	0,08	0,675
O Zaskoczenie	0,20	0,262	-0,16	0,375	0,12	0,537
R Gniew	-0,12	0,521	-0,08	0,679	-0,02	0,937
O Strach	-0,21	0,239	-0,26	0,152	-0,26	0,155
Ś Szczęście	0,00	0,997	-0,15	0,404	-0,06	0,749
L Obrzydzenie	0,15	0,414	-0,24	0,177	-0,24	0,192
D Smutek	-0,14	0,453	-0,09	0,603	-0,08	0,617
Z Zaskoczenie	-0,02	0,902	-0,31	0,082	-0,06	0,736
I Gniew	-0,14	0,444	-0,32	0,066	-0,04	0,836
E Strach	-0,20	0,262	-0,22	0,230	-0,10	0,592
C Szczęście	-0,13	0,479	-0,41	0,017	0,00	0,993
I Obrzydzenie	0,07	0,705	-0,07	0,694	-0,27	0,149

Źródło: opracowanie własne.

Problem 2.2.2. Czy tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związane z cechami popełnionych przez nich czynów?

H2.2.2.1. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy wykorzystano test H Kruskala-Wallisa z testem post hoc Dunna. Tabela 48 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 48

Tempo rozpoznawania emocji a płeć ofiar

Zmienna (tempo)	SWSD (N=33)			Statystyka testu różnic	df	p	Charakter różnic
	Dz	Ch	Ch i Dz	H			
Wynik ogólny	4,65	5,06	3,85	3,688	2	0,158	-
Dorośli	4,63	4,95	3,67	3,018	2	0,221	-
Dzieci	4,68	5,18	4,04	3,252	2	0,197	-
Płeć żeńska	4,55	4,77	3,80	2,921	2	0,232	-
Płeć męska	4,77	5,36	3,89	4,174	2	0,124	-
D Smutek	4,35	4,83	3,84	2,575	2	0,276	-
O Zaskoczenie	4,30	4,55	2,69	5,124	2	0,077	-
R Gniew	4,90	5,29	3,52	2,804	2	0,246	-
O Strach	4,72	5,33	4,14	2,624	2	0,269	-
Ś Szczęście	3,68	3,51	2,74	3,365	2	0,186	-
L Obrzydzenie	4,50	5,51	3,65	5,657	2	0,059	-
D Smutek	4,29	5,86	4,57	3,161	2	0,206	-
Z Zaskoczenie	3,27	4,01	2,84	4,526	2	0,104	-
I Gniew	5,06	5,41	4,41	1,149	2	0,563	-
E Strach	5,17	5,55	4,52	2,498	2	0,287	-
C Szczęście	3,77	3,80	2,86	3,840	2	0,147	-
I Obrzydzenie	4,96	5,37	3,52	4,006	2	0,135	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 49 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 49

Tempo rozpoznawania emocji a liczba ofiar

Zmienna	1 ofiara		>1 ofiara		Z	p	Charakter różnic
	n=10		n=23				
	M	SD	M	SD			
Wynik ogólny	4,7	2,2	4,6	1,1	0,8	0,451	-
Dorośli	4,8	2,5	4,5	1,1	0,4	0,743	-
Dzieci	4,6	1,9	4,8	1,2	1,0	0,343	-
Płeć żeńska	4,6	2,0	4,5	1,1	0,2	0,862	-
Płeć męska	4,8	2,5	4,8	1,2	1,0	0,324	-
D Smutek	4,7	2,7	4,3	1,4	0,0	0,969	-
O Zaskoczenie	4,3	2,2	4,1	2,0	-0,1	0,95	-
R Gniew	4,9	2,8	4,8	1,9	0,2	0,862	-
O Strach	4,5	2,2	4,9	1,5	1,3	0,221	-
Ś Szczęście	4,2	2,5	3,2	0,8	-1,2	0,287	-
L Obrzydzenie	4,8	2,4	4,6	1,5	0,3	0,773	-
D Smutek	4,5	2,1	4,8	1,6	0,9	0,363	-
Z Zaskoczenie	3,3	1,2	3,5	1,4	0,1	0,95	-
I Gniew	5,2	1,8	5,0	1,8	-0,6	0,58	-
E Strach	5,1	3,6	5,2	1,9	0,2	0,19	-
C Szczęście	3,7	1,4	3,7	1,0	0,5	0,63	-
I Obrzydzenie	4,6	2,1	5,0	2,1	0,4	0,74	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.3. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya ponieważ zmienne nie miały rozkładu normalnego w badanych grupach. Tabela 50 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 50

Tempo rozpoznawania emocji a wiek ofiar

Zmienna	<11 lat		>11 lat		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
	n=22		n=11					
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	4,3	1,0	5,5	2,1	1,6	0,120	-	-
Dorośli	4,3	1,0	5,4	2,4	1,4	0,160	-	-
Dzieci	4,4	1,1	5,5	1,9	1,6	0,129	-	-

Zmienna	<11 lat n=22		>11 lat n=11		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
	M	SD	M	SD				
Płeć żeńska	4,1	0,9	5,4	2,0	1,9	0,056	-	-
Płeć męska	4,5	1,2	5,5	2,3	1,3	0,204	-	-
D Smutek	4,0	1,3	5,3	2,7	1,3	0,219	-	-
O Zaskoczenie	3,6	1,3	5,4	2,9	1,8	0,077	-	-
R Gniew	4,6	1,9	5,6	2,6	1,1	0,269	-	-
O Strach	4,7	1,3	5,1	2,5	0,1	0,920	-	-
Ś Szczęście	3,2	0,7	4,2	2,5	1,2	0,251	-	-
L Obrzydzenie	4,1	1,1	5,8	2,5	2,1	0,039	0,68	mniej niż 11 lat < więcej niż 11 lat
I Smutek	4,7	1,9	4,6	1,3	0,2	0,830	-	-
Z Zaskoczenie	3,3	1,1	3,7	1,8	0,0	0,970	-	-
I Gniew	4,8	1,5	5,7	2,2	1,2	0,235	-	-
E Strach	4,7	1,3	6,4	4,0	0,9	0,411	-	-
C Szczęście	3,5	1,0	4,1	1,4	1,2	0,251	-	-
I Obrzydzenie	4,5	1,6	5,8	2,8	1,3	0,204	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Częściowo potwierdzono związek między szybszym tempem rozpoznawania obrzydzenia u dorosłych a wykorzystywaniem młodszych dzieci. Sprawcy, którzy wykorzystali seksualnie ofiary, które miały mniej niż 11 lat istotnie szybciej rozpoznawali emocję obrzydzenia prezentowaną przez osoby dorosłe niż sprawcy, którzy wykorzystali starsze dzieci.

H2.2.2.4. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 51 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 51

Tempo rozpoznawania emocji a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą

Zmienna	Wewnątrzrodzinne n=14		Pozarodzinne n=19		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
Wynik ogólny	4,8	1,2	4,5	1,7	0,87	0,397	-
Dorośli	4,8	1,1	4,5	1,9	1,17	0,255	-
Dzieci	4,9	1,3	4,6	1,5	0,62	0,553	-

Zmienna	Wewnątrzrodzinne <i>n</i> =14		Pozarodzinne <i>n</i> =19		<i>Z</i>	<i>p</i>	Charakter różnic	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>				
Płeć żeńska	4,7	1,3	4,4	1,5	1,17	0,255	-	
Płeć męska	4,9	1,2	4,7	1,9	0,98	0,339	-	
D O R O Ś L I	Smutek	4,5	1,6	4,3	2,1	0,87	0,397	-
	Zaskoczenie	4,5	2,1	3,9	2,0	1,57	0,123	-
	Gniew	5,2	2,0	4,6	2,3	1,09	0,287	-
	Strach	5,2	1,4	4,5	1,9	1,42	0,163	-
	Szczęście	3,3	0,9	3,7	1,9	0,11	0,913	-
	Obrzydzenie	4,6	1,2	4,7	2,1	0,47	0,653	-
D Z I E C I	Smutek	4,5	1,3	4,8	2,0	-0,18	0,872	-
	Zaskoczenie	3,7	1,6	3,2	1,1	0,77	0,461	-
	Gniew	5,6	1,5	4,7	1,9	1,68	0,098	-
	Strach	5,3	2,2	5,1	2,8	0,87	0,397	-
	Szczęście	3,8	1,2	3,6	1,1	0,80	0,439	-
	Obrzydzenie	5,1	2,2	4,7	2,0	0,58	0,577	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.5. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 52 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 52

Tempo rozpoznawania emocji a krotność czynu

Zmienna	Jednokrotny <i>n</i> =9		Wielokrotny <i>n</i> =24		<i>Z</i>	<i>p</i>	Charakter różnic	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>				
Wynik ogólny	4,9	2,3	4,6	1,1	0,32	0,766	-	
Dorośli	4,9	2,6	4,5	1,1	0,77	0,442	-	
Dzieci	4,9	2,0	4,7	1,2	0,04	0,968	-	
Płeć żeńska	4,6	2,0	4,5	1,2	0,61	0,564	-	
Płeć męska	5,2	2,5	4,7	1,2	0,12	0,921	-	
D O R O Ś L I	Smutek	4,7	2,8	4,3	1,4	0,16	0,890	-
	Zaskoczenie	4,3	2,4	4,1	1,9	0,16	0,890	-
	Gniew	5,0	2,9	4,8	1,9	0,53	0,619	-
	Strach	4,6	2,4	4,9	1,4	1,25	0,222	-
	Szczęście	4,3	2,6	3,2	0,8	-0,85	0,414	-
	Obrzydzenie	5,1	2,6	4,5	1,4	-0,24	0,827	-

Zmienna	Jednokrotny n=9		Wielokrotny n=24		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
D	Smutek	4,8	2,3	4,7	1,5	0,36	0,736	-
Z	Zaskoczenie	3,4	1,2	3,4	1,4	-0,12	0,921	-
I	Gniew	5,2	2,3	5,0	1,6	0,04	0,968	-
E	Strach	5,3	3,8	5,1	1,9	1,05	0,309	-
C	Szczęście	3,9	1,4	3,6	1,0	-0,53	0,619	-
I	Obrzydzenie	5,0	2,5	4,8	1,9	0,12	0,921	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.6. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 53 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 53

Tempo rozpoznawania emocji a planowanie czynu

Zmienna	Zaplanowany n=22		Niezaplanowany n=11		Z	p	Charakter różnic	
	M	SD	M	SD				
Wynik ogólny	4,6	0,9	4,8	2,3	0,76	0,462	-	
Dorośli	4,5	0,8	4,8	2,6	0,96	0,355	-	
Dzieci	4,7	1,0	4,8	2,1	0,36	0,665	-	
Płeć żeńska	4,4	0,8	4,7	2,2	0,88	0,396	-	
Płeć męska	4,7	1,0	5,0	2,5	0,73	0,486	-	
D	Smutek	4,3	1,5	4,6	2,5	0,04	0,970	-
O	Zaskoczenie	4,0	1,3	4,6	3,0	0,61	0,560	-
R	Gniew	4,8	1,5	4,8	3,1	1,34	0,191	-
O	Strach	4,8	1,3	4,8	2,4	0,73	0,486	-
Ś	Szczęście	3,2	0,5	4,1	2,5	-0,12	0,925	-
L								
I	Obrzydzenie	4,7	1,4	4,6	2,4	0,80	0,440	-
D	Smutek	4,6	1,6	4,9	2,1	-0,34	0,749	-
Z	Zaskoczenie	3,2	1,0	3,8	1,8	-0,69	0,510	-
I	Gniew	5,2	1,8	4,7	1,6	0,61	0,560	-
E	Strach	4,9	1,3	5,7	4,0	0,76	0,462	-
C	Szczęście	3,6	0,8	3,8	1,7	0,57	0,585	-
I	Obrzydzenie	4,9	1,7	4,8	2,8	0,92	0,375	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.7. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 54 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.8. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 54 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H2.2.2.9. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 54 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

Tabela 54

Tempo rozpoznawania emocji a poziom przemocy

Zmienna	Inwazyjność czynu		Przemoc fizyczna		Przemoc emocjonalna	
	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>
Wynik ogólny	0,11	0,530	-0,02	0,911	-0,13	0,471
Dorośli	0,05	0,786	-0,09	0,604	-0,13	0,500
Dzieci	0,17	0,353	0,05	0,772	-0,08	0,660
Płeć żeńska	0,11	0,554	-0,08	0,666	-0,10	0,603
Płeć męska	0,12	0,510	0,03	0,883	-0,12	0,523

Zmienna		Inwazyjność czynu		Przemoc fizyczna		Przemoc emocjonalna	
		<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>
D	Smutek	0,00	0,079	0,09	0,645	0,19	0,294
O	Zaskoczenie	0,24	0,186	-0,01	0,966	0,04	0,847
R	Gniew	0,00	0,992	-0,04	0,837	-0,09	0,617
O	Strach	-0,05	0,793	-0,01	0,944	-0,08	0,645
Ś	Szczęście	-0,07	0,688	-0,12	0,534	0,02	0,909
L	Obrzydzenie	0,12	0,521	-0,18	0,339	-0,06	0,723
D	Smutek	0,12	0,500	0,07	0,718	0,11	0,528
Z	Zaskoczenie	0,11	0,543	0,05	0,797	-0,01	0,950
I	Gniew	0,31	0,079	-0,09	0,647	0,01	0,957
E	Strach	0,07	0,703	-0,05	0,777	-0,02	0,932
C	Szczęście	-0,05	0,794	-0,16	0,382	-0,01	0,940
I	Obrzydzenie	-0,04	0,818	-0,11	0,561	-0,07	0,718

Źródło: opracowanie własne.

5.2.3. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 3.: Jaki jest udział emocjonalnej kongruencji z dziećmi w wykorzystaniu seksualnym dziecka – co ją kształtuje i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?

Problem 3.1. Jakie czynniki determinują emocjonalną kongruencję z dziećmi?

H3.1.1. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą seksualną.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 55 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 55

Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya

Zmienna	Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej (n=26)*		Grupa mężczyzn, którzy w dzieciństwie nie doświadczyli przemocy seksualnej (n=67)*		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
	EK - wynik ogólny	19,7	5,6	18,0			
ID	4,4	2,9	3,9	2,7	0,76	0,448	-
ZD	3,2	1,4	3,1	1,1	0,32	0,716	-
OD	3,7	1,3	3,8	1,4	-0,36	0,747	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 3 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy seksualnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic w poziomie emocjonalnej kongruencji z dziećmi między mężczyznami, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy seksualnej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy seksualnej, jaka była obecna podczas wykorzystania, a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Tabela 56 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 56

EK a natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie

Zmienna	Natężenie przemocy seksualnej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
EK - wynik ogólny	0,17	0,132
ID	0,93	0,394
ZD	0,05	0,675
OD	-0,03	0,754

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H3.1.2. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą emocjonalną.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 57 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 57

Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya

Zmienna	Doświadczenie przemocy emocjonalnej (n=62)*		Brak doświadczenia przemocy emocjonalnej (n=27)*		<i>Z</i>	<i>p</i>	Charakter różnic
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
	EK - wynik ogólny	18,4	6,2	18,8			
ID	3,9	2,8	4,4	2,8	-0,87	0,381	-
ZD	3,2	1,2	2,9	1,1	0,71	0,481	-

Zmienna	Doświadczenie przemocy emocjonalnej (n=62)*		Brak doświadczenia przemocy emocjonalnej (n=27)*		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
	OD	3,7	1,4	3,9			

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 7 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy emocjonalnej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic w poziomie emocjonalnej kongruencji z dziećmi między mężczyznami, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy emocjonalnej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy emocjonalnej, jaka była obecna podczas wykorzystania, a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Tabela 58 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 58

EK a natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.

Zmienna	Natężenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
EK - wynik ogólny	0,01	0,914
ID	-0,03	0,782
ZD	0,01	0,896
OD	-0,30	0,775

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H3.1.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą fizyczną.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 59 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 59*Różnice międzygrupowe w zakresie EK – test U Manna-Whitneya*

Zmienna	Doświadczenie przemocy fizycznej <i>n=54*</i>		Brak doświadczenia przemocy fizycznej <i>n=38*</i>		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
	EK - wynik ogólny	18,8	6,6	18,3			
ID	4,2	3,0	3,9	2,5	0,27	0,785	-
ZD	3,2	1,2	3,0	1,1	0,21	0,835	-
OD	3,7	1,5	3,9	1,3	-0,68	0,495	-

*W całym badaniu przebadano 96 mężczyzn, ale 4 z nich odmówiło udzielania odpowiedzi na pytania dotyczące doświadczania przemocy fizycznej w dzieciństwie i zostali wyłączeni z analiz.

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono różnic w poziomie emocjonalnej kongruencji z dziećmi między mężczyznami, którzy doświadczyli i nie doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie.

W kolejnym kroku postanowiono sprawdzić, czy w grupie mężczyzn, którzy doświadczyli przemocy fizycznej w dzieciństwie istnieje korelacja między inwazyjnością przemocy fizycznej, jaka była obecna podczas wykorzystania, a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Tabela 60 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 60*EK a natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie*

Zmienna	Natężenie przemocy fizycznej w dzieciństwie	
	<i>rho</i>	<i>p</i>
EK - wynik ogólny	0,10	0,351
ID	0,10	-,335
ZD	0,07	0,857
OD	-0,02	0,501

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

Problem 3.2. Czy emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popełnionych przez nich czynów?

H3.2.1. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a plcią ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy do porównań międzygrupowych wykorzystano test H Kruskalla-Wallisa wraz z testem post hoc Dunna. Tabela 61 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 61

EK a płeć ofiar

Zmienna	SWSD (N=33)			Statystyka testu różnic <i>H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	Charakter różnic
	Dz (n=21)	Ch (n=8)	Ch i Dz (n=4)				
EK - wynik ogólny	18,68	15,00	24,00	5,153	2	0,076	-
ID	4,26	2,25	6,00	4,328	2	0,115	-
ZD	3,29	2,43	4,25	2,914	2	0,121	-
OD	3,40	3,50	4,50	4,224	2	0,233	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie potwierdzono związków między zmiennymi.

H3.2.2. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a liczbą ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 62 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 62

EK a liczba ofiar

Zmienna	1 ofiara <i>n = 11</i>		>1 ofiara <i>n=22</i>		<i>Z</i>	<i>p</i>	Charakter różnic
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
	EK - wynik ogólny	19,8	7,0	18,0			
ID	5,1	2,9	3,5	2,9	-1,56	0,124	-
ZD	3,5	0,9	3,1	1,5	-0,75	0,483	-
OD	3,3	1,4	3,7	1,3	0,65	0,5350	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.3. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a wiekiem ofiar.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 63 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 63*EK a wiek ofiar*

Zmienna	<11 lat n = 22		>11 lat n=11		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
EK - wynik ogólny	18,0	6,8	19,7	4,3	1,13	0,265	-
ID	3,6	3,3	5,1	1,9	1,78	0,820	-
ZD	3,3	1,5	3,0	0,8	-0,79	0,458	-
OD	3,5	1,4	3,7	1,3	0,28	0,787	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.4. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 64 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 64*EK a rodzaj relacji między sprawcą a ofiarą*

Zmienna	Wewnątrzrodzinne n=19		Pozarodzinne n=14		Z	p	Charakter różnic
	M	SD	M	SD			
EK - wynik ogólny	18,8	5,1	18,4	6,9	0,38	0,711	-
ID	4,5	2,5	3,6	3,3	1,05	0,314	-
ZD	3,2	1,4	3,2	1,4	0,04	0,969	-
OD	3,9	1,4	3,3	1,3	1,16	0,270	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.5. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a krotnością czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 65 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 65*EK a krotność czynu*

Zmienna	Jednokrotny		Wielokrotny		Z	p	Charakter różnic
	n=9		n=24				
	M	SD	M	SD			
EK - wynik ogólny	20,6	7,2	17,8	5,7	-1,04	0,320	-
ID	4,5	3,6	3,8	2,8	-0,57	0,580	-
ZD	3,3	1,1	3,2	1,4	-0,45	0,681	-
OD	3,2	1,3	3,6	1,3	0,78	0,458	-

Źródło: opracowanie własne.

Nie stwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.6. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a planowaniem czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test U Manna-Whitneya. Tabela 66 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 66*EK a planowanie czynu*

Zmienna	Zaplano wany		Niezaplanowany		Z	p	Wielkość efektu r_g	Charakter różnic
	n=22		n=11					
	M	SD	M	SD				
EK - wynik ogólny	16,7	4,4	22,2	7,5	-2,01	0,044	0,73	Niezaplanowany > Zaplanowany
ID	3,3	2,2	5,4	3,8	-1,51	0,135	-	-
ZD	3,0	1,4	3,6	1,2	-1,22	0,238	-	-
OD	3,6	1,3	3,6	1,4	-0,04	0,969	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Potwierdzono związek między poziomem ogólnym emocjonalnej kongruencji z dziećmi, a obecnością zaplanowania czynu. Sprawcy, którzy mieli wyższy poziom kongruencji emocjonalnej rzadziej planowali i przygotowywali czyn przestępczy.

H3.2.7. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem inwazyjności czynu.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 67 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.8. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy fizycznej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 67 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

H3.2.9. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy emocjonalnej.

W celu weryfikacji hipotezy zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 67 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Nie potwierdzono związku między zmiennymi.

Tabela 67

EK a poziom przemocy

Zmienna	Inwazyjność czynu		Przemoc fizyczna		Przemoc emocjonalna	
	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>
EK - wynik ogólny	0,07	0,697	0,25	0,179	0,22	0,252
ID	0,00	0,991	0,18	0,321	0,03	0,862
ZD	-0,12	0,507	0,11	0,560	0,09	0,627
OD	0,13	0,485	-0,27	0,133	-0,21	0,250

Źródło: opracowanie własne.

5.2.4. Weryfikacja hipotez odnoszących się do Problemu 4.: Czy w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka istnieje związek między rozpoznawaniem stanów afektywnych a emocjonalną kongruencją z dziećmi?

H4.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.

W celu określenia, czy istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi a trafnością rozpoznawania emocji zastosowano test korelacji Spearmana, ponieważ zmienne nie miały rozkładu normalnego w badanych grupach. Tabela 68 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 68

Trafność rozpoznawania emocji a emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.

Zmienna	EK - wynik ogólny		ID		ZD		OD	
	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>
Wynik ogólny	-0,24	0,206	-0,10	0,603	-0,20	0,278	0,00	0,982
Dorośli	-0,19	0,319	-0,09	0,651	-0,21	0,245	0,11	0,559
Dzieci	-0,22	0,243	-0,12	0,527	-0,10	0,582	-0,03	0,891
Płeć żeńska	-0,23	0,223	-0,12	0,506	-0,13	0,490	-0,08	0,654
Płeć męska	-0,20	0,279	-0,08	0,669	-0,21	0,239	0,10	0,581
D Smutek	-0,09	0,641	-0,01	0,948	-0,17	0,355	-0,10	0,598
O Zaskoczenie	0,03	0,872	-0,04	0,840	0,05	0,787	0,18	0,338
R Gniew	0,07	0,715	0,06	0,740	-0,06	0,739	0,20	0,280
O Strach	-0,11	0,547	-0,14	0,449	0,10	0,606	-0,01	0,943
Ś Szczęście	-0,02	0,935	-0,02	0,930	-0,24	0,189	0,29	0,106
L Obrzydzenie	-0,25	0,189	0,02	0,901	-0,29	0,107	0,13	0,463
D Smutek	-0,14	0,462	-0,10	0,580	0,02	0,905	-0,31	0,084
Z Zaskoczenie	-0,03	0,889	0,03	0,870	-0,19	0,306	0,22	0,237
I Gniew	-0,19	0,312	-0,20	0,292	-0,03	0,861	0,06	0,754
E Strach	-0,20	0,297	-0,37	0,041	0,07	0,688	-0,04	0,834
C Szczęście	-0,37	0,046	-0,43	0,016	-0,15	0,408	0,04	0,814
I Obrzydzenie	-0,03	0,877	0,26	0,155	-0,20	0,272	0,08	0,654

Źródło: opracowanie własne.

Stwierdzono istotny związek między zmienną identyfikacja z dzieckiem, a rozpoznawanie strachu u dzieci, przy czym wyższemu poziomowi kongruencji towarzyszyła mniejsza trafność rozpoznawania emocji. Istotny okazał się także związek między wynikiem ogólnym i identyfikacją z dzieckiem a rozpoznawaniem szczęścia u dzieci – przy czym ponownie, wyższy poziom kongruencji towarzyszył niższej trafności.

H4.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.

W celu określenia, czy istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi a tempem rozpoznawania emocji zastosowano test korelacji Spearmana. Tabela 69 przedstawia wyniki przeprowadzonych analiz.

Tabela 69

Tempo rozpoznawania emocji a emocjonalna kongruencja z dziećmi

Zmienna	EK - wynik ogólny		ID		ZD		OD		
	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	<i>rho</i>	<i>p</i>	
Wynik ogólny	-0,12	0,539	0,03	0,883	-0,37	0,038	-0,03	0,884	
Dorośli	-0,11	0,557	0,03	0,869	-0,33	0,069	0,00	0,993	
Dzieci	-0,05	0,777	0,07	0,708	-0,35	0,050	-0,02	0,898	
Płeć żeńska	-0,12	0,528	0,03	0,855	-0,33	0,065	-0,03	0,877	
Płeć męska	-0,12	0,518	0,02	0,938	-0,35	0,050	-0,06	0,761	
D	Smutek	0,07	0,714	0,13	0,474	-0,38	0,033	0,18	0,326
O	Zaskoczenie	-0,06	0,766	-0,08	0,667	-0,22	0,222	0,00	0,997
R	Gniew	-0,14	0,449	0,09	0,647	-0,39	0,028	-0,14	0,454
O	Strach	-0,06	0,749	-0,09	0,625	0,01	0,971	0,04	0,820
Ś	Szczęście	0,07	0,725	0,07	0,705	-0,09	0,610	-0,11	0,558
L	Obrzydzenie	0,06	0,752	0,11	0,570	-0,28	0,118	0,09	0,643
D	Smutek	-0,12	0,539	-0,13	0,498	-0,24	0,193	0,03	0,865
Z	Zaskoczenie	-0,03	0,869	-0,09	0,622	-0,08	0,650	-0,06	0,746
I	Gniew	0,03	0,857	0,23	0,221	-0,25	0,163	0,01	0,976
E	Strach	0,07	0,705	0,03	0,877	-0,04	0,827	0,08	0,663
C	Szczęście	0,03	0,890	0,22	0,225	-0,43	0,015	0,03	0,855
I	Obrzydzenie	-0,23	0,229	0,03	0,855	-0,38	0,031	-0,29	0,102

Źródło: opracowanie własne.

Stwierdzono istotny związek między poziomem zatrażenia w dzieciństwie a tempem rozpoznawania emocji, przede wszystkim smutku i gniewu u dorosłych oraz szczęścia i obrzydzenia u dzieci, przy czym wyższy wynik w zakresie kongruencji był związany z szybszym rozpoznawaniem emocji.

5.3. Podsumowanie

Tabela 70 zawiera podsumowanie wyników weryfikacji postawionych hipotez.

Tabela 70*Podsumowanie weryfikacji hipotez*

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
Problem 1. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka wykazują specyficzne deficyty w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej, odróżniające ich od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych?		
Problem 1.1. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych trafnością i tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej?	H1.1.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych pod względem trafności w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	W całości potwierdzona
	H1.1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.	W całości potwierdzona
	H1.1.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.	W całości potwierdzona
	H1.1.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	W całości potwierdzona
	H1.1.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych pod względem tempa w zakresie rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	W całości potwierdzona
	H1.1.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.	W całości potwierdzona
	H1.1.7. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyznom niekaranych tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.	W całości potwierdzona

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
	H1.1.8. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	W całości potwierdzona
Problem 1.2. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii?	H1.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się od sprawców przestępstw przeciwko mieniu i mężczyzn niekaranych pod względem poziomu aleksytymii.	W całości odrzucona
Problem 1.3. Czy sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą w zakresie trafności i tempa rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?	H1.3.1. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.	W całości odrzucona
	H1.3.2. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.	W całości odrzucona
	H1.3.3. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą trafnością rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	Częściowo potwierdzona
	H1.3.4. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób w różnym wieku.	W całości odrzucona
	H1.3.5. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej osób różnej płci.	W całości potwierdzona
	H1.3.6. Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka różnią się między sobą tempem rozpoznawania różnych rodzajów stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej.	Częściowo potwierdzona
Problem 2. Jaki jest udział zdolności rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej w wykorzystaniu seksualnym dziecka – co kształtuje tę zdolność i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?		
Problem 2.1. Jakie czynniki determinują rozpoznawanie stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji		

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
mimicznej?		
Problem 2.1.1. Jakie czynniki determinują trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?	H2.1.1.1. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej w dzieciństwie.	Częściowo potwierdzona
	H2.1.1.2. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie.	W całości odrzucona
	H2.1.1.3. Trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej w dzieciństwie.	Częściowo potwierdzona
Problem 2.1.2. Jakie czynniki determinują tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej?	H2.1.2.1. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy seksualnej.	Częściowo potwierdzona
	H2.1.2.2. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy emocjonalnej.	W całości odrzucona
	H2.1.2.3. Tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej wiąże się z doświadczaniem przemocy fizycznej.	Częściowo potwierdzona
Problem 2.2. Czy trafność i tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka są związane z cechami popełnionych przez nich czynów?		
Problem 2.2.1. Czy trafność rozpoznawania stanów afektywnych innych na podstawie ekspresji mimicznej w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popełnionych przez nich czynów?	H2.2.1.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.	Częściowo potwierdzona
	H2.2.1.2. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.	W całości odrzucona
	H2.2.1.3. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.	W całości odrzucona
	H2.2.1.4. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.	Częściowo potwierdzona
	H2.2.1.5. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.	Częściowo potwierdzona

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
	H2.2.1.6. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.	Częściowo potwierdzona
	H2.2.1.7. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.	W całości odrzucona
	H2.2.1.8. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.	Częściowo potwierdzona
	H2.2.1.9. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.	W całości odrzucona
Problem 2.2.2. Czy tempo rozpoznawania stanów afektywnych innych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związane z cechami popełnionych przez nich czynów?	H2.2.2.1. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a płcią ofiar.	W całości odrzucona
	H2.2.2.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a liczbą ofiar.	W całości odrzucona
	H2.2.2.3. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a wiekiem ofiar.	Częściowo potwierdzona
	H2.2.2.4. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.	W całości odrzucona
	H2.2.2.5. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a krotnością czynu.	W całości odrzucona
	H2.2.2.6. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a planowaniem czynu.	W całości odrzucona
	H2.2.2.7. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem inwazyjności czynu.	W całości odrzucona
	H2.2.2.8. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy fizycznej.	W całości odrzucona
	H2.2.2.9. Istnieje związek między tempem rozpoznawania emocji, a poziomem przemocy emocjonalnej.	W całości odrzucona
Problem 3. Jaki jest udział emocjonalnej kongruencji z dziećmi w wykorzystaniu seksualnym dziecka – co ją kształtuje i w jaki sposób wpływa ona na przestępstwo?		
Problem 3.1. Jakie czynniki determinują emocjonalną kongruencję z dziećmi?	H3.1.1. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą seksualną.	W całości odrzucona
	H3.1.2. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą emocjonalną.	W całości odrzucona

Problem badawczy	Hipotezy badawcze	Wynik weryfikacji hipotez
	H3.1.3. Emocjonalna kongruencja z dziećmi wiąże się z doświadczoną w dzieciństwie przemocą fizyczną.	W całości odrzucona
Problem 3.2. Czy emocjonalna kongruencja z dziećmi w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka jest związana z cechami popelnionych przez nich czynów?	H3.2.1. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a płcią ofiar.	W całości odrzucona
	H3.2.2. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a liczbą ofiar.	W całości odrzucona
	H3.2.3. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a wiekiem ofiar.	W całości odrzucona
	H3.2.4. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a rodzajem relacji między sprawcą a ofiarą.	W całości odrzucona
	H3.2.5. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a krotnością czynu.	W całości odrzucona
	H3.2.6. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a planowaniem czynu.	Częściowo potwierdzona
	H3.2.7. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, poziomem inwazyjności czynu.	W całości odrzucona
	H3.2.8. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy fizycznej.	W całości odrzucona
	H3.2.9. Istnieje związek między emocjonalną kongruencją z dziećmi, a poziomem przemocy emocjonalnej.	W całości odrzucona
Problem 4. Czy w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka istnieje związek między rozpoznawaniem stanów afektywnych a emocjonalną kongruencją z dziećmi?	H4.1. Istnieje związek między trafnością rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.	Częściowo potwierdzona
	H4.2. Istnieje związek między tempem rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi.	Częściowo potwierdzona

Źródło: opracowanie własne.

ROZDZIAŁ 6. Dyskusja wyników i wnioski

6.1. Rozpoznawanie stanów afektywnych innych osób na podstawie ekspresji mimicznej – różnice zewnątrz- i wewnątrzgrupowe

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują przede wszystkim, że sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka z mniejszą trafnością i w wolniejszym tempie rozpoznają emocje innych osób w porównaniu z mężczyznami skazanymi za przestępstwa przeciwko mieniu i mężczyznami niekaranymi. Potwierdza to wcześniejsze doniesienia badaczy (Hudson i in., 1993; Gery i in., 2009; Elsegood i Duff, 2010) o deficytach w funkcjonowaniu emocjonalnym w tej grupie sprawców.

Ponieważ wewnątrz grupy sprawców nie zaobserwowano różnic w trafności rozpoznawania emocji ze względu na wiek czy płeć osób prezentujących emocje, wydaje się, że cechują ich generalne trudności w zakresie rozpoznawania emocji innych. Trudności te uwidaczniają się zarówno w przypadku rozpoznawania emocji na twarzach dorosłych, jak i dzieci, u osób obu płci.

Niższej trafności w rozpoznawaniu emocji przez sprawców towarzyszy wydłużony czas reakcji, co wskazuje, że ich pomyłki nie wynikają z impulsywności (Dolan i Fulham, 2006). Stala i Malanowski (2015) także zwracali uwagę na wydłużony czas reakcji przy rozpoznawaniu emocji u sprawców wykorzystania seksualnego dziecka. Badacze podkreślali, że sprawcy mogą mieć trudności z podjęciem decyzji o czymś stanie emocjonalnym i stąd mogą wynikać ich mniej trafne odpowiedzi. Interpretacja ta nie wydaje się jednak do końca przekonująca. W przeprowadzonym badaniu sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka – choć charakteryzowali się wydłużonym czasem reakcji względem pozostałych grup – nie wykorzystywali całego czasu, jaki mieli dostępny na wybranie odpowiedzi. Poza tym, mimo wolniejszych reakcji – i tak wskazywali niepoprawną odpowiedź. Wynik ten częściowo może tłumaczyć związek między tempem rozpoznawania emocji, a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Możliwe, że sprawcy z wyższym poziomem kongruencji błędnie przypisują dzieciom więcej pozytywnych, a dorosłym więcej negatywnych emocji. Interpretacja ta wymaga jednak dalszej weryfikacji.

Co istotne – wbrew założeniom przyjętym na podstawie wcześniejszych badań (Velotti i in., 2016; Garofalo i in., 2017) – nie rozpoznano różnic między grupami w zakresie aleksytymii. Gillespie i in. (2018) na podstawie swoich badań wskazywali, że

rozpowszechnienie aleksytymii w grupie sprawców przestępstw seksualnych może nie być tak duże, jak przypuszczano. Znaczący wpływ na wynik mogło mieć nasilenie agresji i zróżnicowanie sprawców ze względu na tę cechę. Prawdopodobnie badani sprawcy zniekształcali swoje odpowiedzi dążąc do pozytywnej autoprezentacji w trakcie wypełniania kwestionariusza. Tłumaczyłoby to ujawnienie się deficytów wśród sprawców badanych metodą komputerową, ale już nie – kwestionariuszową.

6.2. Wpływ rozpoznawania stanów afektywnych na przestępstwo wykorzystania seksualnego dziecka

Etap I: Wpływ uwarunkowań indywidualnych i środowiskowych na funkcjonalne systemy neuropsychologiczne

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że – zgodnie z przyjętymi założeniami – doświadczanie przemocy w dzieciństwie zakłóca trafność i tempo rozpoznawania emocji. Potwierdza to niższa trafność i wolniejsze tempo rozpoznawania emocji przez badanych, którzy sami byli ofiarami wykorzystania seksualnego w dzieciństwie. Przy czym wymienione trudności zmieniają się wraz ze wzrostem inwazyjności dokonanego wobec nich czynu.

Co zaskakujące, nie wykryto żadnych związków między doświadczaniem przemocy w dzieciństwie a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Taki stan rzeczy może wynikać z trzech powodów. Po pierwsze, istnieje prawdopodobieństwo, że badani wypełniali kwestionariusz dotyczący emocjonalnej kongruencji z dziećmi w sposób nierzetelny, wynikający z tendencji obronnych – nie ujawniły się zatem ich prawdziwe odczucia i przeżycia związane z budowaniem relacji z dziećmi. Po drugie – samo narzędzie może nie być wystarczająco czułe i wymagać kolejnych modyfikacji, zwłaszcza w przypadku stosowania go w grupie skazanych sprawców przestępstw. Po trzecie – możliwe jest, że wbrew wcześniejszym założeniom (Wilson, 1999) rzeczywiście kongruencja nie jest związana z doświadczaniem przemocy w dzieciństwie. Istotne może tu być także subiektywne poczucie skrzywdzenia i świadomość bycia ofiarą, a nie obiektywne doświadczenie. Wydaje się to prawdopodobne zwłaszcza, jeśli idzie o skalę Zatrącenie w dzieciństwie. Skala ta wskazuje na pozytywny odbiór własnego dzieciństwa przez jednostkę.

Co istotne, badane grupy różniły się pod kątem tego ilu mężczyzn w obrębie każdej z grup doświadczyło przemocy. W grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka największa liczba mężczyzn doświadczyła w dzieciństwie przemocy ze strony osób

dorosłych. Tendencja ta utrzymywała się przy analizowaniu wszystkich trzech rodzajów przemocy (tj. przemocy seksualnej, emocjonalnej i fizycznej).

Etap II: Związek między rozpoznawaniem stanów afektywnych na podstawie ekspresji mimicznej a emocjonalną kongruencją z dziećmi

Wykryto pewne związki między trafnością i tempem rozpoznawania stanów afektywnych a emocjonalną kongruencją z dziećmi.

Sprawcy wykorzystania seksualnego dziecka, którzy z większą trafnością rozpoznawali emocje u dzieci charakteryzowali się niższym poziomem kongruencji. Wynik ten jest zupełnie odwrotny od oczekiwanego. Zgodnie z teorią EK to swoista więź (o wysokim poziomie bliskości i patologii) między dorosłym a dzieckiem. W związku z tym spodziewano się, że większa trafność rozpoznawania emocji u dzieci będzie wiązała się z wyższym poziomem kongruencji. Uzyskane wyniki sugerują, że sprawca może subiektywnie siebie przeżywać jako bardziej kongruentnego z dziećmi. Takiego, który lepiej od innych rozumie małych, nawiązuje z nimi relacje przyjacielskie i romantyczne. Natomiast obiektywnie ten sam sprawca tak naprawdę nie potrafi prawidłowo rozpoznawać stanów emocjonalnych dzieci. A w konsekwencji pewnie adekwatnie do nich postępować. Może to wskazywać na obecność zniekształceń poznawczych w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka.

Okazało się, że w grupie sprawców dłuższy czas reakcji, potrzebny na rozpoznanie emocji, wiązał się także z niższym poziomem emocjonalnej kongruencji z dziećmi. Ponownie może to oznaczać, że sprawcy z wyższym poziomem kongruencji reagują szybciej na emocje innych osób, błędnie rozpoznając ich emocje – co także może wynikać z ich nastawienia do obiektu. W efekcie nieprawidłowo przypisują dorosłym więcej negatywnych, a dzieciom więcej pozytywnych emocji.

Etap III: Związek trafności i tempa rozpoznawania emocji z cechami popełnionego czynu

Zarówno trafność, jak i tempo rozpoznawania emocji okazały się istotne dla cech popełnionego czynu, przy czym trafność była związana z większą ilością charakterystyk przestępstwa.

Co jednak okazało się ważne, bardziej trafne rozpoznawanie emocji – zgodnie z uzyskanymi wynikami – wiąże się z planowaniem przestępstwa, wielokrotnością czynu, płcią ofiary oraz relacją z ofiarą. Oznacza to, że sprawcy lepiej rozpoznający emocje innych mogą z większą skutecznością unikać kary za popełnione przestępstwa dzięki lepszemu planowaniu. Stąd mogą częściej dopuszczać się wielokrotnych wykorzystania. Podważa to zasadność bezrefleksyjnego uczenia sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom lepszemu rozpoznawania emocji. Powyższy wynik wskazuje raczej na nowe zagrożenia związane z podejmowaniem takich działań. Z drugiej strony lepsze rozpoznawanie emocji dzieci w przypadku sprawców wiąże się także z mniejszym natężeniem przemocy fizycznej stosowanej podczas wykorzystania. Można to rozumieć na dwa sposoby: po pierwsze, jest prawdopodobne, że sprawcy, którzy lepiej rozpoznają emocje dzieci, są w stanie tak skutecznie zmanipulować swoje ofiary, że nie muszą stosować przemocy celem wykorzystania dziecka. Za takim rozumieniem uzyskanych wyników przemawia fakt, że w prowadzonych badaniach uzyskano także korelację między większą inwazyjnością czynu i większym natężeniem przemocy fizycznej. Oznacza to, że sprawcy, którzy stosowali przemoc fizyczną o mniejszym nasileniu dopuszczali się mniej surowych form wykorzystania dziecka. Po drugie, być może większa sprawność w rozumieniu emocji dzieci powstrzymuje sprawców przed stosowaniem agresji o dużym natężeniu. Taką interpretację sugerowała Stala (2013), która w swoich badaniach wykazała związek między obniżeniem zdolności do rozpoznawania emocji a rosnącym natężeniem agresji. Niniejsze badania nie pozwalają rozstrzygnąć, która z powyższych interpretacji jest bardziej prawdopodobna. Wskazują jednak wyraźnie, że zdolność do rozpoznawania emocji może zmieniać sposób przebiegu kontaktu sprawcy z dzieckiem. Stwarza to osobom zajmującym się terapią sprawców wykorzystania seksualnego dziecka poważny dylemat. Z jednej strony – uczenie sprawców lepszemu rozpoznawaniu emocji niesie za sobą ryzyko pojawienia się pewnych negatywnych konsekwencji związanych z charakterystyką ich czynów. Z drugiej strony natomiast, większa trafność w rozpoznawaniu emocji to także większa szansa na lepsze, bardziej adekwatne i satysfakcjonujące relacje społeczne. Tym samym pozbawianie sprawców okazji na rozwijanie tej zdolności wiąże się z pozbawianiem ich szansy na pewną poprawę swojego funkcjonowania w kontaktach z innymi. Wydaje się zatem, że istotne jest by, ucząc sprawców jak lepiej rozpoznawać emocje, dodatkowo podejmować środki mogące uchronić przed ewentualnymi negatywnymi konsekwencjami takiego działania. W związku z tym warto

w oddziaływania wobec sprawców włączyć nie tylko trening rozpoznawania emocji, ale też edukację seksualną prowadzącą do weryfikowania i korygowania zniekształceń dotyczących dotychczasowych postaw wobec seksualności.

Tempo rozpoznawania emocji było związane tylko z jedną cechą ofiar. Sprawcy, którzy szybciej rozpoznawali emocję obrzydzenia u dorosłych wykorzystywali młodsze dzieci. Ponownie mogłoby to potwierdzać, że sprawcy przypisują więcej negatywnych atrybutów dorosłym. W konsekwencji, skłaniają się ku młodszym ofiarom, postrzeganym przez nich jako mniej zagrażające niż osoby bardziej dojrzałe.

Etap IV: Związek emocjonalnej kongruencji z dziećmi z cechami popełnionego czynu

Ostatni etap przeprowadzonych analiz dotyczył związków między emocjonalną kongruencją z dziećmi a cechami przestępstwa. Większości z zakładanych hipotez nie udało się potwierdzić. Wykazano jedynie, że sprawcy, którzy cechowali się wyższą emocjonalną kongruencją rzadziej planowali czyn przestępczy. Z dużym prawdopodobieństwem jest to związane z pewną niedojrzałością tej grupy sprawców, możliwym poczuciem, że nawiązując relację z dzieckiem nie robią nic złego i mniejszą zdolnością do przewidywania konsekwencji swoich czynów i brania za nie odpowiedzialności.

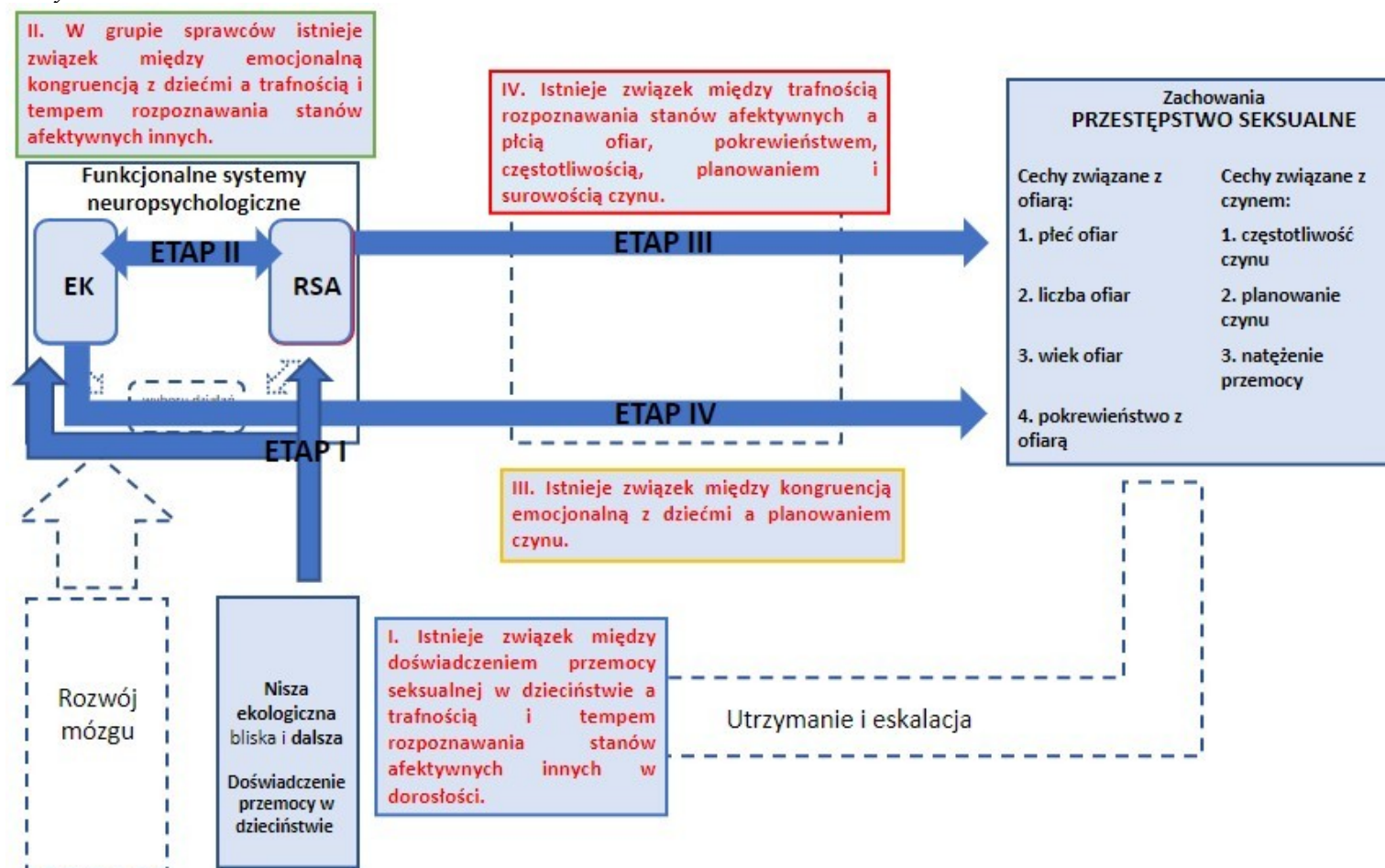
Zastanawiający jest brak związku między pozostałymi charakterystykami czynu przestępczego a emocjonalną kongruencją z dziećmi. Ponownie – może to być związane z niedoskonałością narzędzia wykorzystanego do pomiaru emocjonalnej kongruencji i obronną postawą osób badanych.

6.3. Podsumowanie

Opisane w niniejszej pracy wyniki częściowo potwierdziły założenia opisane w 3 rozdziale pracy. Udało się potwierdzić istnienie deficytów w grupie sprawców skazanych z art.200 k.k. w zakresie rozpoznawania emocji innych. Wykazano też częściowy związek tych deficytów z doświadczaniem przemocy w dzieciństwie, ale już nie potwierdzono związku między emocjonalną kongruencją z dziećmi a doświadczaniem przemocy w dzieciństwie. Udało się potwierdzić częściowe związki między rozpoznawaniem emocji, a emocjonalną kongruencją z dziećmi i wpływ obu tych zmiennych na czyn przestępczy. Podsumowanie uzyskanych wyników ilustruje rysunek 4.

Rysunek 4

Podsumowanie wyników badań

Etap I: Uwarunkowania indywidualne i środowiskowe;
 Etap III: Rozpoznawanie stanów afektywnych;
 EK - Emocjonalna kongruencja z dziećmi;
 Źródło: opracowanie własne.

Etap II: Funkcjonalne systemy neuropsychologiczne.
 Etap IV: Emocjonalna kongruencja z dziećmi.
 RSA - rozpoznawanie stanów afektywnych.

6.4. Ograniczenia zastosowanej procedury badawczej

Zaprezentowane wyniki oraz przedstawione w oparciu o nie wnioski należy interpretować z ostrożnością. Badania prowadzono ze świadomością ich metodologicznych i merytorycznych ograniczeń.

Po pierwsze, należy wskazać, że reprezentatywność badanej grupy jest ograniczona. Na etapie planowania badań podjęto decyzję, że dobór do grupy sprawców wykorzystania seksualnego dziecka obejmie wyłącznie mężczyzn⁷. Uwzględniono tylko tych sprawców, którzy zostali skazani prawomocnym wyrokiem sądowym z art. 200 k.k. i w związku z tym odbywają karę pozbawienia wolności. Z tego powodu, wyniki badań odnieść można wyłącznie do tej populacji sprawców – a nie wszystkich, którzy popełnili przestępstwo w postaci wykorzystania seksualnego dziecka. Niewykluczone, że sprawcy, którzy uniknęli procesu sądowego mogą charakteryzować się innym (prawdopodobnie wyższym) poziomem zdolności do rozpoznawania stanów afektywnych. Ich sprawność działania może ułatwiać stosowanie takich manipulacji, na skutek których ofiara w ogóle nie zgłasza przestępstwa albo uczestnicy procesu karnego rozstrzygają sprawę na korzyść oskarżonego. Podobnie, można się spodziewać, że sprawcy, którzy z większą uważnością planują czyn, cechują się niższym poziomem emocjonalnej kongruencji z dziećmi.

Po drugie, projekty obejmujące populację sprawców zawsze wiążą się z podwyższonym ryzykiem odmowy udziału w badaniu ze względu na lęk osadzonych, iż uczestnictwo w badaniach ujawni (lub wyeksponuje) ich skłonności i narazi na agresję ze strony środowiska więziennego⁸.

Po trzecie, należy zauważyć, że mężczyźni rekrutowani do badań w zakładach karnych mogli mieć różną motywację do wzięcia udziału w projekcie. Mimo dobrowolności udziału i możliwości rezygnacji w dowolnym momencie, nie można przyjąć, że wszyscy uczestnicy byli zmotywowani do rzetelnego wykonania testów. W trakcie procedury badawczej można było zaobserwować, że część osób badanie traktowała jako element diagnozy penitencjarnej i miała nadzieję na poprawę swojej sytuacji – co z kolei sprzyjało

⁷ Należy tu zauważyć, że jak wynika z raportu Państwowej Komisji ds. wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15, gdzie przeanalizowanych zostało 345 przypadków z 245 postępowań sądowych - tylko 2% (czyli 5 osób) wszystkich sprawców stanowiły kobiety.

⁸ Wpływ tego czynnika starano się minimalizować stosując instrukcję maskującą, tj. nie podając osobom badanym prawdziwego tematu badania, zapraszając do badania naprzemiennie, losowo, sprawców skazanych z art.200 k.k. i za przestępstwa przeciwko mieniu.

udzielaniu takich odpowiedzi, o których badany sądził, że byłyby najbardziej społecznie akceptowalne i pożądane.

Po czwarte, kolejne ograniczenie stanowi niska liczebność badanych osób. Ma ona wpływ nie tylko na wspomnianą wyżej generalizację wyników, ale również sposób weryfikacji hipotez. Być może w większych grupach zmienne uzyskiwałyby rozkłady normalne, co umożliwiłoby użycie bardziej czułych testów niż testy nieparametryczne stosowane w prezentowanych analizach w wielu przypadkach. Dostępność większych grup umożliwiłaby dokonanie niektórych obliczeń związków między zmiennymi odrębnie w poszczególnych podgrupach i dałaby większą możliwość zastosowania bardziej wyrafinowanych metod statystycznych.

Po piąte, kolejne ograniczenia wiążą się z zastosowanymi narzędziami badawczymi. Część wniosków oparto o dane pochodzące z akt penitencjarnych, które charakteryzowały się podstawową wadą w postaci niekompletności – a co za tym idzie zawarte w nich opisy czynu mogą nie oddawać w pełni obrazu rzeczywistości. Ponadto, akta zawierają opisy tylko ujawnionych czynów – podczas gdy wiedza o nieujawnionych przestępstwach mogłaby zmienić obraz danych dotyczących wieku preferowanego obiektu, ilości ofiar, natężenia przemocy, czy też wielokrotności czynu. Większość zastosowanych narzędzi stanowiły metody samoopisowe, które są podatne na świadome i nieświadome dążenie do prezentowania siebie w sposób pożądany i akceptowany społecznie (Johnson i Fendrich, 2002). Należy też zauważyć, że do badania emocjonalnej kongruencji z dziećmi oraz oceny doświadczenia przemocy fizycznej i emocjonalnej w dzieciństwie zastosowano narzędzia własnej konstrukcji. Badania własne były pierwszymi badaniami przeprowadzonymi z ich użyciem (nie licząc pilotażu) – co zwłaszcza w przypadku kwestionariusza CIS-R wydaje się szczególnie znaczące, ponieważ samo narzędzie zawierało pozycje wzbudzające wątpliwości osób badanych, co do celu jego zastosowania. W związku z tym badani mogli modyfikować swoje odpowiedzi tak, by nie sprawiać wrażenia osób, które np. czerpią przyjemność z kontaktu z dziećmi. Ponadto badani mogli, celowo lub nie, ukrywać informacje dotyczące ich własnych doświadczeń przemocy w dzieciństwie. Część badanych zrezygnowała z wypełniania tych kwestionariuszy powołując się na to, że wzbudzają one w nich nieprzyjemne skojarzenia. Warto jeszcze zaznaczyć, że do oceny doświadczeń przemocy w dzieciństwie wykorzystano wyłącznie narzędzia, które umożliwiły rozpoznanie, czy badani doświadczyli przemocy ze strony dorosłych. Nie uwzględniono natomiast doświadczeń

przemocy rówieśniczej – co również mogłoby stanowić istotny czynnik zakłócający prawidłowy rozwój.

Jak wspomniano wcześniej, znaczenie mają również czynniki, które wprost wpływają ze specyfiki badań psychologicznych (seksuologicznych) oraz cech osób badanych. Zwrócić należy uwagę przede wszystkim na niechęć do udzielania odpowiedzi na pewne tematy, co skutkuje pomijaniem odpowiedzi, a wpływa na możliwość wyciągania wniosków (Izdebski, 2012). Jeśli chodzi natomiast o właściwości badanych wskazać należy przede wszystkim wcześniejsze doświadczenia osób w zakresie udziału w badaniach, oczekiwania wobec badania, nastawienie wobec instytucji zatrudniającej badacza, lęk przed oceną, motywacja (Brzeziński, 2004).

6.5. Aplikacyjne znaczenie uzyskanych wyników

Przeprowadzone badania wspierają założenie o występujących w grupie sprawców przestępstw seksualnych trudnościach w zakresie rozpoznawania emocji innych osób, poczynione przez innych badaczy (Hudson i in., 1993; Gery i in., 2009; Elsegood i Duff, 2010). Co jednak bardzo ważne, bardziej trafne rozpoznawanie emocji – zgodnie z uzyskanymi wynikami – wiąże się z planowaniem przestępstwa, wielokrotnością czynu, wybieraniem ofiary spoza rodziny i płci żeńskiej. Stawia to pod znakiem zapytania bezrefleksyjne uczenie sprawców przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom lepszemu rozpoznawania emocji. Bardziej zasadne może być podejmowanie działań w kierunku rozpoznania zniekształceń poznawczych sprawców. Określenie przekonań sprawców na temat ich zdolności do rozpoznawania emocji innych i nawiązywania z nimi relacji byłoby pierwszym krokiem do ich korygowania. W związku z tym sprawdzanie zdolności sprawców do rozpoznawania stanów afektywnych innych osób może być istotnym elementem diagnozy psychologiczno-seksuologicznej, na podstawie której dobierane są działania terapeutyczne.

Badania potwierdziły także, że doświadczenie w dzieciństwie przemocy seksualnej ze strony dorosłych wiąże się ze zmienionym postrzeganiem emocji innych. Wskazuje to na istotny kierunek oddziaływań wobec mężczyzn. Mogą oni wymagać wsparcia w zakresie uczenia się empatycznego reagowania na innych. Tu również istotne wydaje się poruszanie tego wątku ze sprawcami w toku diagnozy i psychoterapii – w celu dania im możliwości przepracowania własnego doświadczenia krzywdzenia.

6.6. Kierunki dalszych badań

Kierunki dalszych badań powinny obejmować kilka obszarów. Po pierwsze, warto wskazać na działania mające na celu ponowne przeprowadzenie badań w opisywanym w niniejszej pracy obszarze – po usunięciu opisanych ograniczeń. Miałyby to na celu ponowną ocenę opisanych założeń i weryfikację zaprezentowanych wyników.

Po drugie, warto byłoby kolejne badania poszerzyć o jeszcze inne narzędzia do pomiaru oceny emocjonalnej kongruencji z dziećmi niż skala CIS-R. Badania emocjonalnej kongruencji z dziećmi nie były do tej pory prowadzone w Polsce i brakuje metod do rzetelnego pomiaru tej właściwości. Istotne byłoby opracowanie polskich wersji kolejnych kwestionariuszy (np. EC-CSQ; Beckett, 1987 lub najnowszej skali C-ECWC, Paquette i McPhail, 2020) i porównanie właściwości psychometrycznych tych narzędzi. Istotne byłoby również zweryfikowanie wykorzystywanej struktury czynnikowej skali CIS-R na większej grupie osób badanych. Ponadto sam konstrukt emocjonalnej kongruencji z dziećmi wymaga dalszej eksploracji – istotne byłoby prowadzenie dalszych badań nad pogłębieniem jego rozumienia i określenia związków z innymi zmiennymi niż doświadczenie przemocy w dzieciństwie (np. z zaburzeniami preferencji; Paquette i McPhail, 2020).

Po trzecie istotne byłoby poszerzenie grupy badawczej o sprawców innych przestępstw seksualnych niż wykorzystanie seksualne dziecka – co umożliwiłoby ocenę, czy rozpoznane w grupie sprawców wykorzystania seksualnego dziecka deficyty w zakresie rozpoznawania emocji są typowe dla wszystkich sprawców przestępstw seksualnych, czy tylko tych, którzy wykorzystują seksualnie dzieci.

Po czwarte warto byłoby szukać związków z jeszcze innymi – niż doświadczenie przemocy w dzieciństwie – przyczynami trudności w zakresie rozpoznawania emocji innych.

ZAKOŃCZENIE

Głównym celem niniejszej pracy było określenie udziału rozpoznawania stanów afektywnych innych w wykorzystaniu seksualnym dziecka w oparciu o Zintegrowaną Teorię Przystępczości Seksualnej. Wyróżniono cztery etapy oddziaływania wskazanej zmiennej na czyn przestępczy i sformułowano cztery główne pytania badawcze.

W wyniku przeprowadzonych analiz udało się potwierdzić część postawionych hipotez.

Analiza literatury, dotychczasowe doniesienia empiryczne, a także wyniki przeprowadzonych badań własnych pozwalają stwierdzić, iż sprawstwo wykorzystania seksualnego dziecka jest zjawiskiem niejednorodnym i złożonym, będącym efektem działania wielu uwarunkowań, które swój początek mają już na wczesnych etapach życia. Funkcjonowanie emocjonalne sprawców i ich zdolność do adekwatnego rozumienia emocji innych osób, a także rozpoznawania własnych kompetencji w tym zakresie, wydają się istotne z perspektywy tak prowadzenia dalszych badań, jak i skutecznego rozpoznawania deficytów i wdrażania odpowiednich oddziaływań terapeutycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Agustyniek, A. (2015). *Psychopatologia człowieka dorosłego*. Difin SA.
- Ardizzi M, Martini F, Umiltà MA, Evangelista V, Ravera R, Gallese V (2015) Impact of Childhood Maltreatment on the Recognition of Facial Expressions of Emotions. *PLoS ONE*, 10(10).
- Bänziger, T., Grandjean, D., & Scherer, K. R. (2009). Emotion recognition from expressions in face, voice, and body: The Multimodal Emotion Recognition Test (MERT). *Emotion*, 9 (5), 691–704. <https://doi.org/10.1037/a0017088>
- Baron-Cohen, S. (1995). *Mindblindness : An essay on autism and theory of mind*. MIT Press/Bradford Books.
- Baron-Cohen, S., Wheelwright, S., Hill, J., Raste, Y., & Plumb, I. (2001). The “Reading the Mind in the Eyes” Test revised version: A study with normal adults, and adults with Asperger syndrome or high-functioning autism. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 241–251.
- Barnett, G.D., Mann, R. E. (2013). Cognition, Empathy, and Sexual Offending. *Trauma, Violence & Abuse*, 14 (1), 22 – 33.
- Bartlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., & Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter? *Child Abuse & Neglect*, 63, 84–94.
- Bartels, R. M., & Merdian, H. L. (2016). The implicit theories of child sexual exploitation material users: An initial conceptualization. *Aggression and Violent Behavior*, 26, 16-25.
- Beckett, R. C. (1987). *Children and sex questionnaire*. Oxford Forensic Services
- Beech, A. R., Ward, T. (2004). The integration of etiology and risk in sexual offenders: A theoretical framework. *Aggression and Violent Behavior*, 10 (1), 31–63.
- Beisert, M. (2009). The Importance of the „abused abuser” hypothesis in explaining the aetiology of paedophilia. *Problems of Forensic Science*, LXXXI, 57–73.

- Beisert, M. (2011). Udział środowiska rodzinnego w procesie rozwoju pedofilii. *Roczniki Socjologii Rodziny*, XXI, 145-168.
- Beisert, M. (2012). *Pedofilia. Geneza i mechanizm zaburzenia*. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Beisert, M. (2020). Dzieci jako ofiary przemocy seksualnej. W: I. Grzegorzewska, L. Cierpiałkowska, A.R. Borkowska (red.), *Psychologia kliniczna dzieci i młodzieży* (s. 569-587). WN PWN.
- Beisert, M., Izdebska, A. (2012). Wykorzystanie seksualne dziecka. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 11 (2), 48-66.
- Bérubé, A., Turgeon, J., Blais, C., & Fiset, D. (2021). Emotion Recognition in Adults With a History of Childhood Maltreatment: A Systematic Review. *Trauma, Violence, & Abuse*,
- Besel, L.D.S., Yuille, J.C. (2010). Individual differences in empathy: The role of facial expression recognition. *Personality and Individual Differences*, 49, 107–112.
- Besel, L.D.S. (2006). Empathy: The Role of Facial Expression Recognition. [rozprawa doktorska, University of British Columbia]. Open Library UBC. <https://open.library.ubc.ca/soa/cIRcle/collections/ubctheses/831/items/1.0100322>
- Blair, R. J. (2005). Responding to the emotions of others: Dissociating forms of empathy through the study of typical and psychiatric populations. *Consciousness and Cognition*, 14, 698–718.
- Blank, C., Nunes, K. L., Maimone, S., Hermann, C. A., & McPhail, I. V. (2018). Is childhood sexual victimization associated with cognitive distortions, self-esteem, and emotional congruence with children? *Journal of Sexual Aggression*, 1–15. doi:10.1080/13552600.2018.1509574
- Boraston, Z., Blakemore, S.J., Chilvers, R., Skuse, D. (2007). Impaired sadness recognition is linked to social interaction deficit in autism, *Neuropsychologia*, 45 (7), 1501 – 1510.
- Bugental, D. B., Blue, J., & Lewis, J. (1990). Caregiver beliefs and dysphoric affect directed to difficult children. *Developmental Psychology*, 26, 631-638.
- Brzeziński, J. (red.). (2004). *Metodologia badań psychologicznych. Wybór tekstów*. Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Caron, R. F., Caron, A. J., Myers, R. S. (1982). Abstraction of Invariant Face Expressions in Infancy. *Child Development*, 53(4), 1008-1015.
- Carolyn Blank, Kevin L. Nunes, Sacha Maimone, Chantal A. Hermann & Ian V. McPhail (2018) Is childhood sexual victimization associated with cognitive distortions, self-esteem, and emotional congruence with children?, *Journal of Sexual Aggression*, 24(3), 259-273.
- Carr, M.B., Lutjemeier, J.A. (2005). The relation of facial affect recognition and empathy to delinquency in youth offenders. *Adolescence*. 40(159), 601-19.
- Chołuj, K. (2004). Alkohol a wykorzystywanie seksualne dzieci, *Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka*, 3 (3), 1 – 6.
- Cierpialkowska, L., Górska, D. (red.) (2016). *Mentalizacja z perspektywy rozwojowej i klinicznej*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Cronbach, L.J. (1951) Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika* 16, 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Davis, M.H. (1999). *Empatia. O umiejętności współodczuwania*. Gdańskie wydawnictwo psychologiczne.
- Dolan, M., Fullam, R. (2006). Face affect recognition deficits in personality-disordered offenders: association with psychopathy, *Psychological Medicine*, 36, 1563–1569.
- Durand, K., Gallay, M., Seigneuric, A., Robichon, F., Baudouin, J.Y. (2007). The development of facial emotion recognition: the role of configural information. *J Exp Child Psychol*, 97(1):14-27.
- During, S., McMahon, R. (1991). Recognition of emotional facial expressions by abusive mothers and their children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 20, 132-139.
- Duró, V. E. (2013). Face recognition by means of advances contributions in machine learning. [rozprawa doktorska, Universitat Politècnica de Catalunya]. Upcommons. <https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2117/95046/TVED1de1.pdf>.
- Easter, J. McClure, E.B., Monk, C.S., Dhanani, M., Hodgdon, H., Leibenluft, E., Charney, D.S., Pine, D.S., Ernst, M. (2005) Emotion recognition deficits in pediatric anxiety

- disorders: implications for amygdala research, *Journal of Child and Adolescent Psychopharmacology*, 15 (4), 563 – 570.
- Ekman, P. (1992). An argument for basic emotions. *Cognition & Emotion*, 6 (3-4), 169 – 200.
- Ekman, P. (2003). *Emotions revealed: Recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life*. Times Books/Henry Holt and Co.
- Ekman, P., Cordaro, D. (2011). What is Meant by Calling Emotions Basic. *Emotion Review*, 3(4), 364–370. <https://doi.org/10.1177/1754073911410740>
- Ekman, P., Friesen, W. V. (1975). *Unmasking the face: A guide to recognizing emotions from facial clues*. Prentice-Hall.
- Ekman, P., Friesen, W. V. (2003). *Unmasking the Face: A Guide to Recognizing Emotions From Facial Clues*. Institute for the Study of Human Knowledge.
- Elfenbein, H. A., and Ambady, N. (2002). On the universality and cultural specificity of emotion recognition: a meta-analysis. *Psychology Bulletin*, 128, 203.
- Elsegood, K.J., Duff, S.C. (2015). Theory of Mind in Men Who Have Sexually Offended Against Children: A U.K. Comparison Study Between Child Sex Offenders and Nonoffender Controls, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22 (1), 112–131.
- Finkelhor, D., Araji, S. (1986). Explanations of Pedophilia: A Four Factor Model. *The Journal of Sex Research*, 22 (2), 145 – 161.
- Feelgood, S., Hoyer, J. (2008). Child molester or paedophile? Sociolegal versus psychopathological classification of sexual offenders against children, *Journal of Sexual Aggression: An international, interdisciplinary forum for research, theory and practice*, 14 (1), 33-43.
- Fox, J. A., Levin, J. (2005). Mass Murder: An Analysis of Extreme Violence. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 5, 47 – 64.
- Gardocki, L. (1998). *Prawo karne*, Warszawa: C.H. Beck.
- Garofalo, C., Velotti, P., & Zavattini, G. C. (2017). Emotion regulation and aggression: the incremental contribution of alexithymia, impulsivity, and emotion dysregulation facets.

- Psychology of Violence*, 8(4), 470–483.
- Gery, I., Miljkovitch, R., Berthoz, S., Soussignan, R. (2009). Empathy and recognition of facial expressions of emotion in sex offenders, non-sex offenders and normal controls, *Psychiatry Research*, 165, 252 – 262.
- Gillespie, S.M., Rothstein, P., Satherley, R.M., Beech, A.R., Mitchell, I.J. (2015). Emotional expression recognition and attribution bias among sexual and violent offenders: a signal detection analysis, *Frontiers in Psychology*, 6, 595.
- Gillespie, S. M., Garofalo, C., & Velotti, P. (2018). Emotion regulation, mindfulness, and alexithymia: Specific or general impairments in sexual, violent, and homicide offenders? *Journal of Criminal Justice*, 58, 56–66. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2018.07.006>
- Gosselin, P., & Simard, J. (1999). Children's knowledge of facial expressions of emotions: Distinguishing fear and surprise. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 160(2), 181–193. <https://doi.org/10.1080/00221329909595391>
- Grossmann, K.E., Grossmann, K., Waters, E. (2006). *Attachment from Infancy to Adulthood: The Major Longitudinal Studies*. Guilford Press.
- Grossmann, T. (2010). The development of emotion perception in face and voice during infancy. *Restor Neurol Neurosci*, 28 (2), 219-236.
- Groth, N. A., Hobson, W., Gary, T. (1982). The child molester: Clinical observations, *Journal of social Work & Human Sexuality*, 1 (1-2), 129 – 144.
- Halicka, M. i Herzog–Krzywoszańska, R. (2016). Niepojęte emocje – aleksytymia z perspektywy neuropsychologicznej. *Neuropsychiatria & Neuropsychologia / Neuropsychiatria i Neuropsychologia*, 11(2), 72–79.
- Hanson, R. K., Morton-Bourgon, K. (2004). *Predictors of sexual recidivism: An updated meta-analysis*. Public Safety and Emergency Preparedness Canada.
- Harvey, P. D., Penn, D. (2010). Social cognition: the key factor predicting social outcome in people with schizophrenia? *Psychiatry*, 7, 41–44.

- Hastings, M.E., Tangney, J.P., Stuewig, J. (2008). Psychopathy and Identification of Facial Expressions of Emotion, *Personality and Individual Differences*, 44 (7), 1474 – 1483.
- Henderson, J.M, Williams, C.C., Falk, R.J. (2005). Eye movements are functional during face learning. *Memory & Cognition*, 33 (1), 98 – 106.
- Hermann, C.A., McPhail, I.V., Helmus, L.M., Hanson, R.K. (2015). Emotional Congruence with Childres Is AsSWSDiated with Sexual Deviancy in Sexual Offenders Against Children, *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61 (12), 1311 – 1334.
- Herrenkol, R., Herrenkol, E., Egolf, B., & Wu, P. (1991). The developmental consequences of child abuse. In R. Starr & D. Wolfe (Eds.), *The effects of child abuse and neglect* (s. 57-81). Guilford Press.
- Hoaken, P.N.S., Allaby, D.B., Earle, J. (2007). Executive Cognitive Functioning and the Recognition of Facial Expressions of Emotion in Incarcerated Violent Offenders, Non-Violent Offenders, and Controls. *Aggresive Behavior*, 33, 412–421.
- Hudson, S.M., Marshall, W.L., Wales, D., McDonald, E., Bakker, L.W., McLean, A. (1993). Emotional recognition Skills of sex offenders. *Annals of Sex Research*, 6, 199-211.
- Izdebska, A. (2009). Konsekwencje przemocy seksualnej wobec dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 4 (29), 37 – 55.
- Izdebska, A., Lewandowska, K. (2009). Znaczenie profilaktyki krzywdzenia małych dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 2 (27), 1 – 6.
- Izdebski, Z. (2012). *Seksualność Polaków na początku XXI wieku: Studium badawcze*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Johnson, T. i Fendrich, M. (2002). *A validation of the Crowne-Marlowe Social Desirability Scale*. Wystąpienie podczas 57th Annual Meeting of the American Association for Public Opinion Research, St. Pete Beach, FL.
- Joormann, J., Gotlib, I.H. (2006). Is this happiness I see? Biases in the identification of emotional facial expressions in depression and social phobia. *Journal of Abnormal Psychology*, 115 (4), 705 – 714.

- Keenan, T., Ward, T. (2000). A Theory of Mind Perspective on Cognitive, Affective, and Intimacy Deficits in Child Sexual Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12 (1), 49 – 60.
- Keltner, D. (2003). Expression and the course of life: studies of emotion, personality, and psychopathology form a social-functional perspective. *Annals of the New York Academy Sciences*, 1000, 222–243.
- Khvatskaya, Y., Lenzenweger, M. F. (2015). Motor Empathy in Individuals with Psychopathic Trait: a Preliminary Study. *Journal of Personality Disorders*, 29, 1 – 20.
- Kohler, C. G., Turner, T.H., Biker, W.B., Brensinger, C.M., Siegel, S.J., Kanas, S.J., Gur, R.E., Gur, R.C. (2003). Facial emotion recognition in schizophrenia: intensity effects and error pattern. *American Journal of Psychiatry*, 160 (10), 1768 – 1774.
- Konrad, A., Kuhle, L. F., Amelung, T., & Beier, K. M. (2015). Is Emotional Congruence With Children Associated With Sexual Offending in Pedophiles and Hebephiles From the Community? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 30(1), 3–22. doi:10.1177/1079063215620397
- Kowalczyk, M. H. (2014). *Przestępcy seksualni. Zabójcy, gwałciciele, pedofile i ich resozjalizacja*. Wydawnictwo naukowe UMK.
- Langner, O., Dotsch, R., Bijlstra, G., Wigboldus, D. H. J., Hawk, S. T., & van Knippenberg, A. (2010). Presentation and validation of the Radboud Faces Database. *Cognition and Emotion*, 24(8), 1377–1388. <https://doi.org/10.1080/02699930903485076>
- Lichev, V., Wolfradt, U. (2016). Alexithymia and Depersonalization in Child Sex Offenders: The Role of Emotion Regulation. *International Journal of Forensic Mental Health*, 15(3), 274-282. 10.1080/14999013.2016.1193074
- Gałecki P., Pilecki, M., Szulc, A., Sidorowicz, S., Wciórka, J. (2018). *Kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych DSM-5. Wydanie 5*. Edra Urban & Partner.
- Kucharska – Pietura, K. David, A.S., Masiak, M., Philips, M. L. (2005). Perception of facial and vocal affect by people with schizophrenia in early and late stages of illness. *The British Journal of Psychiatry*, 187 (6), 523 – 528.
- Kunda, Z. (1990). The case for motivated reasoning. *Psychological Bulletin*, 108, 480-498.

- Mann, R. E., Hanson, R. K., Thornton, D. (2010). Assessing risk for sexual recidivism: Some proposals on the nature of psychologically meaningful risk factors. *Sexual Abuse: A Journal of Research & Treatment*, 22, 191-217.
- Marshall, L.E., Marshall, W.L. (2011). Empathy and antisocial behaviour, *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 22, 742-759, DOI: 10.1080/14789949.2011.617544
- Marshall, W. L. (1989). Invited essay: Intimacy, loneliness & sexual offenders. *Behaviour Research and Therapy*, 27, 491–503.
- Marshall, W. L. (1993). The role of attachment, intimacy, and loneliness in the etiology and maintenance of sexual offending. *Sexual and Marital Therapy*, 8, 109–121.
- Marshall, W. L., Barbaree, H. E. (1990). The Integrated Theory of Sexual Offending [in:] Marshall, W. L., Laws, D. L., Barbaree, H. E. (red.), *Handbook of Sexual Assault: Issues, Theories and Treatment of the Offender*, Plenum Press, 257 – 278.
- Marshall, W.L., Hudson, S.M., Jones, R. & Fernandez, Y.M. (1995). Empathy in sex offenders. *Clinical Psychology Review*, 15, 99-113.
- Marshall, W. L., & Maric, A. (1996). Cognitive and emotional components of generalized empathy deficits in child molesters. *Journal of Child Sexual Abuse: Research, Treatment, & Program Innovations for Victims, Survivors, & Offenders*, 5 (2), 101–111. https://doi.org/10.1300/J070v05n02_06
- Matczak, A., Piekarska, J., Studniarek, E. (2005). *Skala Inteligencji Emocjonalnej – Twarze SIE-T. Podręcznik*. Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Matsumoto, D. (2001). Culture and emotion. W: *The Handbook of Culture and Psychology*, ed. D. Matsumoto (Oxford University Press), 171–194.
- Mayer, J. D., Salovey P., Caruso D. (2004). Emotional intelligence: theory, findings and implications. *Psychological Inquiry*, 15, 197–215.
- McPhail, I. V. (2010). *Implicit and explicit emotional congruence with children in sexual offenders against children: A multi-method examination and cumulative meta-analysis*. [praca magisterska, Carleton University]. Researchgate. https://www.researchgate.net/publication/235431835_Implicit_and_Explicit_Emotional

_Congruence_with_Children_in_Sexual_Offenders_against_Children_A_Multi-Method_Examination_Cumulative_Meta-Analysis

- McPhail, I. V., Hermann, C. A., Nunes, K. L. (2013). Emotional congruence with children and sexual offending against children: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 81, 737–749.
- McPhail, I. V., Hermann, C. A., & Fernandez, Y. M. (2013). Correlates of emotional congruence with children in sexual offenders against children: A test of theoretical models in an incarcerated sample. *Child Abuse & Neglect*, 38, 336–346
- McPhail, I. V., Hermann, C. A., & Fernandez, Y. M. (2014). Correlates of emotional congruence with children in sexual offenders against children: A test of theoretical models in an incarcerated sample. *Child Abuse & Neglect: The International Journal*, 38, 336–346. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.10.002>.
- McPhail, I. V., Nunes, K. L., Hermann, C. A., Sewell, R., Peacock, E. J., Looman, J., & Fernandez, Y. M. (2018). Emotional congruence with children: Are implicit and explicit child-like self-concept and attitude towards children are associated with sexual offending against children? *Archives of Sexual Behavior*, 47, 2241–2254. <http://dx.doi.org/10.1007/s10508-018-1288-2>
- Mierzwińska-Lorenc, J. (2012). *Karnoprawna ochrona dziecka przed wykorzystaniem seksualnym*. Wolters Kluwer Polska.
- Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych (2007). *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD – 10. Opisy przypadków klinicznych*. Medical Press.
- Nelson, C. A. (1987). The Recognition of Facial Expressions in the 1st 2 Years of Life – Mechanisms of Development. *Child Development*, 58 (4), 889-909.
- Oliver, C. J., Watson, D. G., Gannon, T. A., & Beech, A. R. (2009). The Effect of Sexual Priming Cues on Emotional Recognition in Nonviolent Child Sexual Abusers: A Preliminary Study. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 53 (3), 292–304. <https://doi.org/10.1177/0306624X08317214>

- Paal, T., Berezkei, T. (2007). Adult theory of mind, cooperation, Machiavellianism: The effect of mindreading on social relations. *Personality and Individual Differences*, 43, 541–551.
- Palm, M.E., Elliot, R., McKie, S., Deakin, J.F., Anderson, I.M. (2011). Attenuated responses to emotional expressions in women with generalized anxiety disorder, *Psychological Medicine*, 41 (5), 1009 – 1018.
- Paquette, S., & McPhail, I. V. (2020, April 27). Construction and Preliminary Validation of the Cognitive and Emotional Congruence With Children (C-ECWC) Scale. *Psychological Assessment Advance online publication*. <http://dx.doi.org/10.1037/pas0000832>
- Pastwa-Wojciechowska, B., Kaźmierczak, M., Błażek, M. (2015). Empatia a postawy wobec przemocy – doniesienie z badań, *Folia Psychologica*, 19, 141 – 153.
- Pennington, B. F. (2002). *The development of psychopathology: nature and nurture*. The Guilford Press.
- Policja (b.d.) *Postępowania wszczęte i przestępstwa stwierdzone z art. 200 KK za lata 1999 – 2020*. Pobrane 1.09.2022 z: <https://statystyka.policja.pl/st/kodeks-karny/przestepstwa-przeciwko-6/63501,Seksualne-wykorzystanie-maloletniego-art-200.html>
- Pollak, S. D., Cicchetti, D., Hornung, K., & Reed, A. (2000). Recognizing emotion in faces: developmental effects of child abuse and neglect. *Developmental psychology*, 36(5), 679–688. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.36.5.679>
- Postulski, K. (2012). *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*. Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
- Premack, D., & Woodruff, G. (1978). Does the chimpanzee have a “ theory of mind ” ? *Behaviour and Brain Sciences*, 4, 515–526.
- Pużyński, S., Wciórka, J. (red.) (2000). *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10. Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne*. Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne Vesalius, Instytut Psychiatrii i Neurologii.
- Racey, B.D., Lopez, N.L., Schneider, H.G. (2000). Sexually Assaultive Adolescents: Cue Perception, Interpersonal Competence and Cognitive Distortions, *International Journal of Adolescence and Youth*, 8 (2-3), 229-239.

- Raport Państwowej Komisji ds. wyjaśniania przypadków czynności seksualnych skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 (2022). Pobrane 1.09.2022 z: <https://pkdp.gov.pl/baza-wiedzy/raporty-komisji/>
- Sajkowska, M. (2002). *Wykorzystanie seksualne dzieci. Ustalenia terminologiczne, skala zjawiska, oblicza problemu społecznego*. Fundacja Dzieci Niczyje, 1-24.
- Sajkowska, M. (2011). Wykorzystywanie seksualne dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 10 (3), 147–159.
- Salzinger, S., Feldman, R., Hammer, M., & Rosario, M. (1993). The effects of physical abuse on children's social relationships. *Child Development*, 64, 109-187.
- Schwaiger, M., Heinrichs, M., & Kumsta, R. (2019). Oxytocin administration and emotion recognition abilities in adults with a history of childhood adversity. *Psychoneuroendocrinology*, 99, 66–71.
- Seidel, E.M., Pfabigan, D.M., Keckeis, K., Wucherer, A.M., Jahn, T., Lamm, C., Derntl, B. (2013). Empathic competencies in violent offenders, *Psychiatry Research*, 210, 1168–1175.
- Seto, M.C. (2008). *Pedophilia and Sexual Offending Against Children. Theory, Assessment and Intervention*. American Psychology Association.
- Seto, M.C. (2017). The Motivation-Facilitation Model of Sexual Offending, *Sexual Abuse*, 1 – 22.
- Seto, M.C., Babchishin, K.M., Pullman, L.E., McPhail, I.V. (2015). The puzzle of intrafamilial child sexual abuse: a meta-analysis comparing intrafamilial and extrafamilial offenders with child victims, *Clinical Psychology Review*, 39, 42 – 57.
- Shamay-Tsoory, S. G., Tomer, R., Berger, B. D., & Aharon-Peretz, J. (2003). Characterization of empathy deficits following prefrontal brain damage: The role of the right ventromedial prefrontal cortex. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 15 (3), 324–337. <https://doi.org/10.1162/089892903321593063>
- Shipman, K., Zeman, J., Penza, S., & Champion, K. (2000). Emotion management skills in sexually maltreated and nonmaltreated girls: a developmental psychopathology

- perspective. *Development and psychopathology*, 12(1), 47–62.
<https://doi.org/10.1017/s0954579400001036>
- Stala, K. (2013). Agresja a rozpoznawanie mimicznych ekrepsji emocji przez pedofilów. *Psychologia-Etologia-Genetyka*, 67-80 (28).
- Stala, K., Malanowski, Ł. (2015). Rozpoznawanie emocji przez sprawców przestępstw seksualnych. *Psychologia-Etologia-Genetyka*, 32.
- Stala, K. (2018). *Czy przestępców seksualnych należy uczyć rozpoznawania emocji? Rozpoznawanie emocji a nasilenie przemocy seksualnej*. [niepublikowana rozprawa doktorska]. Uniwersytet Warszawski.
- Steele, H., Steele, M., Croft, C. (2008). Early attachment predicts emotion recognition at 6 and 11 years old. *Attachment Human Development*, 10 (4), 379–393.
- Stirpe, T. S. (2003). An investigation of adult male sexual offenders' state-of-mind regarding childhood attachment and its relationship to victim choice [rozprawa doktorska, University of Toronto]. ProQuest Dissertations and Theses database.
https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/119876/3/NQ78288_OCR.pdf
- Sullivan, J., Sheehan, V. (2016). What motivates sexual abusers of children? A qualitative examination of the Spiral of Sexual Abuse, *Aggression And Violent Behavior*, 30, 76 – 87.
- Surkont, M. (1998). *Prawo karne. Podręcznik dla studentów administracji*. Lex.
- Swart, M., Kortekaas, R., & Aleman, A. (2009). Dealing with feelings: characterization of trait alexithymia on emotion regulation strategies and cognitive-emotional processing. *PloS one*, 4(6), e5751. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0005751>
- Szumski, F., Bartels, R.M., Beech, A.R., Fisher, D. (2018). Distorted cognition related to male sexual offending: The multi-mechanism theory of cognitive distortions (MMT-CD). *Aggression and Violent Behavior*, 39, 139 – 151.
- Szymańska-Pytleńska, M., Beisert, M. (2016). Diagnoza niedojrzałości psychoseksualnej sprawców przestępstw seksualnych wobec dzieci jako wyznacznik opracowania programu ich psychoterapii. *Psychoterapia*, 3 (173), 63 – 76.

- Ścigała D.K., Zdankiewicz-Ścigała E., Bedyńska S., Kokoszka, A. (2020) Psychometric Properties and Configural Invariance of the Polish – Language Version of the 20-Item Toronto Alexithymia Scale in Non-clinical and Alcohol Addict Persons. *Front. Psychol*, 11(1241).
- Thornton, D. (2002). Constructing and Testing a Framework for Dynamic Risk Assessment, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 14 (2), 139 – 153.
- Trémeau, F., (2006). A review of emotion deficits in schizophrenia. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 8 (1), 59 – 70.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1999 r. (I KZP 17/99).
- Underhill, J., Wakeling, H. C., Mann, R. E., & Webster, S. D. (2008). Male sexual offenders' emotional openness with men and women. *Criminal Justice and Behavior*, 35, 1156 – 1173.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).
- Waldron, B., O'Reilly, G., Randall, P., Shevlin, M., Dooley, B., Cotter, A., Murphy, P., Carr, A. (2006). Factor Structures of Measures of Cognitive Distortions, Emotional Congruence and Victim Empathy based on Data from Irish Child Sex Offenders, *The Irish Journal of Psychology*, 27 (3-4), 142-149.
- Walker, A. S. (1997). Infants' perception of expressive behaviors: Differentiation of multimodal information. *Psychological Bulletin*, 121 (3), 437-456
- Ward, T., Beech, A.R. (2004). The etiology of rik: a preliminary model. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 16 (4), 271 – 284.
- Ward, T., Beech, A.R. (2006). An integrated theory of sexual offending. *Aggression and Violent Behavior*, 11, 44-63.

- Ward, T., Polaschek, D.L.L. i Beech, A.R. (2006). Toward a Unified Theory of Sexual Offending [w:] T. Ward, D.L.L. Polaschek, A.R. Beech, *Theories of Sexual Offending* (s. 331- 340). John Wiley's& Sons, Ltd. <https://doi.org/10.1002/9780470713648.ch20>
- Ward, T., Beech, A.R. (2008). An integrated theory of sexual offending. [w:] D. R. Laws, W. T. O'Donohue. *Sexual Deviance*, The Guilford Press, 21-36.
- Ward, T. i Beech, A.R. (2016). The Integrated Theory of Sexual Offending – Revised: A Multifield Perspective. [w:] D. P. Boer (red.), *The Wiley Handbook on the Theories, Assessment and Treatment of Sexual Offending* (s. 123-137). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118574003.wattso006>
- Ward, T., Fortune, C.-A. (2016). From dynamic risk factors to causal processes: a methodological framework, *Psychology, Crime & Law*, 22 (1-2), 190 – 202.
- Ward, T., Hudson, S. M., Marshall, W. L. (1996). Attachment style in sex offenders: A preliminary study. *Journal of Sex Research*, 33, 17–26.
- Ward, T., Hudson, S , Marshall, W., Siegert, R. (1995). Attachment style and intimacy deficits in sex offenders: A theoretical framework. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 7, 317-335.
- Ward, T., Keenan, T., Hudson, S. M. (2000). Understanding cognitive, affective, and intimacy deficits in sexual offenders: A developmental perspective. *Agression and Violent Behaviour*, 5 (1), 41 – 62.
- Ward, T., Polaschek, D.L.L., Beech, A.R. (2006). *Theories of Sexual Offending*. John Wiley's & Sons, Ltd.
- Ward, T., Siegert, R. J. (2002) Toward a comprehensive theory of child sexual abuse: a theory knitting perspective. *Psychology, Crime, Law*, 8, 319-351.
- Warylewski, J. (2001). *Przestępstwa seksualne*. Wydawnictwo naukowe PWN.
- Wilson, R. J. (1999). Emotional congruence in sexual offenders against children. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 11, 33–47.
- Włodarczyk, J., Sajkowska, M. (2013). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 12(3), 63–100.

- Włodarczyk, J. (2016). *Wykorzystywanie seksualne w dzieciństwie a konsekwencje w życiu dorosłym. RAPORT Z BADAŃ*, https://fdds.pl/_Resources/Persistent/a/2/d/b/a2db4ec52e97827e5c74e1b1a15e39c356048722/Wlodarczyk_J_2016_Wykorzystywanie_seksualne_w_dziecinstwie_a_konsekwencje.pdf
- Velotti, P., Garofalo, C., Petrocchi, C., Cavallo, F., Popolo, R., & Dimaggio, G. (2016). Alexithymia, emotion dysregulation, impulsivity and aggression: A multiple mediation model. *Psychiatry Research*, 237, 296–303.
- Young, J. C., & Widom, C. S. (2014). Long-term effects of child abuse and neglect on emotion processing in adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 38(8), 1369–1381.
- van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., Coughlan, B., & Reijman, S. (2020). Annual research review: Umbrella synthesis of meta-analyses on child maltreatment antecedents and interventions: Differential susceptibility perspective on risk and resilience. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 61(3), 272–290. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13147>
- Zdankiewicz-Ścigała, E. (2017). *Aleksytymia i dysocjacja jako podstawowe czynniki zjawisk potraumatycznych*, Scholar.

ZAŁĄCZNIKI
Załącznik 1 – Skala Identyfikacji z Dzieckiem (CIS-R)
CIS-R

(Wilson, R., wersja polska: Pilarczyk - Parchanowicz, K.)

Proszę określić czy dane stwierdzenie jest w stosunku do Pana prawdziwe (P) czy fałszywe (F). Proszę o szczerze ustosunkowanie się do każdego z tych zdań poprzez zakreślenie wybranej odpowiedzi.

*Określenie “dziecko” odnosi się do osoby poniżej 12 r. ż.

1. Często chciałbym móc pozostać dzieckiem i nigdy nie dorastać. P/F
2. Wolę spędzać czas z osobami w moim wieku. P/F
3. Najbardziej lubię spędzać czas bawiąc się z dziećmi. P/F
4. Moi rodzice i znajomi nie mogą zrozumieć w jaki sposób mam tyle cierpliwości do dzieci. P/F
5. Obowiązki dorosłego życia są zbyt stresujące. P/F
6. Traktuję dzieci jak osoby równe sobie. P/F
7. Często jest mi trudno zachowywać się adekwatnie do swojego wieku. P/F
8. Moja rodzina i przyjaciele myślą, że jestem niedojrzały. P/F
9. Mam trudności w relacjach z dorosłymi. P/F
10. Byłem zakochany w dziecku. P/F
11. Chciałbym pracować z dziećmi jako ich opiekun, wychowawca kolonijny lub nauczyciel. P/F
12. Większość rodziców jest zbyt surowa wobec swoich dzieci. P/F
13. Czuję, że jest mi bliżej do dzieci niż do dorosłych. P/F
14. Lubię uczyć dzieci nowych umiejętności. P/F
15. Lubię trenować sporty z dziećmi. P/F
16. Często chciałbym móc być znowu młody. P/F
17. Lubię organizować zajęcia dla dzieci, takie jak gry lub wybierać dla nich zabawki. P/F
18. Jako dziecko byłem ofiarą przemocy. P/F
19. Kiedy jestem wśród dzieci, czuję się jak jedno z nich. P/F
20. Często chciałbym móc zacząć swoje życie od nowa. P/F
21. Lubię odwiedzać sklepy z zabawkami. P/F
22. Dzieciństwo było dla mnie trudnym okresem. P/F
23. Uwielbiam dobrą zabawę. P/F
24. Lubię słuchać muzyki dla dzieci. P/F

25. Chciałbym mieć mniej obowiązków. P/F
26. Nic nie sprawia mi większej przyjemności niż widok dziecka, które dobrze się bawi. P/F
27. Jestem niezadowolony z tego jak wygląda moje życie. P/F
28. Dorosli powinni częściej słuchać dzieci. P/F
29. Większość moich najlepszych wspomnień pochodzi z dzieciństwa. P/F
30. Boję się zestarzeć. P/F
31. Jako dziecko byłem samotnikiem. P/F
32. Kiedy byłem dzieckiem zawsze bawiłem się z mnóstwem innych dzieci. P/F
33. Jako osoba dorosła miałem kilku przyjaciół. P/F
34. Obecność dzieci przeszkadza w prowadzeniu rozmów z dorosłymi. P/F
35. Nie lubię przebywać wśród dziecięcych zabawek. P/F
36. Potajemnie uwielbiam ponownie odwiedzać moje ulubione miejsca z dzieciństwa. P/F
37. Moje najlepsze wspomnienia to te z dzieciństwa. P/F
38. Nigdy nie wyrasta się z parków rozrywki. P/F
39. Nigdy nie jest się za starym na przejażdżkę kolejką górską. P/F
40. Nienawidzę bawić się w gry dla dzieci. P/F

Załącznik 2 – Kwestionariusz przemocy fizycznej i emocjonalnej

Kwestionariusz CPaEA
 Poniżej znajdują się opisy sytuacji, w których dorosły stosuje przemoc fizyczną lub emocjonalną. Proszę uważnie się z nimi zapoznać oraz zaznaczyć, czy gdy był Pan dzieckiem/nastolatkiem (do 18 r.ż.) osoba dorosła zachowała się w podany sposób wobec Pana.
 Proszę o uzupełnienie tabeli poprzez wstawienie krzyżyków w odpowiednich miejscach

Typ zdarzenia	Czy to zdarzenie miało miejsce?		Kto był sprawcą tego zdarzenia			Ile razy to się wydarzyło?			W jakim był Pan wtedy wieku (wiek lub od którego roku życia)	Jakie było natężenie stresu (na skali od 1 do 5, gdzie 5 – bardzo wysoki poziom stresu, 1 – zdarzenie nieprzyjemne, ale niestresujące)		
	Tak	Nie	Osoba z najbliższej rodziny (kto?)	Osoba z dalszej rodziny lub znajomi (kto?)	Ktoś obcy (kto?)	M	K	Raz			Kilka razy	Wiele razy
			Pięć sprawcy									
1. Dorosły popychał Cię lub szarpał.												
2. Dorosły uderzał Cię otwartą dłoń po ciele, dawał klapsy.												
3. Dorosły uderzał Cię otwartą dłoń w twarz.												
4. Dorosły uderzał Cię po ciele narzędziami takimi jak: pasek, sznurek, kabel.												
5. Dorosły rzucał w Ciebie przedmiotami.												
6. Dorosły kopał Cię, gryzł, uderzał pięścią lub uderzał czymś twardym.												
7. Dorosły ranił Cię gorącymi przedmiotami np. przypalał papierosami.												
8. Dorosły ranił Cię do krwi ostrymi przedmiotami												
9. Dorosły bił Cię tak dotkliwie, że straciłeś przytomność.												
10. Dorosły nazywał Cię "leniwym", "brzydkiem" itp.												
11. Dorosły groził Ci, że zabierze istotne dla Ciebie rzeczy.												
12. Dorosły krzyczał na Ciebie.												
13. Dorosły wyzywał Cię, obrażał.												
14. Dorosły za karę nie odzywał się do Ciebie, ignorował Cię.												
15. Dorosły izolował Cię od rodziny/przyjaciół.												
16. Dorosły groził Ci, że Cię porzuci.												
17. Dorosły groził Ci, że użyje wobec Ciebie przemocy fizycznej.												
18. Dorosły groził Ci, że pozbawi Cię życia.												

Załącznik 3 - Ankieta Informacji z Akt Penitencjarnych

Numer badanego:.....

Numer ZK:.....

1) Wiek..... (rocznik)

2) Wykształcenie

- a. Podstawowe
- b. Zawodowe
- c. Średnie
- d. Wyższe

3) Miejsce zamieszkania

- a. Wieś
- b. Miasto do 10 000
- c. Miasto do 50 000
- d. Miasto od 50 000 do 100 000
- e. Miasto powyżej 100 000

4) Stan cywilny

- a. Kawaler
- b. Żonaty
- c. W separacji
- d. Rozwiedziony
- e. Konkubinat
- f. Wdowiec

5) Liczba dzieci:

6) Wiek dzieci:

Dziecko 1:

Dziecko 2:

Dziecko 3:

Dziecko 4:

7) Karalność (kara od..... do.....)

- a. Karany po raz pierwszy
 - i. Art.
- b. Recydywista
 - i. Art.

8) Opis tego, za co badany został skazany.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

9) Czy uczestniczy/uczestniczył w terapii? Jaka terapia?

10) Diagnoza (jeśli była):

**Załącznik 4 – Opinia Komisji Etyki ds. Projektów Badawczych działającej przy
Wydziale Psychologii i Kognitywistyki UAM w Poznaniu**

UNIwersYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Komisja Etyki ds. Projektów Badawczych

Poznań, dnia 28 lipca 2020

Pani mgr Katarzyna Pilarczyk
Wydział Psychologii i Kognitywistyki

Opinia nr 3/07/2020

Komisja Etyki ds. Projektów Badawczych działająca przy Instytucie Psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, rozpatrzyła on line wniosek w sprawie zmiany projektu pozytywnie zaopiniowanego przez Komisję Etyki w dniu 23 marca 2020r (opinia nr 1/20/03/2020) pt.:

**Zdolność do rozpoznawania stanów afektywnych na podstawie ekspresji
mimicznej w grupie sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci.**

Po zapoznaniu się z przedstawionymi materiałami Komisja wydaje **pozytywną opinię** dotycząc zmian wprowadzonych do pierwszej wersji wniosku. W przypadku odstępstw od postępowania opisanego w uzupełnionym wniosku wnioskodawca ma obowiązek przedłożyć odpowiedni aneks do wniosku, celem ponownego rozpatrzenia przez Komisję.

.....
Prof. dr hab. Elżbieta Homowska
Przewodnicząca Zespołu Opiniującego

ul. A. Szamaraniewskiego 89 B, 60-568 Poznań
tel. +48 61 829 2307
uampsych@amu.edu.pl
psychologia.amu.edu.pl